

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД

# ВІСНИК



січень  
**№1**  
2013

# Вітаємо з Новим роком та Різдвом Христовим!

Бажаємо, щоб з останніми хвилинами Старого року вас покинули турботи та негаразди, а Новий, 2013 рік, став щедрим на цікаві плани, нові досягнення та професійні перемоги.

Ми впевнені, що цей рік принесе багато приємних несподіванок, нових бізнесових партнерів та вдячних клієнтів.

Бажаємо завжди залишатися такими ж справжніми українцями, здобуваючи добробут і процвітання нашій Великій Україні!

*Нехай Різдво у вишиванці,  
Розбудить Вас щасливо в ранці  
І принесе у вашу хату – усмішку, радості багато  
Розбудить приспані надії  
Зерном і щастям Вас засіє  
Зігріє сонцем і любов'ю  
І подарує вам здоров'я!*

**З повагою, редакція науково-популярного журналу  
«Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад»**



## Шановні читачі!

**Призначення всеукраїнського науково-популярного видання, яке ви тримаєте в руках, визначене в самій його назві – "Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад" (далі "Вісник").**

Під час підготовки цього журналу ми ставили за мету вивчити попит та зібрати всю необхідну інформацію для сільських та селищних територіальних громад. Тому вісті для "Вісника" шукали

та формували члени робочої групи Асоціації, творчий колектив дописувачів з усіх куточків України та редакція журналу.

Зі сторінок журналу ви зможете дізнатися про Всеукраїнську асоціацію сільських та селищних рад, хто є її членами, якими принципами у своїй діяльності вона керується і чому вигідно бути членом асоціації.

"Вісник" – **порадник** у формуванні стратегії та вирішенні проблемних питань у різних напрямках сталого розвитку сільських територій. Він допоможе читачам ознайомитися з документами, необхідними для організації роботи голови сільської ради, керівника громадської організації, органу самоорганізації населення тощо.

На сторінках видання передбачена публікація роз'яснень та коментарів фахівців, **приклад** формування місцевих бюджетів, обговорення законодавчих ініціатив, у тому числі й адміністративно-територіальної реформи, збір пропозицій для внесення змін до податкового законодавства, **навчальні матеріали** щодо формування кадрової політики.

Ще одним з аспектів видання є **обмін** кращими практиками розвитку сільських територій, **вивчення** зарубіжного досвіду щодо забезпечення економічної складової розвитку сільських територій, децентралізації влади та розбудови громадянського суспільства.

Нам надзвичайно важливо отримати зворотній зв'язок із читачем. "Питання-відповіді" – найкращий формат, який дозволить організувати обговорення наболілих життєвих питань громади.

На сторінках видання передбачено публікації авторських матеріалів, які **допоможуть** сформулювати власну думку щодо актуальних проблем сьогодення.

До уваги читачів буде **запропоновано** наукові розробки, корисні для сільських територій, нові технології в галузі енергозбереження, екологічної безпеки тощо.

Відтак, редакція журналу **пропонує** ознайомитися з "першою ластівкою" – офіційним друкованим виданням, засновником якого є майже дев'ятитисячна армія керівників сільських та селищних рад. "Вісник" запрошує всіх зацікавлених долучитися до його формування.

Свої побажання, рекомендації, коментарі надсилайте на адресу: м. Київ, вул. Артема, 73 або на електронну пошту: [vassr.visnuk@mail.ru](mailto:vassr.visnuk@mail.ru).

З повагою,  
Головний редактор журналу  
"Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад"  
**Євгенія Маркар'ян.**

## ЗМІСТ

### ДІЯЛЬНІСТЬ АСОЦІАЦІЇ

ОБ'ЄДНАЛИСЯ ЗАРАДИ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА .....	4
ГОЛОВНА МЕТА ВАССР – ЛОБІЮВАННЯ ТА ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД .....	6
ЧИМ ЗАЙМАЄТЬСЯ АСОЦІАЦІЯ? .....	8
ВІДНОВИМО СОЦІАЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ .....	10

### МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

ЯК ЗА П'ЯТЬ РОКІВ ЗБІЛЬШИТИ СІЛЬСЬКИЙ БЮДЖЕТ У КІЛЬКА РАЗІВ .....	12
САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАКАРПАТТІ .....	14
ВЕЛИКІ ПРОБЛЕМИ МАЛИХ МІСТ .....	16
СТАЛИ НА ЗАХИСТ СІЛЬСЬКОГО ГОЛОВИ .....	18
В УКРАЇНІ ДІЄ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНГРЕС ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ .....	21
РАДА – ПРЕДСТАВНИЦЬКИЙ ОРГАН .....	22

### КООПЕРАТИВНИЙ РУХ

КООПЕРАТИВНИЙ РУХ. ПОЗИЦІЯ УРЯДУ .....	26
ЧОМУ В УКРАЇНІ ТРЕБА РОЗВИВАТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ .....	28
СТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРАТИВУ .....	31

### ЗЕМЕЛЬНІ ПИТАННЯ

УРЕГУЛИРОВАНИЕ ВОПРОСА ПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫМ УЧАСТКОМ .....	34
ЗЕМЕЛЬНЫЙ СОЮЗ УКРАИНЫ ПРОКОММЕНТИРОВАЛ .....	36

### КРАЦІ ПРАКТИКИ

ДОПОМАГАЄМО В ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ .....	37
КОНКУРС "КРАЦІ ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ" СТАРТУВАВ! .....	38
ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ – ПРОЯВ МИЛОСЕРДЯ .....	39
ІСТОРІЯ ОДНОГО ЧИСТОГО ЛЕСА .....	40
ГЛЯДАЧ ПОВИНЕН МАТИ ЯКІСНИЙ КУЛЬТУРНИЙ ПРОДУКТ .....	42
І ТАКЕ БУВАЄ: ЗВИТИ ВЛАСНЕ ГНІЗДЕЧКО МОЛОДІЙ СІМ'І КРАЯН ДОПОМОГЛА ДЕРЖАВА .....	43
ДОСВІД ПРОЕКТУ "ЗЕЛЕНИЙ ДІМ" .....	44
У МАЛОМУ ВИРОБНИЦТВІ ПОТРІБНЕ ЩОСЬ СВОЄ, ВЛАСНЕ, ВІДМІННЕ ВІД ЗВИЧНОГО І ЗАГАЛЬНОГО .....	46

Всеукраїнський науково-популярний журнал "Вісник сільських та селищних рад"

Автор ідеї та координатор проекту:

**Наталія Ключник**

Головний редактор:

**Євгенія Маркар'ян**

Дизайн та верстка:

**Ольга Чумакова**

Засновник: **Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад**

Адреса редакції: м. Київ, вул. Артема, 73, електронна пошта: [vassr.visnuk@mail.ru](mailto:vassr.visnuk@mail.ru)

Видавець: **Інформаційна Агенція "Рідне село"**



Публікація цього видання стала можливою завдяки підтримці американського народу

Надруковано у друкарні:  
**ООО "Компанія ВАЙТЗ"**

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція не завжди поділяє думку авторів та не несе відповідальності за зміст авторських матеріалів на сторінках видання. За зміст рекламних матеріалів відповідальність несе рекламодавець.

Реєстраційне свідоцтво:  
Серія КВ №19504-9304Р від 26.11.2012р.

видане Державною реєстраційною службою України

Загальний наклад: 5 тис. примірників  
Ціна – договірна

Періодичність виходу: один раз на місяць.

Матеріали подаються мовою оригіналу.

Повне або часткове передрукування матеріалів, опублікованих у журналі "Вісник сільських та селищних рад", допускається лише з письмового дозволу редакції.

# ОБ'ЄДНАЛИСЯ ЗАРАДИ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

**Ситуація, яка склалася на сьогодні в українському селі, критична. Майже 14 млн. сільських жителів уже не можуть забезпечувати економічний та соціальний розвиток села, бо 80% з них – пенсіонери. Щороку 15-20 українських сіл, разом зі своєю історією та культурним надбанням, просто перестають існувати.**

**Микола Фурсенко,**  
Голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад



### **Микола Іванович Фурсенко**

народився 2 січня 1948 року на Київщині, – радянський і український військовий, Голова Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад, Голова Фурсівської сільської ради Білоцерківського району Київської області. Закінчив Київський національний університет імені Тараса Шевченка (1971). Випускник української програми Гарвардського інституту державного управління ім. Джона Ф. Кеннеді (1999). 1971-2000 – служба у Збройних Силах СРСР та України, від командира окремого протитанкового взводу, військового комісара м. Чернігова до заступника начальника Головного організаційно-мобілізаційного управління Генерального Штабу ЗСУ. Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. З 2000 року – голова Фурсівської сільської ради Білоцерківського району Київської області. Нагороджений орденом "За службу Родині в Вооруженних силах СССР" III ст., Почесною відзнакою Президента України "За військову службу Україні", медалями, а також Грамотою Верховної Ради України та Подякою Прем'єр-міністра України. Багаторазовий лауреат премії "Ділова Київщина", неодноразово відзначений головою Київської обласної ради та Київської обласної державної адміністрації. Автор ряду наукових праць із розбудови Міністерства оборони України та розвитку соціально-економічної результативності сільських територій.

Звертаюся до Вас, майже одинадцятитисячної армії територіальних громад, які об'єдналися в асоціацію сільських та селищних рад, задля того, щоб українське село не зникло з мапи України!

Відсутність у попередні роки послідовної державної політики, спрямованої на всебічний розвиток українського села, призвела до значного занепаду сільських територій, погіршення умов праці та життя мешканців сіл і селищ.

Бідність, безробіття, низький рівень заробітної плати, зниження якісних характеристик працівників (6,8% лише з вищою освітою), дефіцит самостійності, відповідальності, ініціативності – ось що стало характерними ознаками більшості з них. Помітно погіршився стан соціальної та інженерної інфраструктури.

На сьогодні більшість сільських громад України є дотаційними. Без збільшення доходів місцевих бюджетів сільським та селищним радам вирішувати завдання соціально-економічного та культурного розвитку сільських територій, гідно

представляти інтереси своїх громад надзвичайно важко.

Сьогодні "великі аграрії" господарюють на 70% земель сільськогосподарського призначення України. Малі сільськогосподарські виробники не можуть конкурувати з великими, тому їх кількість зменшується.

Нам вкрай необхідно змінити існуючу систему господарювання на селі, відродити середній клас, підприємництво, створити сільські, селищні підприємства, кооперативи, підтримати фермерів та домогосподарників. Для цього Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад (ВАСЦР) співпрацює з Міністерством агропромислової політики та продовольства України у розробці і реалізації стратегії "Рідне село", в основі

якої лежить створення кооперативного руху на селі.

У тісній співпраці з Міністерством аграрної політики та продовольства України, за підтримки СОК України, фермерства України, Дорадчої служби ВАСЦР реалізовує головний принцип ініціативи

**Ми добре розуміємо,  
що прийшов час вжити більш радикальні засоби,  
прийшов час повернути Україні заможне село,  
бо без нього перспектива успішного становлення  
України як держави буде неможливою.**

міністра "Рідне село": ініціатива від селян (громади) у створенні господарств – допомога від держави.

"Самоврядування – це влада громадян там, де вони живуть, працюють, де живуть їх родини, де ростуть їх діти", – говорив Президент у своєму виступі на міжнародних муніципальних слуханнях "Розвиток належного врядування на місцевому та регіональному рівнях"

01 листопада 2011 року. Ми цілком погоджуємось із його словами.

Відтак, основою місцевого самоврядування має бути земля, яка належить громаді. А так сталося, що під час реорганізації КСП (сільські та селищні ради в цьому не брали участі) ряд сільських громад взагалі лишилися без базових сільгосп підприємств. У ряді прикладів новостворені підприємства (ТОВ або АФ) очолили, м'яко кажучи, випадкові люди, без фахової освіти та з сумнівним минулим. Їх доля сільських громад не цікавить (ні тобі робочих місць, ні надходжень до місцевого бюджету?!...). Селянин усувається від управління виробництвом та соціальним розвитком села і стає найманим працівником на своїй землі. На жаль, молодь із села виїздить на заробітки у місто, а вихідці, які закінчили аграрні навчальні заклади, назад не повертаються.

З прикрістю мусимо констатувати, що на сьогодні практично відсутній належний механізм регулярної взаємодії між органами державної та місцевої виконавчої влади, з одного боку, та з дрібними сільгоспвиробниками, з іншого. Недостатньо враховуються інтереси потреб суб'єктів малого підприємства, сільських жителів при розробці майбутньої аграрної політики та заходів, спрямованих на комплексний розвиток сільських територій.

## Держава змінює вектор впливу з аграрного бізнесу на розвиток сільських територій

ВАССР готова стати комунікативним містком у цьому питанні за умови всебічної підтримки виконавчих органів влади, особливо РДА.

Особливо нас хвилює питання завершення земельної реформи. Більшість сільських голів схиляються до думки, що аграрна реформа в Україні далека від ідеалу. Інвентаризацію та обмір земель ще далеко не в повному обсязі приведено у відповідність до вимог Земельного Кодексу України. В першу чергу це стосується земель (в т.ч. і лісів), які використовувало Міністерство оборони і які мають бути повернуті сільським громадам. Більшість колишніх колгоспних дворів (а вони в основному знаходяться за межами сіл) теж не використовуються. А це ідеальне місце для розміщення об'єктів підприємництва на селі.

Безумовно, повинні бути зміни в земельному законодавстві. Необхідно розширити повноваження місцевих рад у галузі земельних відносин. Натомість,

законопроект №10042-10043, ухвалений ВРУ 21 червня, "відібрав" у місцевих рад право на землю сільськогосподарського призначення. Реформи на селі повинні бути спрямовані не на торгівлю землею, а на відродження села та становлення і вдосконалення місцевого самоврядування.

Ситуація довкола надання повноважень районним радам приймати рішення щодо встановлення та змін меж сіл і селищ теж викликає суперечності. В абсолютній більшості сіл Генплани лишилися ще радянських часів, а Схеми розвитку сільських територій новим законодавством не передбачені. Відтак, розміщення ССП, в першу чергу, та інших сільськогосподарських переробних, комунальних, обслуговуючих, торговельних, соціальних об'єктів, житлового будівництва буде великою проблемою.

Сьогодні без ретельного, продуманого проведення адміністративно-територіальної поділу держави, децентралізації влади, реформи місцевого самоврядування, вирішення питань сталого розвитку сільських територій немає майбутнього у села!

Укрупнення населених пунктів, які є дотаційними й самотужки не виживуть, має здійснитись виключно за рішенням місцевих територіальних громад, бо хто краще знає проблеми і можливості свого регіону, як не місцева влада? В основі

такого об'єднання має бути економічне підґрунтя (розвиток підприємництва). Це дасть можливість вижити сільським громадам і зберегти українське село!

Реформування, децентралізація повноважень, ресурсів і відповідальності змусять місцеві органи влади працювати ефективніше, а головне, сформувані бюджет розвитку, який допоможе вирішувати самостійно, власними силами більшість нагальних питань і проблем громади.

Для досягнення успіху ми покладаємо велику надію на кожного, кому не байдужа доля села, в підтримці діяльності Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.

Ми ж, зі свого боку, працюємо над активізацією діяльності Конгресу місцевих та регіональних влад України.

Сподіваємося на плідну співпрацю з органами державної влади у всіх регіонах України. ■ VASSR

## ГОЛОВА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД УВІЙШОВ ДО СКЛАДУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ АСАМБЛЕЇ

Указ  
Президента України  
"Про зміни в складі Конституційної Асамблеї" № 566/2012  
(витяг)

1. На часткову зміну частини першої статті 4 Указу Президента України від 17 травня 2012 року №328 "Про Конституційну Асамблею" увести до складу Конституційної Асамблеї **Фурсенка Миколу Івановича – голову Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад**, вивівши з її складу Д. Котляра.
2. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України В. ЯНУКОВИЧ  
1 жовтня 2012 року

## МИКОЛА ФУРСЕНКО УВІЙШОВ ДО СКЛАДУ РАДИ РЕГІОНІВ

Указ  
Президента України  
"Про внесення змін до Указу Президента України" від 9 квітня 2010 року № 533  
(витяг)

увести до складу Ради регіонів, затвердженого названим Указом, таких осіб:

**Фурсенко Микола Іванович** – голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад (за згодою);  
**Гайничеро Михайло Іванович** – голова Чернівецької обласної ради (за згодою);  
**Колобов Юрій Володимирович** – Міністр фінансів України;  
**Плакіда Віктор Тарасович** – Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим;  
**Порошенко Петро Олексійович** – Міністр економічного розвитку і торгівлі України.

Президент України В. ЯНУКОВИЧ  
м. Київ 23 травня 2012 року № 339/2012

# ГОЛОВНА МЕТА **ВАССР** –

РОЗБУДОВА ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ,  
ЛОБІЮВАННЯ ТА ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Реалізація стратегічного євроінтеграційного курсу України, подальша розбудова демократичної правової держави із соціально орієнтованою ринковою економікою вимагають створення в Україні ефективної, дієздатної системи місцевого самоврядування, яка відповідає цінностям демократичного суспільства й забезпечує здійснення прав і свобод людини і громадянина на місцевому рівні.

Вадим Івченко,

Заступник Голови Правління – Керівник Виконавчої дирекції Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад



**Вадим Євгенович Івченко**

народився 29 січня 1980 року в м. Уссурійськ Російської Федерації. Освіта: Національна Академія Державного управління при Президентіві України, магістр "Державного управління". Має досвід роботи у секретаріаті Атлантичної Ради України. Працював Головою Молодіжного Форуму Атлантичної Ради України. Очолює Київську обласну організацію Українського союзу промисловців і підприємців. Депутат Білоцерківської міської ради. Нагороджений почесною грамотою міністра АПК (2012р.)

хартії місцевого самоврядування, Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися встановлених у цьому документі принципів, які гарантують правову, адміністративну і фінансову автономність територіальних співтовариств та їх органів. Однак імплементація положень Європейської хартії місцевого самоврядування у національне законодавство практично призупинена.

Перманентні експерименти щодо реформування інститутів територіальної організації влади на місцях протягом 90-х – 2010-х років здійснювалися без достатнього наукового обґрунтування, здебільшого на основі емпіричного досвіду, тому і не дали бажаних результатів. Наслідком цих перетворень стало створення громіздкої й неефективної системи влади, що є однією з основних причин суттєвої диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів України.

Недосконалість чинного законодавства з цих питань породила численні конфлікти між різними рівнями влади як по горизонталі, так і по вертикалі, внесла додаткову напругу у відносини між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Одним із суттєвих проявів суперечливості та недосконалості існуючої територіальної організації влади в Україні є надмірна централізація державної влади, яка негативно позначається на розвитку регіонів, де пряме державне управління переважає над місцевим самоврядуванням. Намагання вбудувати самоврядні інституції в адміністративну державну вертикаль призвело до майже повної залежності органів місцевого самоврядування від центру. Дублювання повноважень та

**Головними завданнями на 2013 рік, які ставить перед собою Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад, є:**

- Лобіювання на всіх рівнях інтересів сільських територіальних громад.
- Створення системи надання послуг для ефективного функціонування органів місцевого самоврядування сільських територій.
- Забезпечення єдиного інформаційного простору для сільських та селищних рад.

Така необхідність обумовлена потребою не тільки закріпити досягнуті здобутки у справі становлення України як суверенної держави, але й продовжити розбудову її як соціальної країни, де особа є дійсно найвищою цінністю. Адже, як засвідчує досвід країн західної демократії, тільки за умов оптимальної децентралізації й деконцентрації влади, дотримання принципів субсидіарності\* й самостійності місцевого самоврядування можливе поліпшення добробуту населення, створення дієвих гарантій реалізації прав і свобод людини і громадянина, покращення соціально-економічного розвитку територіальних громад, районів та регіонів.

Однак держава може бути міцною тільки за наявності сильних регіонів. Як свідчить світовий і вітчизняний досвід державотворення, системні реформи можуть бути ефективними тільки в тому разі, коли влада тісно співпрацює з громадськими інституціями.

У Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу саме регіональній інтеграції відведена одна із найважливіших ролей у цьому процесі. Основою такої інтеграції є Європейська хартія місцевого самоврядування та інші відповідні акти ЄС і Ради Європи. Приєднавшись до Європейської

На сьогодні започатковані в нашій державі реформи охоплюють здебільшого владні механізми загальнодержавного

\* *Субсидіарність* (англ. *Subsidiarity*) – організаційний і правовий принцип, згідно з яким Спільнота (наприклад ЄС) вдається до будь-яких заходів лише в тому разі, якщо вони ефективніші за відповідні заходи на національному, регіональному або місцевому рівнях (виняток становлять сфери виняткової компетенції Спільноти (пр. ред.).

конкуренція компетенцій місцевих державних адміністрацій і місцевих рад, позбавлених значної частини важелів управління, серйозної матеріально-фінансової основи й ефективного механізму правового захисту, внесло конфліктність та стало гальмувати розвиток суспільних відносин.

Подальше вдосконалення поділу влади "по горизонталі" (між окремими гілками, однопорядковими підсистемами державної влади), не можливе без поділу влади "по вертикалі" (між вищими, центральними і місцевими органами), без удосконалення системи державного управління в питаннях централізації та децентралізації влади, збалансованості загальнодержавних інтересів з інтересами регіонів та територіальних громад.

Передумовою досягнення збалансованості інтересів є формування і впровадження виваженої державної політики щодо регіонів, особливо в аспекті фінансового забезпечення їх соціально-економічного розвитку, узгодженості повноважень і дій органів регіонального управління та місцевого самоврядування, розвитку самоврядних інституцій.

На сьогодні питання муніципально-правових відносин в Україні регулюються кількома сотнями нормативно-правових актів різної юридичної сили. За даних умов вкрай важко, з одного боку, забезпечити системність і внутрішню несуперечливість правового регулювання на всій території країни, а з іншого – врахувати місцеві особливості та інтереси, підтримати місцеву ініціативу і прагнення до самоорганізації.

Відсутність єдиної концепції розвитку місцевого самоврядування в Україні негативно впливає на процес формування законодавчої основи і, як наслідок, – на стан правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Виправлення наявних недоліків потребує системного підходу до реформування територіальної організації влади, чіткої концептуальної основи. Саме такою науково-методологічною основою подальших реформ має стати Концепція реформування територіальної організації влади в Україні.

Державна регіональна політика має надати динамізм регіональному соціально-економічному розвитку через більш повне залучення ресурс-

ного потенціалу регіонів, використання переваг територіального поділу й кооперації праці. Тому політична реформа має знайти своє логічне продовження у вдосконаленні владних відносин на рівні областей, районів, міст, селищ, сіл, адже саме на цих рівнях найбільш виразно проявляється ефективність влади її здатність продемонструвати свої можливості через надання своєчасних і якісних управлінських послуг. При цьому вирішення означених проблем є можливим тільки за умов поєднання інституційних змін у системі публічної влади з реформою адміністративно-територіального устрою України. Така реформа, не ставлячи під сумнів унітарного характеру Української держави, повинна упорядкувати наявну систему адміністративно-територіальних одиниць, раціоналізувати їхні межі, забезпечити формування самодостатніх територіальних громад.

Створена у 2009 році Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад об'єднала більш ніж 8,5 тис. сільських територіальних громад у єдиному бажанні – забезпечити сталий розвиток сільських територій. У проголошених завданнях були озвучені стратегічні цілі, які базувалися на загальнодержавних позиціях і, в переважній більшості, спрямовувалися на відродження українського села через запровадження комплексних економічних програм. Проте, на думку більшості членів асоціації, протягом 2010-2011 років організація фактично виконувала лише представницьку функцію, не дбаючи в повній мірі про виконання своїх статутних завдань.

У квітні 2012 року загальними зборами ВАССР було обрано нове правління. Очільником асоціації сільських та селищних рад став М.І.Фурсенко. Розпочався новий етап розвитку організації. За короткий термін була створена структура, яка почала працювати над розробкою стратегічного планування своєї діяльності.

**На сьогоднішній день ВАССР** – це 25 регіональних відділень та 5 виконавчих дирекцій в областях.

**Головна мета Асоціації** – створення дієздатної структури, яка акумулює найкращі професійні, розумові ресурси задля розвитку місцевого самоврядування, спрямує всі сили на проведення реформування самоврядування в Україні, сприятиме децентрації влади та розвитку громадянського суспільства. ■ **VASSR**

## ВЧИМОСЯ БУДУВАТИ СТРАТЕГІЮ РАЗОМ

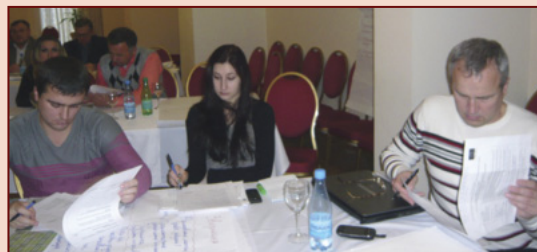
**Наприкінці листопада у Львові завершилася навчальна програма для представників виконавчих дирекцій, членів правління та експертів асоціацій органів місцевого самоврядування (ОМС): "Система оцінювання показників діяльності ефективної асоціації органів місцевого самоврядування".**

Цей тренінг, організований за фінансової підтримки Уряду Швейцарії, став черговим заходом Програми Ради Європи "Посилення місцевої демократії та підтримки реформ місцевого самоврядування в Україні". Викладачами тренінгу були експерти-практики Ради Європи – Джон Джексон (Великобританія) та Альба Даколі Вілсон (Албанія).

У навчанні взяли участь представники Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад, Асоціації міст України, Української асоціації районних та обласних рад, Асоціації малих міст України та інші.

У ході тренінгу його учасники ознайомилися з ключовими питаннями інституційного розвитку, а саме: з питанням створення стратегії розвитку асоціації, планування її діяльності, лобювання та захисту інтересів, визначилися з переліком послуг асоціації, з комунікаційною стратегією.

Присутні наголосили, що до проведення реформи місцевого самоврядування необхідно активніше залучати населення міст і сіл України. А звідси – створення єдиного інформаційного простору – нагальна потреба асоціацій міст, сільських та селищних рад



**Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад і журнал "Вісник" пропонує усім небайдужим та зацікавленим у подальшій розбудові нашої держави приєднатися до обговорення стратегії ВАССР та висловити свої думки з цього приводу на сторінках нашого видання.**

Свої побажання, рекомендації надсилайте на адресу: м. Київ, вул. Артема, 73 або на електронну пошту: [vassr.visnuk@mail.ru](mailto:vassr.visnuk@mail.ru)

## ДІЯЛЬНІСТЬ АСОЦІАЦІЇ



Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад офіційно зареєстрована у Міністерстві юстиції України 5 вересня 2009 року.

Символіка Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад відображає ідею відродження українського села як основи відродження всієї української нації і оновлення держави. Це найбільша в Україні Всеукраїнська асоціація за кількістю представництв місцевих рад базового рівня. До її складу входять сільські, селищні ради, які представляють майже 9 000 територіальних громад, та понад 80% селян, які через своїх представників підтримали створення Асоціації.

Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад є одним із трьох співзасновників Національного Конгресу місцевого самоврядування (серпень 2010 р.). Угода про заснування Національного Конгресу як форма взаємодії, взаємної допомоги, підтримки, консолідації інтересів місцевого самоврядування на всеукраїнському рівні укладена між "Асоціацією міст України", Всеукраїнською асоціацією сільських та селищних рад та Українською асоціацією районних і обласних рад. З липня по грудень 2012 року головування на сесіях Національного конгресу місцевого самоврядування передано Всеукраїнській асоціації сільських та селищних рад.



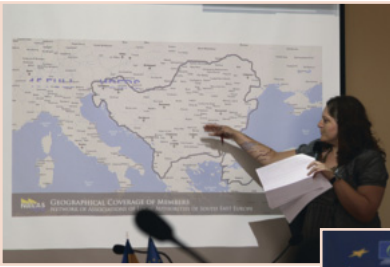
Національний Конгрес місцевих самоврядувань ставить своїм завданням поліпшення функціонування інституту місцевого самоврядування всіх рівнів, відіграє значну роль у процесі децентралізації влади, а також поєднання місцевих і державних інтересів.

Основне завдання Конгресу – узгодження між Асоціаціями позицій з ключових питань розвитку місцевого самоврядування, удосконалення територіальної організації влади місцевого і регіонального розвитку.

З ініціативи Асоціації та при її безпосередній участі внесено ряд важливих змін та доповнень до ряду чинних законів України та цілої низки нових законопроектів, зокрема: до Бюджетного та Податкового кодексів України, проектів Закону України "Про об'єднання територіальних громад", "Про органи самоорганізації населення", "Про ринок земель". Широко практикується підписання договорів, декларацій про співробітництво між Асоціацією та Міністерствами, обласними радами.







Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад бере участь у програмах Ради Європи "Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні", "Посилення місцевої демократії та підтримка реформ місцевого самоврядування в Україні" та швейцарсько-українському проекті Despro "Підтримка децентралізації в Україні". Співпрацює із Фондом ім. Фрідріха Еберта "USAID Агроінвест", Міжнародним фондом "Відродження".

Значну увагу Асоціація приділяє міжнародному співробітництву. Налагоджені ділові контакти із міжнародними організаціями, які надають технічну допомогу розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Основною метою участі у проектах є: створення дієвого механізму надання послуг органам місцевого самоврядування, посилення місцевої демократії, сприяння децентралізації влади та зміцнення інституційної спроможності Асоціації місцевого самоврядування України в рамках національного Конгресу органів місцевого самоврядування.



Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад дбає про економічне зростання сільських територій. Обмін досвідом керівників сільських та селищних рад, презентація кращих практик розвитку сільських територій – один із інструментів, які використовує Асоціація в своїй практиці.

Партнерська співпраця Асоціації із Міністерством аграрної політики та продовольства України сприяє розробці та впровадженню проектів та програм економічного зростання агропромислового виробництва на сільських територіях.

Асоціація вивчає та поширює передові розробки світового та вітчизняного виробництва сільгосппродукції.

Сприяє запровадженню у виробництво новітніх зразків сільськогосподарської техніки, засобів механізації, обладнання, ветеринарних і біопрепаратів, агрохімії, біоенергетики та агроекології.

З метою реалізації спільних проектів, досліджень і наукових розробок у сфері економічного розвитку сільських територій, налагоджуються ділові контакти Асоціації із науковими організаціями та науково-виробничими підприємствами.



# ВІДНОВИМО СОЦІАЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ ВІДНОСНО ЧЛЕНІВ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

**Відповідно до чинного законодавства України члени особистих селянських господарств, які не мають роботи і виживають за рахунок своїх домогосподарств, не можуть стати на облік у центрі зайнятості та отримати статус безробітного.**



ВСЕУКРАЇНЬСЬКА АСОЦІАЦІЯ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД  
04053, Київ, вул. Артема, 73, тел. / факс: +38 (044) 585-90-12, 585-90-13  
www.vassr.org, e-mail: vassr@vassr.org

Віце-прем'єр-міністру України –  
Міністру соціальної політики України  
С.Л. Тігіпка

2 липня 2012 р. № 934/012

## Шановний Сергію Леонідовичу!

У ході обговорення концепції проекту нового Закону України "Про зайнятість населення" сільські територіальні громади порушують питання щодо невідкладної відміни положення Закону України від 25. 12. 2008 р. №799 "Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення" в частині постановки на облік в центрах зайнятості членів окремої категорії особистих селянських господарств.

Так, у статті 8 цього Закону сказано, що члени особистих селянських господарств є особами, які забезпечують себе роботою самостійно і відповідно до Закону України "Про зайнятість населення" належать до зайнятого населення за умови, що робота в цьому господарстві для них є основною.

Дія цієї статті призвела до того, що така категорія як мешканці села, що не мають роботи, не можуть стати на облік у центрі зайнятості та отримати статус безробітного через те, що вони, згідно вказаної статті цього Закону, стали "належати до зайнятого населення".

**Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад  
звернулася до Віце-прем'єр-міністра України, Міністра соціальної  
політики України С. Л. Тігіпка з метою відновлення соціальної  
справедливості відносно безробітного сільського населення.**

Крім того, згідно Статті 121, норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам Земельного Кодексу України пункту г), складають:

- для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка);
- у селах – не більше 0,25 гектара;
- у селищах – не більше 0,15 гектара.

У цих же розмірах може бути і особисте селянське господарство, якщо сім'я не має земельного паю чи інших земельних наділів.

Але слід зазначити, таке селянське господарство не може бути основним джерелом доходу для сільської сім'ї. В той же час власники земельних паїв (у різних сільських радах їх розмір складає від 2,5 га до 10 га.) можуть перебувати на обліку в державній службі зайнятості. Така соціальна несправедливість призводить до соціальної напруги на селі.

Із врахуванням зазначеного, просимо Вас розглянути цю проблему і підготувати проект відповідного законодавчого акту для її врегулювання.

У випадку наявності інших чинних нормативно-правових механізмів, що врегульовують ці питання, просимо дати відповідні роз'яснення для сільського населення через засоби масової інформації та повідомити про це Асоціацію.

Голова Асоціації

М. І. Фурсенко

## ІНФОРМАЦІЯ ДО ТЕМИ

### КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 25 лютого 2009 р. N 144

(витяг)

#### ЗМІНИ,

що вносяться до Порядку реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних

1. Пункт 2 викласти у такій редакції:

2. Незайняті громадяни, у тому числі члени особистих селянських господарств, для яких робота у таких господарствах не є основною, також ті, які звертаються до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні, підлягають реєстрації.

Для цілей цього Порядку ведення особистого селянського господарства вважається основною роботою для члена такого господарства за умови, що протягом 12 місяців, які передували дню звернення до державної служби зайнятості, він провадив лише діяльність, пов'язану з веденням особистого селянського господарства, чи одночасно працював на умовах найму або займався видом діяльності, що визначений частиною третьою статті 1 Закону України "Про зайнятість населення", менше 26 календарних тижнів. Такі члени особистого селянського господарства не підлягають реєстрації.

Під час проведення реєстрації кожна особа за допомогою працівника центру зайнятості заповнює із застосуванням автоматизованої системи картку особи, що звернулася до центру зайнятості (далі – картка, у якій зазначаються особисті дані особи: прізвище, ім'я та по батькові; зареєстроване місце проживання; число, місяць та рік народження; ідентифікаційний номер; останнє місце роботи або вид діяльності, що визначений частиною третьою статті 1 Закону України "Про зайнятість населення"; підстава припинення трудових відносин відповідно до запису в трудовій книжці або підстава припинення іншого виду діяльності, що підтверджено документально і засвідчено особистим підписом достовірність внесених до картки даних, та ознайомлюється з пам'яткою "Ваші права – Ваші обов'язки". Форму картки та пам'ятки затверджує Мінпраці.

У разі, коли після припинення трудових відносин особа виконувала роботу (надавала послуги) згідно з цивільно-правовими договорами, останнім місцем роботи вважається робота, дані про яку внесено до трудової книжки особи.

Зайняті громадяни, які бажають змінити професію або місце роботи, влаштуватися на роботу за сумісництвом чи у вільний від навчання час звернулися до державної служби зайнятості, підлягають обліку. Під час прийому таких громадян працівник центру зайнятості проводить консультацію, про що робить відповідний запис у картці.

# ВІДПОВІДЬ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ



## МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ (Мінсоцполітики)

вул. Еспланада, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-24-45, факс: (044) 289-00-98 E-mail: info@misp.gov.ua  
Код ЄДРПОУ 37567866, реєстраційний рахунок 35219001004117 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

01.08.2012 № 3294/6/14-12/001

На № 934/012 від 02.07.2012

Всеукраїнська асоціація  
сільських та селищних рад

Щодо реєстрації членів особистих  
селянських господарств в державній  
службі зайнятості, як безробітних

вул. Артема, 73,  
м. Київ,  
04053

Міністерство соціальної політики України розглянуло лист Голови Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад щодо внесення змін до законодавства в частині надання соціальних гарантій членам особистого селянського господарства і в межах компетенції повідомляє.

Питання щодо реєстрації членів особистих селянських господарств в державній службі зайнятості, як безробітних, врегульовано чинним законодавством.

Згідно із частиною третьою статті 1 Закону України „Про зайнятість населення” та статтею 8 Закону України „Про особисте селянське господарство” (із змінами) члени особистих селянських господарств, як особи, які забезпечують себе роботою самостійно, належать до зайнятого населення за умови, що робота в цьому господарстві для них є основною.

Механізм визначення роботи в особистому селянському господарстві для його членів, як основної, передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2009 р. № 144 „Про внесення змін до Порядку реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних”, прийнятою на виконання Закону України „Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення”. Із прийняттям цієї постанови Кабінету Міністрів України центри зайнятості мають можливість у разі звернення до них членів особистих селянських господарств за сприянням у працевлаштуванні встановлювати їх належність до категорії зайнятих (чи незайнятих) осіб, а отже, надавати або не надавати їм статус безробітного.

Згідно з внесеними до зазначеного Порядку змінами робота в особистому селянському господарстві для члена цього господарства вважається основною за умови, що протягом 12 місяців, які передували дню його звернення до державної

2

служби зайнятості, він або здійснював діяльність, пов'язану лише з веденням особистого селянського господарства, або одночасно з веденням особистого селянського господарства працював за наймом чи здійснював іншу діяльність відповідно до частини третьої статті 1 Закону України „Про зайнятість населення” менше 26 календарних тижнів. У цих випадках члени особистих селянських господарств вважаються зайнятими і не можуть бути зареєстровані, як безробітні, а отже, отримувати допомогу по безробіттю.

У випадках, коли члени особистих селянських господарств, у разі їх звернення до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні при втраті ними роботи, упродовж 12 місяців перед днем звернення працювали за наймом або здійснювали іншу діяльність понад 26 календарних тижнів одночасно з виконанням робіт в особистих селянських господарствах, можуть бути зареєстровані, як такі, що шукають роботу, і безробітні.

У разі звернення колишніх членів особистих селянських господарств, для яких робота у цих господарствах була основною, до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні, вони повинні пред'явити довідку про припинення ведення особистого селянського господарства або про вихід з такого господарства, що видається сільською (селищною) або міською радою за місцем розташування земельної ділянки.

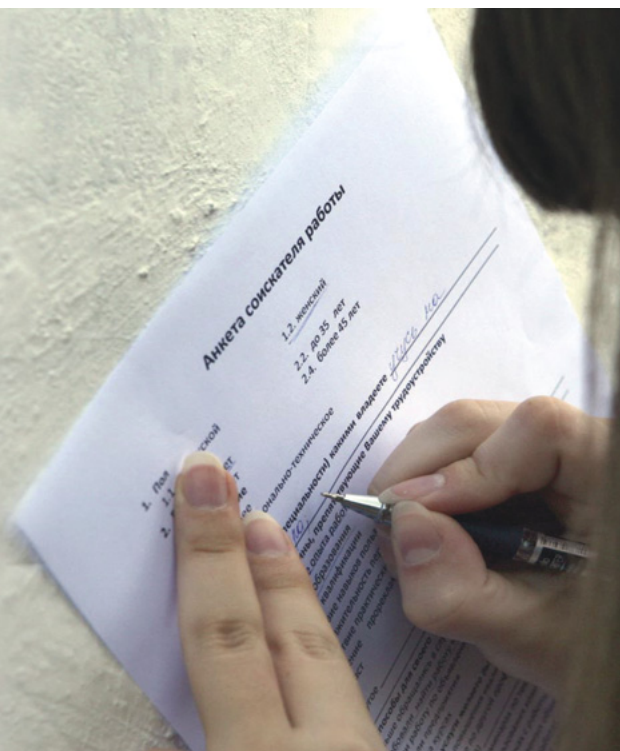
Водночас зазначаємо, що у разі виділення земельної ділянки під будівництво, відповідно до законодавства, особа має право на реєстрацію в державній службі зайнятості та тримання відповідних послуг та соціальних гарантій на загальних підставах. Для цього слід звернутись до сільської (селищної) або міської ради для уточнення цільового призначення виділеної земельної ділянки.

З метою інформування мешканців села, в тому числі і членів особистих селянських господарств, з питань законодавства про зайнятість, страхування на випадок безробіття, про стан ринку праці та соціальні послуги, які надає державна служба зайнятості, центрами зайнятості проводиться масштабна інформаційно-роз'яснювальна робота. До участі в семінарах залучаються голови сільських та селищних рад, представники управлінь сільського господарства райдержадміністрацій та інші соціальні партнери.

Що стосується надання роз'яснень з питання реєстрації членів особистих селянських господарств в державній службі зайнятості через засоби масової інформації повідомляємо, що зазначене прохання буде враховано в роботі.

Заступник Міністра –  
керівник апарату

В. Коломієць



# ЯК ЗА П'ЯТЬ РОКІВ ЗБІЛЬШИТИ СІЛЬСЬКИЙ БЮДЖЕТ У КІЛЬКА РАЗІВ

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ВІД СІЛЬСЬКОГО ГОЛОВИ

**Створення податкової бази на селі – гарантія успішного розвитку інфраструктури села. На Буковині зробили ставку на розвиток у селах малого та середнього бізнесу.**

Розмову вела  
Наталія Ключник



**Іван Велущак**

– Сільський голова с. Горішні Шерівці, що на Буковині.  
– Член правління Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.  
– Голова Чернівецького регіонального відділення ВАССР.

– Перш за все, треба дбати про своє село, і від усієї душі хотіти, аби тут жили люди, – каже Іван Ілліч, цей дужий чоловік, який спокійно і виважено дивиться вперед. Ми сіли собі над ставком, а Іван Ілліч продовжує:  
– У нас тут, у лісі, за легендою, Юрко жив. Господар був. Усе було в нього – великі площі горіхових садів на схилах гір та ставочок. Коли його не стало, дружина з дітьми до села пішла. А широкі поля горіхів zostались. Ростуть вони і досі. Може, тому село і зветься – Горішні Шерівці...

**– Як живете тут?**

– Добре живемо. Тільки тепер яблука й грушки замість горіхів вирощуємо (усміхається). Славиться наш край садками яблуневими!

Іван Ілліч подає червоне велике осіннє соковите яблуко, запрошуючи скуштувати. А сам продовжує:

– Я вже сьомий термін головую в цьому селі. Спочатку дуже важко було, руки опускались. Особливо років п'ять тому. Йдеш по селу, дитячий садок проситься до ремонту, а дітям тісно у школі. Порожніми вікнами виглядають покинуті корівники, навколо заростають бур'янами.

набридло, і ми змінили тактику. Реально подивилися, що маємо у селі. Були порожні, покинуті напризволяще колгоспні приміщення. Ми вирішили "поселити" туди підприємців. Почали формувати податкову базу місцевого бюджету.

**– Я думала, що ви ввели новий місцевий податок!**

– Ні в якому разі! Ми зробили ставку на розвиток у селі малого та середнього бізнесу. Я сам особисто почав писати для фермерів проекти, реєструвати їм документи, аби хоч тільки ті, що на єдиному податку, працювали у селі.

**– Перш за все, треба дбати про своє село, і від усієї душі хотіти, аби тут жили люди.**

Так всюди в Україні. 70-80% сільських бюджетів дотаційні. З чого і де знайти кошти? Лише 5-10% сільських рад на Буковині можуть собі дозволити хоч якось підтримувати соціальну сферу села. Решта чекають, коли їм "зверху" кинуть дотаційну кістку. І ми так жили з бюджетом у 120 тис. грн. Кредити брали, щоб зарплату дати. Потім усе

Як не як, а 25% податку залишилося у бюджеті села. Є робота – буде приріст населення, значить з'явиться додана вартість. Нині у нас у сфері обслуговування 9 потужних точок, 16 виробничих приміщень. Не пропала жодна споруда, яка дісталась у спадок від колгоспів. А в окремих корівниках зробили такі ремонти, що вдома у деяких людей немає.



## ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ ЗА РІВНЕМ БЕЗРОБІТТЯ ПОСІДАЄ ОДИНАДЦЯТЕ МІСЦЕ В УКРАЇНІ

**За словами директора Чернівецького обласного центру зайнятості Галини Чупіної, загальний рівень безробіття в області становить 34 тисячі осіб, майже 17 тисяч буковинців скористалися**

Структура незайнятості населення впродовж останніх років стабільна. Найбільше безробітних (62%) – це люди із сільської місцевості. 60% людей, які шукають роботу, мають вищу або професійну освіту.

Найбільший рівень безробіття зареєстрований у Новодністровську, Путильському та Заставнівському районах, найменший – у Новоселицькому районі та Чернівцях.

Нинішнього року роботодавці області подали інформацію обласній службі зайнятості про понад п'ять тисяч вільних місць.

Постійним є попит на кваліфікованих робітників: електрогазозварювальників, малярів, мулярів, штукатурів, швачок, водіїв, продавців, кухарів, дворників. Також найлегше влаштуватися на роботу барменам, перукарям, бетоняркам. А от найбільше навантаження на такі професії, як економісти та юристи. На одне вакантне місце економіста претендує 28, на місце секретаря – 17, касира – 17, товаровознавця – 9, юриста – 6 осіб, бухгалтера – 4 особи.

Слід зазначити, що окрім працевлаштування, служба зайнятості надає одноразову виплату допомоги з безробіття для організації підприємницької діяльності. Так, упродовж січня-квітня нинішнього року 58 безробітних отримали одноразову виплату для започаткування бізнесу. А загалом за десять років з допомогою служби зайнятості свою справу розпочало 3600 осіб.

Для отримання допомоги потрібно скласти бізнес-план і захистити його на засіданні міжвідомчої комісії.

Якщо рішення позитивне, безробітний реєструється як підприємець і отримує одноразову виплату. Одноразова виплата – це вся сукупна виплата допомоги з безробіття за 360 днів. У кожного вона різна, але у середньому становить понад 9 тисяч гривень.

Отримати допомогу нескладно. Особливого конкурсу немає, заслуховується кожна пропозиція. Головне, правильно сформулювати бізнес-ідею і довести, що справа буде прибутковою. Якщо впродовж півроку людина не розпочала свою діяльність і не сплачує податки, вона повертає отримані кошти.

Серед цікавих пропозицій, які були запропоновані на конкурс, – це реалізація геліосистем (опалення приміщень і нагрів води від сонячних батарей), для вирощування фундука.

Люди з такими ідеями вже розпочали свій бізнес. Багато хто створив тваринницькі кормові комплекси у селах чи працюють у сфері послуг.

За матеріалами газети "Молодий Буковинець" від 8-05-2012, <http://molbuk.ua>

### – Навіщо? Хіба для корів?

– Ні! (знову сміється). Для людей. Для людей. Бо там є утеплена підлога, стіни, кондиціонери. Там зараз виготовляють трикотажні вироби. У другому корівнику – взуттєвий цех, де працює до 20 працівників. Усіх прошу, інколи примушую працювати легально.

### – Звідки гроші взяли на ті ремонти?

– У фонді розвитку місцевого самоврядування. П'ять років беру постійну участь і агітую інших до участі у конкурсах. Три роки поспіль стаю переможцем! Навіть грамотою нагородили за це.

### – Що це за конкурси?

– Конкурси проектів. Перший мій проект стосувався вдосконалення методики виховання дітей у дошкільній установі. Другий (такого ж рівня) – з медичного обслуговування населення. Тоді я отримав 100 тис. грн. з фонду, 70 тис. грн. нам виділили з місцевого бюджету. За ці кошти зробили капітальний ремонт сільської амбулаторії. Тепер там є гаряча вода, денний стаціонар. Третій проект – "Створення податкової бази на селі – гарантія успішного розвитку інфраструктури села". Суть проекту досить проста. У нашому селі є тваринницька ферма, яка не працює. Така, мабуть, у багатьох селах залишилась. Тобто, частина приміщень стояла незадіяна, територія занедбана. Що треба було зробити? Треба було зробити цю територію привабливою! Для цього ми відновили на фермі електропостачання, провели телефонну лінію. І вона стала привабливою.

### – За які кошти роботу виконали?

– Частина приміщень займали підприємці. Вони стали нашими партнерами у проекті. Внесли частину своїх коштів на благоустрій. Проклали асфальт, провели телефон, газифікували ту територію. Як результат – протягом 3 років відкрилося три напрямки: цех з виробництва миючих засобів, цех з виготовлення тротуарної плитки та цех з пошиття взуття. Умова для всіх була лише одна – створення робочих місць.

### – Як знайшли підприємців?

– Ми виробили методику конкурсу між підприємцями на кращу бізнесову пропозицію. Ось наприклад: перевели школу на газ, і залишилось порожнє приміщення котельні. Оголошуємо конкурс під назвою "Продається приміщення на конкурсній основі. Просимо подати заявки". Бажаючих виявилось чимало. Один підприємець пропонує склад влаштувати, інший – холодильник. А ми з депутатами міркуємо: де ж більша вигода для села? Аж тут хлопчина просить станцію техобслуговування зробити. Правда, попереджує, що не зробить її за рік чи два, бо коштів треба багато. Але кілька робочих місць створить. Почалися суперечки, кому віддати. Тоді вирішили так: проводимо таємне голосування, щоб не було проблем! 15 бюлетенів розподілилися наступним чином: 8 – за механіка, 4 – за склад і 2 – за холодильник. Оце вам і уся методика! Як результат – на сьогоднішній день наш бюджет складає 1 млн. 300 тис. Із них 600-700 тис. – це власні доходи.

### – За рахунок чого ще збільшуйте податкову базу?

– Збільшили в минулому році нормативно-грошову оцінку землі. Маємо додатково ще 100 тис. надходжень до бюджету. Крім того, намагаємось оформити ті земельні ділянки, які зайняті під об'єктами інфраструктури спільного користування. Джерела надходження коштів до бюджету різні. Треба тільки поміркувати та підійти до своєї роботи з господарською винахідливістю.

Ми ще довго розмовляли. Іван Ілліч показував, як за ті зароблені кошти відновили сільську амбулаторію. Не без гордості провів до відремонтованого дитячого садка, де познайомив зі своєю онукою. А на завершення розказав і показав, яку будує школу. Стара затісна для школярів, яких щороку стає все більше й більше у селі. 1 вересня 2013 року ці щасливі сільські діти сядуть за парти нової школи с. Горішні Шерівці, що на Буковині. ■ VASSR

# САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАКАРПАТТІ: БІЛЬШЕ ЗАПИТАНЬ, НІЖ ВІДПОВІДЕЙ

**Закарпаття – унікальний край. Такої області не знайдете в світі.**

**Тут проживає 1 млн. 160 тис. населення, 120 національностей.**

**У сусідніх селах розмовляють різними мовами.**

**Майже в кожному населеному пункті свій життєвий устрій, свої звичаї.**

**Тому і самоврядування тут особливе.**

Наталія Ключник



**Іван Дрогобецький**

– Полянський сільський голова.  
– Член правління Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.

Проблеми Перечинського району не можна зрівняти з проблемами Рахівського, а Ужгородського району зі Свалявським. Так історично склалось, що на території області проживають різні національності. Область у нас маленька, але життєвий устрій дуже різний. Деколи до смішного доходить. Політичні агітатори спілкуються з виборцями, а ті просто не реагують, бо української мови не розуміють. Тому й питань не ставлять. От вам і самоврядування. Проте найбільша проблема, на мою думку, в іншому.

Весь промисловий потенціал області базується в містах. Аграрний сектор представлений 222 агроформуваннями (приватна власність і оренда), які мають у користуванні 87,8 тис.га с/г угідь. Селянські господарства, яких налічується 1 453, використовують 11,3 тис.га землі. Інфраструктура аграрного ринку представлена в області 5 агроторговими домами, функціонує 11 аукціонів живої

худоби, 14 виставок-ярмарків, 29 оптово-продовольчих ринків, 102 заготівельних пункти, 4 обслуговуючих кооперативи, 26 аграрних формувань. Проте люди у гірських селах не мають роботи, їдуть за кордон і не повертаються.

Частина земель гірських регіонів (особливо розпайована земля) практично не використовується. І не буде використовуватись, якщо не змінити її цільове призначення. Колгоспи, у свій час, теж на ній нічого не сіяли – це було економічно не вигідно. На цій землі нічого не родить. Ще і рельєф у неї такий, що цю землю просто не можливо обробити. Тому можна вважати, що площі, які розділили між людьми, існують тільки на паперах. Так, селяни отримали паї, але обробити свою землю просто не в змозі. З іншого

в приватній власності, то виникає проблема. Без рішення суду цього зробити не можна.

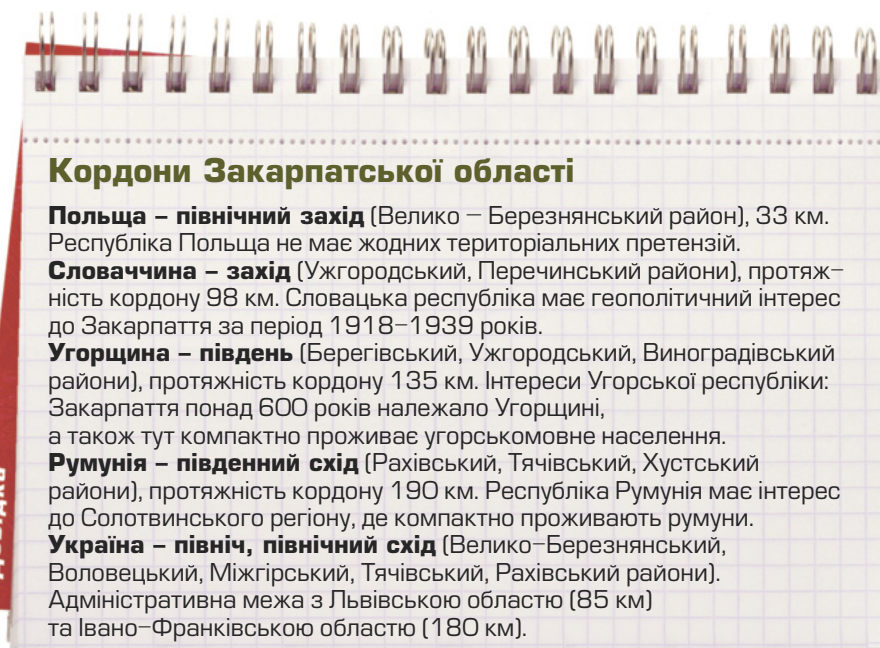
Крім того, у більшості населення "на руках" державні акти старого зразку. А переоформлення документів на землю вимагає відповідних коштів, яких у пенсіонерів (це більшість з тих, хто залишився у гірських селах,) немає. Треба змусити тих стареньких людей піти й зробити кадастрові номери. Я думаю, що вони цього робити не будуть. "Росли тут берізки, нехай собі ростуть і далі, дітям у спадок ця земля лишиться", – кажуть вони.

До речі, під час обговорення проблеми по впровадженню в Україні ринку земель, від Закарпаття надійшло аж 84 пропозиції. На жаль, жодну з них не врахували.

**Я вважаю, що Івано-Франківській, Закарпатській і частині Чернівецької області, де є гірські регіони, треба, однозначно надати дозвіл на зміну цільового призначення землі з сільськогосподарського на рекреаційне. Це дасть змогу одержати великий зиск для громади.**

боку, за європейськими законами, нераціональне використання ділянки дає можливість повернути її в державу. Але якщо вона є

Я переконаний, що Закон України "Про гірські території" у такій редакції, як є, треба скасувати.



## Кордони Закарпатської області

**Польща – північний захід** (Велико – Березнянський район), 33 км. Республіка Польща не має жодних територіальних претензій.

**Словаччина – захід** (Ужгородський, Перечинський райони), протяжність кордону 98 км. Словацька республіка має геополітичний інтерес до Закарпаття за період 1918–1939 років.

**Угорщина – південь** (Берегівський, Ужгородський, Виноградівський райони), протяжність кордону 135 км. Інтереси Угорської республіки: Закарпаття понад 600 років належало Угорщині, а також тут компактно проживає угорськомовне населення.

**Румунія – південний схід** (Рахівський, Тячівський, Хустський райони), протяжність кордону 190 км. Республіка Румунія має інтерес до Солотвинського регіону, де компактно проживають румуни.

**Україна – північ, північний схід** (Велико-Березнянський, Воловецький, Міжгірський, Тячівський, Рахівський райони). Адміністративна межа з Львівською областю (85 км) та Івано-Франківською областю (180 км).

Довідка

Необхідний новий закон, який врегулює економічні і соціальні аспекти гірських територій. У першу чергу треба звернути увагу на економічну складову – стимулювати тих, хто відкриває підприємство в гірській місцевості, створює робочі місця.

На сьогоднішній день "затягти" підприємця "в гори" практично не можливо, бо в гірських селах він має платити на 25% більше заробітної платні, що автоматично збільшує на нього податковий тиск. Тому навіщо підприємцю туди їхати? Він з більшим успіхом буде організовувати свій бізнес у місті.

Окрім цього, природно – кліматичні умови Закарпаття не гарантують підприємцю сталих фінансових результатів. У нашій державі це не враховується, хоча позитивний досвід вирішення цього питання є, наприклад, у тієї ж Угорщини. Так, угорський підприємець на рік уперед анонсує свій можливий прибуток. При цьому, якщо природні умови поточного року завадили йому отримати запланований дохід, він може розраховувати на підтримку держави. Наведу приклад. Середньо – статистичний підприємець, створивши близько 70 робочих місць у гірській місцевості, взимку обслуговує гірсько – лижний курорт, а влітку випасає худобу та займається виробництвом сиру. При цьому, якщо під час його роботи буде звільнено хоча б одного робітника, – дотації від держави він не одержить! Більш того, державні органи допомагають підприємцю планувати свою роботу, вони контролюють увесь процес діяльності підприємства та, в разі необхідності, сприяють отриманню фінансової допомоги. Таким чином, угорські селяни не мають потреби їхати на роботу в міста. В них вона (робота) і вдома є.

У нас теж існують державні дотації для людей, які проживають у гірській місцевості. Але додаткові кошти спрямовуються зовсім на інше – більшість грошей іде на виплату пенсій. Це начебто непогано, але слід враховувати, що до тих пенсіонерів, які від діда – прадіда живуть у своїх хатинках, додаються ще 20-30% людей пенсійного віку, які там тільки прописані, а проживають зовсім в інших місцях. Це бувші міліціонери, прокурори і т.д., які одержують до своєї пенсії так званий гірський коефіцієнт. Тому і виходить так, що 20 "гірських" пенсіонерів разом отримують майже стільки, скільки один приїжджий прокурор.

В цілому здається, що в область надходять значні кошти, а насправді тут люди не живуть і радіють, а радіють, що живуть. Ці питання болючі і потребують негайного вирішення. А скільки їх ще... ■ VASSR

## РЕГІОНАЛЬНА МОВА ЗАЙВІ ВИТРАТИ ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ

**У румуномовних селах Закарпаття  
голови сільрад ініціюють  
надання румунській мові  
статусу регіональної, але...**

Державна служба статистики інформує щодо розподілу населення за рідною мовою в трьох селах Сторожинецького району наступним чином: у селі Нижні Петрівці рідною мовою вважають румунську 95,7% селян, у Верхніх Петрівцях – 94,71%, а у Чудей – 82,07%.

Але у більшості румуномовних сіл остаточні рішення щодо визнання румунської мови як регіональної так і не прийняли, бо кажуть, що у новаціях бачать лише додаткові витрати, притому, для більшості громадян румунська і так є рідною.

Крім того, як показує практика, голови сільрад у своїй більшості не володіють румунською мовою, тому не мають можливості здійснювати переклад.

От що про це каже сільський голова села Тарасівці на Новоселичині Сергій Тігу, де румунською спілкується 95% населення. – Насправді, це дуже слизьке питання. По-перше, впровадження регіональної мови вимагатиме чимало коштів. І не лише з бюджету. До прикладу, власникам магазинчиків потрібно буде зробити вивіски на двох мовах, подавати звітність. Хіба можу змусити їх до цього? Та й навіщо, якщо зараз ми можемо вільно спілкуватися румунською, вести нею внутрішню документацію, а в школах навчання і зараз ведуть двома мовами.

Зараз є чимало проблем, які негайно потребують грошей: це і ремонт клубу, який вже розвалюється, і спортзали, у якій стеля ось-ось впаде на дитячі голови. Якби у села було навіть 20 тисяч гривень, то чи потрібно витратити їх на нові покажчики з назвами вулиць румунською мовою, замість того, щоб здійснити якісь соціальні проекти.



# ВЕЛИКІ ПРОБЛЕМИ МАЛИХ МІСТ

Як ви гадаєте, чим може здивувати журналіста звичайне українське містечко?

Мені здавалося, що нічим.

Проте декілька хвилин бесіди з надзвичайно доброзичливим та гостинним селищним головою смт Підкамінь, що на Львівщині, примусили мене змінити ставлення як до самого предмету розмови, так і до місцевих краєвидів.

Олена Бохан



**Михайло Чумак**

– Селищний голова смт Підкамінь.  
– Член правління Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад, голова Львівського регіонального відділення.

Перша письмова згадка про Підкамінь датується 1441 роком. Учені пов'язують назву селища з легендарним 16-ти-метровим каменем, який зберігся до наших днів.

Колись на камені був споруджений двох'ярусний монастир і церква зі сторожовою баштою. Дотепер на вершині кварцового піщанику збереглися ями для ритуальних поховань, а збоку – залишки древнього кладовища начебто з мальтійськими хрестами.

Михайло Чумак: "Хто сюди тільки не приїжджав подивитися на камінь та поховання – і українські дослідники, і польські, і звичайні туристи... Багато хто. Поляки вважають це поховання своїм, представники українського козацтва – своїм... Але ніхто достеменно не знає, чиє воно..."

Опікуємося ним, слідкуємо за станом, бо це вже не чиесь там, а наше, підкам'янське..."

У західній стороні каменя – ніша у формі стилізованого серця, яка, як вважають учені, могла використовуватися для ритуалів язичників. Неподалік від каменя археологами були знайдені фрагменти посуду, який належить періоду висоцької культури ранньозалізного часу (XI-VII століття до н. е.) і періоду Галицько-Волинського князівства (XI-XIII століття).

Навпроти каменя, на горбі, – колишній римо-католицький домініканський монастир Пресвятої Богородиці, Хреста Господнього, Апостолів Петра і Павла і всіх Святих. Нині – монастир Походження Древа Хреста Господнього. Заснували його в 1234 році київські ченці.

"Німці не торкнулися його стін у 1941, бо, за легендою, тут, неподалік, вилікувався від якоїсь складної хвороби свого часу Гітлер. Проте, що не зробили німці, зробила радянська влада. Ні, вона його навмисне не руйнувала, вона просто нічого не зробила для того, щоб зберегти".

У 1939 році Підкамінь отримав статус селища і став районним центром. З того часу історія його пішла іншим шляхом. А з 1998 р, коли селищним головою став Михайло Чумак, розпочалося друге народження смт Підкамінь.

– Михайло Михайловичу, як у Вас вирішується проблема безробіття – найактуальніше сьогодні для України питання... Містечко невеличке, зрозуміло, що робочих місць не вистачає... – На території нашої селищної ради розташовані дві школи – загальноосвітня та інтернат для дітей з вадами слуху. Зрозуміло, що в цих закладах працюють переважно жінки. У звичайній середній школі – більше 70 педагогів, в інтернаті – понад 100 чоловік. Крім закладів освіти, у Підкамені функціо-

нують два лісництва, споживче товариство, яке займається торгівлею, відділення Укртелекому, відділення Бродівського РЕМу, газового господарства. Чимало приватних підприємців започаткували свій бізнес, а значить, створили робочі місця.

– У вас усе так гарно виглядає...

– Та що ви! Проблем багато! Безробіття, вода, тепло, дороги, каналізація, вивіз сміття – труднощі малих міст скрізь однакові. Малому місту з державного бюджету і гроші малі. Та й не просимо ми нічого особливого, бо звикли долати труднощі самотужки. Важко тільки залучати потужних інвесторів. А без вирішення цієї проблеми складно вирішити проблеми комунальної сфери. Однак ось у чому парадокс – дивно, але саме маленькі міста часто стають прикладами для інших у плані народження та реалізації ідей.

**смт Підкамінь**

**Структура:** Підкамінь – смт Бродівського району Львівської області, районний центр Підкамінської селищної ради.

**Об'єкти інфраструктури:** ЗОШ I-III ст., будинок культури, музична кола, лікарня, відділення зв'язку та ін. Населений пункт газифіковано.

**Географічне положення:** Територія Підкамінської селищної ради знаходиться у південній частині Бродівського району. Від смт Підкамінь до м. Броди – 25 км., а до м. Тернопіль – 60 км.

**Територія:** 2432 га  
**Населення:** 2300 осіб, з них 1500 працездатних. Кількість працюючих – понад 700 чоловік.

Довідка





### Органи державної влади прислуховуються до думок селищних голів?

– Так. Особливо в останні два роки. Ми організуємо зустрічі, наприклад, на тему утримання доріг чи створення полігону твердих відходів. Там й обговорюємо проблему: які зобов'язання мають державні структури, яку допомогу селища і містечка можуть отримати і що можна зробити самотужки. Колись від одного з моїх колег я почув цікаву фразу, яка повністю висвітлює проблеми малих міст України: "Великі міста мають великі проблеми, а малі міста – величезні проблеми". І це абсолютна правда. Чому? Тому що великі міста мають великі можливості – у них інший бюджет, інші правові відносини. В містечках на кшталт нашого, наприклад, суттєвим питанням є вирішення проблеми квартирної плати. Поясню: якщо Львів чи Київ, приміром, мають величезну кількість будинків, а відтак і загальна сума квартплат є також дуже великою, то в селищах міського типу сума, яку отримують комунальники від сплати мешканцями, не дозволяє утримувати навіть мінімальний штат обслуговуючого персоналу. А проблема каналізації?! А вивіз сміття! Державних програм, які б допомогли нам у розв'язанні цих проблем, або не існує, або вони несуттєві. А проблема доріг!? Яку я, до речі, вважаю зараз для Підкаменя однією з найважливіших.

Від недорозвиненості місцевого самоврядування потерпають усі без винятку міста

України. Що вже казати про українське село... На відміну від великих міст, які мають хоч якісь можливості для вирішення своїх місцевих питань, малі міста та села повністю залежать від влади, у тому числі й районної.

В Україні давно утворилася ситуація, коли обраними представниками місцевих громад фактично керують керівники районних державних адміністрацій. Зазвичай керівництво району розпоряджається коштами в ручному режимі, керуючись принципом прихильності до того чи іншого мера. Отже, від симпатій чи антипатій районної влади залежить товщина фінансового струмочка, що тече в малі міста і села України. Тож поки що говорити про сталий розвиток українського самоврядування ой як зарано.

І все одно – життя не стоїть на місці. Вирує воно і в Підкамені.

Підкамінська селищна рада у 2003-2005рр. стала переможцем, а у 2006 р. посіла друге місце у Всеукраїнському конкурсі "Населений пункт найкращого благоустрою і підтримки громадського порядку".

Завдяки зусиллям селищного голови за кошти державного бюджету завершено газифікацію Підкаменя та села Стрехалюків, створено комунальну службу і житлово-комунальне підприємство селищної

ради, проведено реконструкцію центральної площі містечка, відновлено вуличне освітлення, газифіковано ФАП у селищі Паньківці, газифіковано котельню, яка постачає газ до бюджетних установ.

За ініціативи Михайла Чумака з 2001 р. започатковано День селища, затверджено герб і прапор громади, оголошено конкурс на кращий вишиваний випускний костюм. Михайло Чумак став ініціатором проведення першого Всеукраїнського фестивалю мистецтв "Мелодії Підкаменя". З 2007 р. щороку проводиться етнофестиваль, який за останній час набув статусу міжнародного.

На свою роботу на посаді селищного голови Михайло Чумак дивиться доволі критично. Бачить і позитив, і недоліки, проте впевнений – дорогу здолає той, хто іде.

"Працюємо. Цим і живемо. Загалом, звичайно, нам нелегко. Але просто бідкатися сьогодні на брак коштів – відсталий підхід, вчорашній день... грошей завжди буде замало, бо хочеться зробити і те, й інше...

Важливо бачити перспективу, подумати, не лише, де взяти кошти на сьогоднішні потреби, а що зробити вже зараз, кого долучити, щоб тих коштів наступного року стало більше. Тож завдання сучасного селищного голови – мати план дій, стратегію розвитку підпорядкованої йому території". ■ VASSR

# СТАЛИ НА ЗАХИСТ СІЛЬСЬКОГО ГОЛОВИ

Стосовно сільського голови с. Підгір'я, що на Богородчанщині Івано-Франківської області порушена кримінальна справа за ч.3 ст. 368 КК України – вимагання хабара.

Півроку доводить свою невинність у суді Роман Роспопа.

Члени Івано-Франківського регіонального відділення Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад переконані, що ця справа сфабрикована. Вони стали на захист свого колеги.

Наталія Ключник



### Роман Роспопа

– Сільський голова села Підгір'я Богородчанського району Івано-Франківської області.

– Член Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.

Село Підгір'я Богородчанського району Івано-Франківської області – одне з типових сіл України. Воно, як і більшість подібних сільських територій, не може повноцінно розвиватися, бо має частково дотаційний бюджет. Є ферма, де вирощують індиків, кілька лісопилних

малих підприємств, існує невеличке виробництво бруківки. Цілком зрозуміло, що цього зовсім недостатньо для повноцінного розвитку села. Резервом і своєрідною цукеркою для інвесторів є невеликий земельний запас. Про це красномовно говорить офіційний документ – Генеральний план села Підгір'я. Правильно розпорядитися цим ресурсом, аби був зиск для громади, – завдання для сільської ради не просте. І не тільки через неузгодженість, а часом

**В Україні 44 тис. людей – державні службовці сільських рад, які в будь – який момент можуть потрапити під прес фіскальних та правоохоронних органів влади. Найбільш незахищена категорія – сільські голови, секретарі сільських рад та землевпорядники.**

і суперечливість законодавчих норм у земельних питаннях. Використати найбільш ефективно земельний ресурс громади не можливо і через те, що спроби сільських голів залучити в село більш-менш цікавих та потужних інвесторів миттєво потрапляють під "приціл" правоохоронних органів. Як приклад – історія, що сталася з Романом Роспопою, сільським головою села Підгір'я.

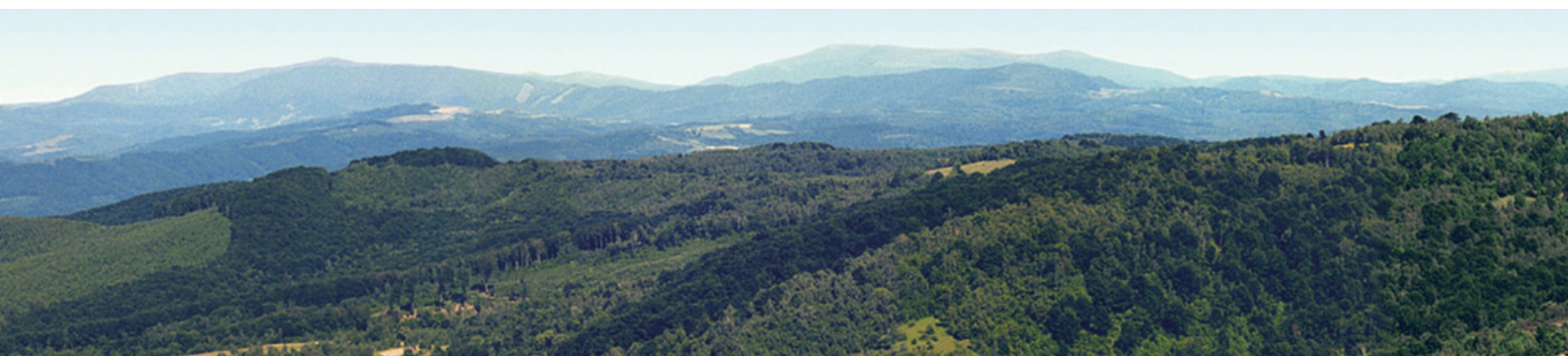
### Хроніка подій

Якось до сільської ради завітав потенційний інвестор (редакції відомі його прізвище та ініціали) з пропозицією створити на території села гольф-клуб. Голова сільської ради, як енергійний чоловік, розпочав вивчати це питання.

Слід сказати, що у кожному українському селі є багато нагальних потреб, які потребують фінансування, і Підгір'я – не виняток. Так, Роман Ярославович ще у попередній каденції розпочав будівництво дитячого садка та ремонт сільської ради. Але серед першочергових завдань голови та його команди була реставрація старовинного приміщення (нині пошти), яке збудоване було ще за часів Австрії, літнього павільйону біля дитячого садка, пам'ятника загиблим воїнам ВВВ.

Терміново необхідно було вирішувати проблему вуличного освітлення. На все це були потрібні кошти, котрих у бюджеті села не вистачало. Окрім того, голова мріяв про нові соціальні об'єкти, такі, як басейн, спортивний комплекс для дітей. Тож для територіальної громади, безумовно, цікавою виглядала перспектива запропонованих інвестицій. Лишень треба було прийняти відповідні рішення на сесії та виробити проектну документацію на землю. Так і зробили.

Під час підготовки документів виявилось, що ділянка в 10 га, яка так зацікавила майбутнього інвестора, одночасно знаходиться як в межах сільської ради (так принаймні зазначено в Генеральному плані), так і в межах району. Пішов голова



з землевпорядником по інстанціях та по кабінетах в'ясяти, як так сталося і що йому робити в такій ситуації. А поруч й "інвестор", який, ніби від щирого серця, пропонував то в одному, то в другому кабінеті "дати на лапу" для прискорення справи. Голова не зважав на перепони і вперто шукав рішення проблеми.

Консультувався із районною владою, чи ті не заперечують розміщення у його селі гольф-клубу, проводив попередні обміри ділянки... Не знав він тоді, що то була хитро спланована операція. Як показав час, ніхто й не збирався будувати в селі ніякий гольф-клуб.

Якось по обіді Роспопа повернувся до свого, завжди відчиненого, кабінету і побачив там акваріум. Спочатку здивувався, а потім попросив віднести його до дитячого садка або до школи. Тут з'являється наш "інвестор", і не з порожніми руками, а з могоричем. Каже, що акваріум – це подарунок голові, і не треба його нікуди віддавати, а слід залишити собі, а це діло – "обмити". Слово – за слово, а потім усе – як у тумані...

Коли ж Роспопа прийшов до тями, то навколо нього вже стояли правоохоронці, на столі лежали якісь гроші і звідусіль лунало: "хабар!" До речі, що було в тому могоричі – невідомо, так як пляшку з-під напою так і не знайшли...

**"Кручу, верчу – заплутати хочу"**

Усе, що відбулось у Підгір'ї, викликає багато питань та міркувань. Схоже на те, що хтось дуже ретельно вивчив ситуацію у селі. Так цей "хтось" знав про двоякий ста-



Листа до суду про зміну запобіжного заходу утримання "під вартою" на "взяття на поруки" підписали всі сільські голови Богородчанського району. Цього листа підтримала Івано-Франківська обласна асоціація сільських та селищних рад і Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад.

тус обраної землі, знав, що Роман Роспопа всією душою вболіває за Підгір'я, тому скоріше всього "кльоне" на пропозицію збудувати гольф-клуб. Як і знав про те, що в сільраді немає юриста, який би допоміг розібратись у ситуації.

Дуже дивним виглядає і той факт, що ніхто не бачив, як Роспопа брав того хабара, бо поняті, привезені чомусь із сусіднього села

(люди чесні, але схильні до вживання алкогольних напоїв), бачили перед собою лише чоловіка в неадекватному стані, який сидів за столом, перед ним лежали гроші – 38 000 грн. Ось і все. Більше того, ті ж поняті підписали аж три протоколи, а від двох, уже у суді, відмовилися. Як говориться: "Без коментарів..."

Поки з'ясовуються обставини справи, сільські голови Богородчанського району звернулися до суду з клопотанням змінити міру запобіжного заходу утримання "під вартою" на "взяття на поруки". Вони вірять у чесність свого колеги, бо знають його багато років.

А поки підгірський сільський голова знаходиться у слідчому ізоляторі, позивач на суд не з'являється. Люди ж у селі кажуть: "Наступив голова на чийсь мозоль, от його й вирішили прибрати". А, може, причина в іншому? Чекаємо, що скаже суд.

Довідка

**Село Підгір'я Богородчанського району Івано-Франківської області**

**Населення** – близько 3 тис. чоловік.  
 На території села розташовано 889 будинків та 903 господарства.  
 У селі є школа, будинок культури, ФАП.





**Іван Мосюк, сільський голова с. Старуня Богородчанського району, голова Івано-Франківського обласного, регіонального відділення ВАССР.**

— Я можу стверджувати, що практично кожний сільський голова на Богородчанщині знаходиться "під прицілом" силових структур, у котрих, на мою думку, є завдання знайти якийсь компромат на них. Та історія з Романом Роспопою, людиною, яка не один рік пропрацювала сільським головою, має величезний досвід, не байдужа до долі свого села і готова боротися, щоб воно жило і процвітало, на жаль, не є винятком. Щось подібне було і зі мною. За три літри молока, працівники спецпідрозділу Івано-Франківської області близько півроку не давали сільраді спокійно працювати, відшукуючи прояви корупції та нанесенню збитків державі.

## Час припинити цькування сільських голів

Більш того, подібні випадки були і в інших голів. Службовці шукають приводу, щоб показати свою роботу. "Тренуються" на секретарях сільських рад, землевпорядниках і сільських головах.

Провокації влаштовують таким чином: йдуть в сільраду під виглядом підприємців, хочуть заготовляти металобрухт чи просять дати маленький ставочок для вирощування риби. Сільський голова ще не збагнув, у чому суть, рота не розкрив, а ті вже пхають хабар.

Використовуються різні лазівки. Наприклад, скотомогильники. Згідно з законом, такі об'єкти повинні бути огорожені кількадеметровим парканом. А коштів на це не виділяється. Не зробив – порушення, а зробити немає за що – теж порушення. Чи, наприклад, треба зробити сміттєзвалище. А де взяти на це кошти, якщо бюджет дотаційний?

Звернувшись до будь-якого працівника правоохоронних органів, чуємо відповідь: "Ми не знаємо, як вам допомогти, але знаємо, як вас покарати".

Це дуже дивно, адже ми живемо у правовій, європейській державі, де правоохоронні органи, замість того, щоб попередити, застерегти від не правового вчинку, чекають, поки цей вчинок станеться, а потім зараховують собі показники по розкриттю справ. Виглядає так, ніби їм однаково, що буде з цією людиною, що буде з її сім'єю, головне – одержати "галочку", щоб дістати чергове звання. А чому жоден працівник фіскальних органів не попередить при складанні бюджету, що десь там є порушення? Сидять і чекають, як би хто помилився.

А скільки можна "колупатись" у землі? З 2005 року майже щомісяця прокуратура, працівники міліції вимагають надати перелік орендованих ділянок і з земель запасу. Намагаються контролювати, хто і що взяв, і для яких цілей. Натомість жодної реакції на наші звернення відповідно до "особливих" людей, які десятками років не платять податки за орендовану землю, немає. Були просто резонансні випадки: людина захопила приміщення, земельну ділянку. Сільський голова звертається по допомогу до правоохоронних органів – ніякого результату. Кажуть: "Криміналу немає!".

Я впевнений – у сільських радах повинні бути юристи. В багатьох випадках, якщо порушення є, то вони відбуваються тільки через те, що сільський голова просто некомпетентний у юридичних питаннях, бо головує вперше. Адже громада обирає перш за все людину, якій довіряє, а не ту, що закінчила фаховий заклад. Розібратись у низці законів і постанов, які написані так, що й юристові важко збагнути, що там і до чого, колишній аграрій чи вчитель просто не в змозі. Ось і виходить, що з такою сільською радою можна робити все, що завгодно: налякати, заплутати, "підставити", замовити...

Нам залишається одне, і багато сільських голів на Івано-Франківщині це вже зрозуміли: тільки разом ми зможемо відстоювати свої інтереси! Будемо боятися сказати правду – ніхто нас не захистить!

Ми сподіваємося, що до нас прислухаються, бо Роман Ярославович – людина чесна та порядна, з великим досвідом роботи. Йому немає потреби ухилитися від суду, від дачі показань. Підгір'я – це його дім, тут живе його родина: дружина, 4 дітей, старенька мати, онук.

## Громада села корупціонерів не обирає!

**Віктор Рудько – сільський голова Манявської сільської ради Богородчанського району**

Роман Роспопа – людина, яка заслуговує на повагу, людина, яку обрали люди, яка весь час відстоювала інтереси громади, чесна та правдива. Тому я без вагань став поручителем Романа Ярославовича. Що там насправді сталося, має з'ясувати суд. Проте, вже після опитування свідків можна зрозуміти, що в цій справі більше питань, ніж відповідей, і все це дуже схоже на замовлення. Ходять чутки, що одним із мотивів такого можливого замовлення стала відмова Романа Роспопи дати дозвіл на діяльність у селі асфальтного заводу. Інші схиляються до думки, що можливим мотивом стали ті самі 10 га землі під гольф-клуб. Адаже після

прийняття Земельного Кодексу саме земля виявилася найбільшою проблемою для сільських голів та секретарів. Є територіальна громада, яка має свою землю, але розпоряджатися нею не може. У випадку з Роспопою виникла документальна неузгодженість, коли за Генеральним планом земля знаходиться в межах населеного пункту, а за відомостями управління земельних ресурсів ця ділянка належить до земель запасу Богородчанського району. У цьому спірному питанні винним став сільський голова. А в цілому вся ця історія, що сталася з Роспопою, ще раз показала: на сьогоднішній день сільські голови в Україні зовсім не захищені. Звичайно, що поодинокі випадки зловживань з боку сільських голів, сільських рад існують – ніхто не заперечує, але, в цілому, громада корупціонерів не обирає! ■ VASSR



# В УКРАЇНІ ДІЄ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНГРЕС ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

**У липні 2012 року Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад (ВАССР) взяла головування в Національному конгресі місцевого самоврядування.**

– Роботу у складі Національного Конгресу органів місцевого самоврядування ми розцінюємо як велику відповідальність перед усією системою місцевого самоврядування України.

За час головування на сесіях Конгресу Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад ініціювала пошуківлення організаційної роботи Конгресу, намагалася створити умови для забезпечення спільної діяльності асоціацій, вироблення єдиної позиції, спрямованої на формування державної регіональної політики, удосконалення територіальної організації влади", – так прокоментував повноваження ВАССР у Конгресі Микола Фурсенко.

На сьогодні асоціації органів місцевого самоврядування (ОМС) в першу чергу об'єднують проблемні питання земельного законодавства, соціального та сталого розвитку територій, зміцнення їх економічної бази. Сотні дзвінків з регіонів вимагають негайного реагування на останні

зміни до законодавства стосовно державної мови, земельних питань тощо.

"Нам потрібні узгоджені рішення між органами місцевого самоврядування, між асоціаціями по всіх питаннях, які торкаються життя громад, тоді до нашого голосу змушені будуть дослухатися і Уряд, і Президент, і Верховна рада", – переконаний Президент української асоціації районних та обласних рад Сергій Чернов.

Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад ініціювала звернення та особисту зустріч з прем'єр-міністром України Миколою Азаровим щодо бюджетного забезпечення територіальних громад у 2012 році.

Звертаючись до високопосадовця, делегація Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад сконцентрувала увагу на бюджетному забезпеченні здійснення повноважень органів місцевого самоврядування сільських територій. Адже в містах завжди були виконавчі комітети, а в селах і селищах усіма питаннями соціально-еко-

номічного розвитку займалися колгоспи. Тож після розвалу колгоспів у сільрад перед сільськими жителями залишилися тільки зобов'язання – фінансові й матеріальні ресурси для здійснення повноважень зникли.

"Проблемних питань у місцевого самоврядування безліч. Одне з найважливіших – формування та розподіл бюджетів органів місцевого самоврядування, особливо формування бюджетів сільських та селищних рад. Ми не можемо і не маємо права стояти осторонь, бути байдужими до цього питання", – такою є спільна позиція членів Конгресу.

Лобіюючи питання органів місцевого самоврядування, Конгрес звернувся до керівників державних органів влади і запевнив: "Ми – не опозиція державній владі, ми – ваші партнери. З розумінням відносьтеся до наших звернень і рішень. Спільними зусиллями будемо намагатися пробудити у суспільстві довіру до влади". ■ **VASSR**



Микола Фурсенко – Голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад

Сергій Чернов – Президент української асоціації районних та обласних рад

Під час підписання документів про передачу головування у Національному Конгресі місцевого самоврядування з липня по грудень 2012 року

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування "Асоціація міст України", Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад та Українська асоціація місцевих та регіональних влад підписали угоду про співпрацю у форматі Національного Конгресу місцевого самоврядування.

Основною метою Конгресу є забезпечення спільної діяльності сторін, спрямованої на формування державної регіональної політики, удосконалення територіальної організації влади. З середини грудня 2012 року повноваження головування на сесіях Конгресу перейшли до Асоціації міст України.

Довідка

# РАДА – ПРЕДСТАВНИЦЬКИЙ ОРГАН СІЛЬСЬКОЇ, СЕЛИЩНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

**Пряма демократія, як форма здійснення місцевого самоврядування територіальною громадою, має виключно важливе значення з точки зору забезпечення пріоритетного становища територіальної громади в системі місцевого самоврядування. Проте на практиці переважна більшість питань місцевого значення, віднесених до сфери компетенції місцевого самоврядування, вирішуються органами місцевого самоврядування, тобто шляхом представницької демократії.**

**Роль та місце сільської, селищної ради в системі місцевого самоврядування характеризується**, по-перше, їх природою як представницьких органів місцевого самоврядування, по-друге, особливостями здійснення місцевого самоврядування в умовах сільської, селищної територіальної громади. Що стосується першого питання, то наявність представницького органу, що обирається членами територіальної громади, є необхідною ознакою місцевого самоврядування, а місце представницького органу в системі місцевого самоврядування досить чітко окреслено в Європейській хартії місцевого самоврядування, яка віддає їм пріоритет стосовно інших органів місцевого самоврядування: "місцеве самоврядування здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи" (ст. 3). Це положення Хартії отримало логічний розвиток в Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні", який закріплює пріоритетне значення

цією та законами України (схема 1). **Сільські, селищні ради** – це найчисельніша група представницьких органів місцевого самоврядування. Так, в Україні за станом на 01.10.2004 року нараховувалося 10279 сільських та 785 селищних рад, які представляють інтереси близько сорока відсотків населення. Умови їх діяльності характеризуються певною специфікою:

- значно нижчим, ніж у містах рівнем фінансового забезпечення. Для прикладу, якщо доходи міських бюджетів в розрахунку на душу населення в 2003 році становили 400-1200 гривень, то для сільських, селищних бюджетів цей показник не перевищував, як правило, 30-50 гривень;
- практично повною відсутністю інфраструктури, що забезпечує надання житлово-комунальних послуг населенню;
- складною демографічною ситуацією – більшу частину населення багатьох сіл та селищ становлять пенсіонери;
- низьким рівнем кадрового та інформаційного забезпечення.

**Загальний склад** сільської, селищної ради визначається відповідною радою самостійно в межах, визначених Законом

обираються громадянами України, які належать до відповідних територіальних громад, за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, на які поділяється вся територія села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища (ст. 2 Закону України "Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів") та на основі закріплених у Конституції України (ст. 71) принципів виборчого права – вільних виборів, загального, рівного і прямого виборчого права та таємного голосування.

**Строк повноважень сільських, селищних рад** – чотири роки. Відповідно до Закону "Про місцеве самоврядування в Україні", (ст.78), повноваження ради можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму або Верховної Ради України у випадках:

1. якщо рада прийняла рішення з порушенням Конституції та законів України, прав і свобод громадян, ігноруючи при цьому вимоги компетентних органів про приведення цих рішень у відповідність до закону;
2. якщо сесії ради не проводяться без поважних причин у строки, встановлені законом, або рада не вирішує питань, віднесених до її компетенції.

## Яка основна форма роботи ради

Свою роботу сільська, селищна рада проводить у сесійному порядку.

**Сесія ради** складається з пленарних засідань ради, а також засідань її постійних комісій.

**Перша сесія новообраної сільської, селищної ради** скликається відповідною територіальною виборчою комісією не пізніше, як через місяць після обрання ради у правомочному складі, її відкриває і веде голова виборчої комісії. Він інформує раду про підсумки виборів депутатів та сільського, селищного голови і визнання їх повноважень. Виконавчий орган ради попереднього скликання забезпечує депутатів ради нового скликання

Виходячи з презумпції законності рішень сільської, селищної ради, Конституція України право визнавати незаконними її рішення надає лише судовим органам. Тобто ніякий інший орган державної влади, крім судового, жодна посадова особа не можуть свавільно скасувати чи визнати рішення сільської, селищної ради незаконним.

У той же час слід мати на увазі, що рішення сільської, селищної ради може бути зупинене сільським, селищним головою і внесено на повторний розгляд ради із обґрунтуванням зауважень у п'ятиденний строк з моменту його прийняття.

представницьких органів серед інших органів місцевого самоврядування шляхом встановлення їх виключної компетенції (ст. 26). При цьому, до представницьких органів місцевого самоврядування віднесені сільські, селищні, міські ради – саме вони представляють сільські, селищні, міські громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конститу-

України "Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів" (ст.16). При цьому Закон передбачає, що він має становити в адміністративно-територіальних одиницях з чисельністю виборців:

- до 3 тисяч – від 16 до 26 депутатів;
- до 5 тисяч – від 20 до 30 депутатів;
- до 20 тисяч – від 30 до 36 депутатів.

Депутати сільських, селищних рад

довідковими матеріалами про обраних депутатів, пропозиціями щодо порядку денного її проведення, питаннями, які передбачається внести на її розгляд згідно із законодавством.

Сесії сільської, селищної ради проводяться гласно.

Однак у разі необхідності відповідна рада може прийняти рішення про проведення закритого пленарного засідання.

На жаль, Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" не містить конкретних підстав для проведення закритих пленарних засідань, що певною мірою є порушенням декларованого принципу гласності місцевого самоврядування

**Наступні сесії ради** скликаються сільським, селищним головою. Сесія ради скликається в міру необхідності, але не менше одного разу на квартал. Сесія сільської, селищної ради повинна бути також скликана за пропозицією не менш як 1/3 депутатів від загального складу відповідної ради, виконавчого комітету сільської, селищної ради. У разі невмотивованої відмови сільського, селищного голови або його неспроможності скликати сесію ради, вона скликається секретарем сільської, селищної ради. Якщо уповноважені посадові особи у двотижневий строк не скликають сесію, вона може бути скликана депутатами відповідної ради, які становлять не менш як 1/3 складу ради або постійною комісією ради.

**Рішення про скликання сесії ради** доводиться до відома депутатів і населення не пізніше як за 10 днів до сесії із зазначенням часу скликання, місця проведення та питань, які передбачається внести на розгляд ради. Це надає можливість депутату своєчасно підготуватися до сесії, порадитися зі своїми виборцями, ознайомитися з відповідними матеріалами тощо.

**Недоліки.** У процесі підготовки й проведення сесії можна спостерігати типові недоліки. Наприклад, депутати сільських, селищних рад іноді отримують проекти рішень та інші матеріали безпосередньо в день проведення сесії, під час проведення реєстрації депутатів, які прибули на сесію. З метою усунення таких недоліків, депутатам рекомендується ухвалювати на кожній черговій сесії спеціальні рішення про скликання наступної сесії, в яких слід зазначати час і місце її проведення, порядок денний, визначити осіб, які залучаються до підготовки питань порядку денного, а також доповідачів і співдоповідачів по кожному з них.

У державі або на території територіальної громади можуть виникнути надзвичайні обставини (глибока суспільно-політична криза, епідемії, стихійне лихо тощо).

У таких випадках рішення про скликання сесії ради, інша необхідна інформація доводиться до відома депутатів не пізніше як за день до сесії.

**Сесію сільської, селищної ради** відкриває й веде сільський, селищний голова, а у випадку, коли мала місце його невмотивована відмова або неспроможність скликати сесію, –

секретар відповідної ради. Якщо сесія скликається депутатами сільської, селищної ради, які становлять не менш як 1/3 складу ради, або постійною комісією ради (ч. 8 ст. 46 Закону "Про місцеве самоврядування в Україні"), сесію відкриває за дорученням групи депутатів, з ініціативи якої скликана сесія, один із депутатів, що входить до її складу, а веде за рішенням ради один із депутатів цієї ради.

Сесія сільської, селищної ради є правомочною за умови, якщо в її пленарному засіданні бере участь більше половини депутатів від загального складу відповідної ради. На початку кожного засідання ради головуєчий проводить поіменну реєстрацію депутатів, присутніх на засіданні, і повідомляє про кількість депутатів, про яких відомо, що вони відсутні з поважних причин. Дані цієї реєстрації є підставою для відкриття засідання. У разі відсутності необхідної кількості депутатів, за розпорядженням головуєчого, проведення сесії переноситься на інший час.

Не пізніше як на другій сесії новообраної ради затверджується регламент роботи відповідної ради, а також положення про постійні комісії ради. Регламентом ради визначаються всі основні процедурні питання роботи ради, зокрема: порядок скликання сесії ради, підготовки і розгляду нею питань, прийняття рішень ради про затвердження порядку денного сесії та з інших процедурних питань, а також порядок роботи сесії. На практиці регламентами сільських, селищних рад найчастіше закріплюється, що засідання ради проводяться з 10 до 18 год., з двома перервами (технічною та обідньою).

**Пропозиції** щодо питань на розгляд ради можуть вноситися сільським, селищним головою, постійними комісіями, депутатами, виконавчими комітетами сільських, селищних рад, загальними зборами громадян.

У відповідності до ст. 144 Конституції та чинного законодавства України сільські, селищні ради в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які

є обов'язковими до виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, які постійно або тимчасово проживають на даній території. Рішення ради приймається відкритим (у тому числі поіменним) або таємним голосуванням.

**Протоколи сесій сільської, селищної ради,** прийняті на ній рішення підписуються сільським, селищним головою ради. У разі його відсутності – відповідно секретарем сільської, селищної ради. У виняткових випадках документи сесії підписуються депутатом ради, який за дорученням депутатів головував на її засіданні. На вмотивовану вимогу громадян їм може бути видана копія актів, прийнятих на сесії ради.

Таким чином, на сесіях – основній організаційно-правовій формі діяльності рад – реалізуються всі основні функції місцевого самоврядування. Саме на сесіях відповідної ради визначаються напрямки діяльності для інших органів і посадових осіб місцевого самоврядування територіальної громади, координується й контролюється їх робота.

**Як працюють постійні комісії**

Для вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які належать до її компетенції, здійснення контролю за виконанням рішень ради, її виконавчого комітету сільська, селищна рада створює постійні комісії. Вони обираються радою з числа депутатів ради на строк її повноважень у складі голови і членів комісії.

До складу постійних комісій не можуть бути обрані сільський, селищний голова, секретар сільської, селищної ради.

Склад постійної комісії має нараховувати не менше п'яти депутатів відповідної ради.

Перелік, функціональна спрямованість і порядок організації роботи постійних комісій визначаються відповідною радою (в регламенті ради та Положенням про постійні комісії, що затверджується радою). Про утворення постійних комісій, обрання їх голів та персонального складу сільська, селищна рада приймає відповідне рішення. Перелік, функціональна спрямованість і порядок організації роботи постійних комісій визначаються регламентом сільської, селищної ради та Положенням про постійні комісії, що затверджується радою. У разі необхідності можуть бути

створені нові постійні комісії, скасовані або реорганізовані раніше створені, змінено їх кількісний склад, переобрано персональний склад.

**Члени постійних комісій** сільської, селищної ради обираються на її пленарному засіданні за списком усіх комісій без обговорення шляхом відкритого голосування. Доцільно в ці списки включати як новообраних депутатів, так і депутатів, які мають досвід роботи в сільській, селищній раді минулого скликання, що дозволить забезпечити наступність у роботі комісій. При формуванні постійних комісій також доцільно враховувати: особисте бажання депутата сільської, селищної ради, його спроможність виконувати покладені на комісію функції, практичний досвід роботи, професію, спеціальність, освіту тощо. Депутати сільських, селищних рад працюють у постійних комісіях на громадських засадах. Усі члени комісії користуються рівними правами, а розподіляти обов'язки між ними доцільно з урахуванням активного, свідомого ставлення депутатів до виконання функцій комісії, до основних з яких відносяться:

- 1. номінаційна функція**, що полягає у попередньому розгляді кандидатур осіб, які пропонуються для обрання, затвердження, призначення або погодження сільською, селищною радою, підготовці висновків з цих питань;
- 2. контрольна функція**, яка виявляється у тому, що постійна комісія за дорученням ради, сільського, селищного голови, секретаря сільської, селищної ради або за власною ініціативою вивчають діяльність підзвітних і підконтрольних сільській, селищній раді та її виконавчому комітету, а також з питань, віднесених до компетенції ради, підприємств, установ та організацій, їх філій і відділень, незалежно від форм власності та їх посадових осіб. За результатами перевірки вони подають рекомендації на розгляд керівників підконтрольних органів, а в необхідних випадках – на розгляд сільської, селищної ради або її виконавчого комітету. Крім того, постійні комісії ради здійснюють контроль за виконанням рішень сільської, селищної ради, її виконавчого комітету;
- 3. функція вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які віднесені до компетенції ради.** Так, постійні комісії за дорученням сільської,

селищної ради або за власною ініціативою попередньо розглядають проекти програм соціально-економічного й культурного розвитку території, місцевого бюджету, звіти про виконання програм і бюджету, вивчають і готують питання про стан та перспективи розвитку відповідних галузей господарського й соціально-культурного будівництва, інші питання, які виносяться на розгляд ради, розробляють проекти рішень ради та готують висновки з цих питань, а також доповіді і співповіді.

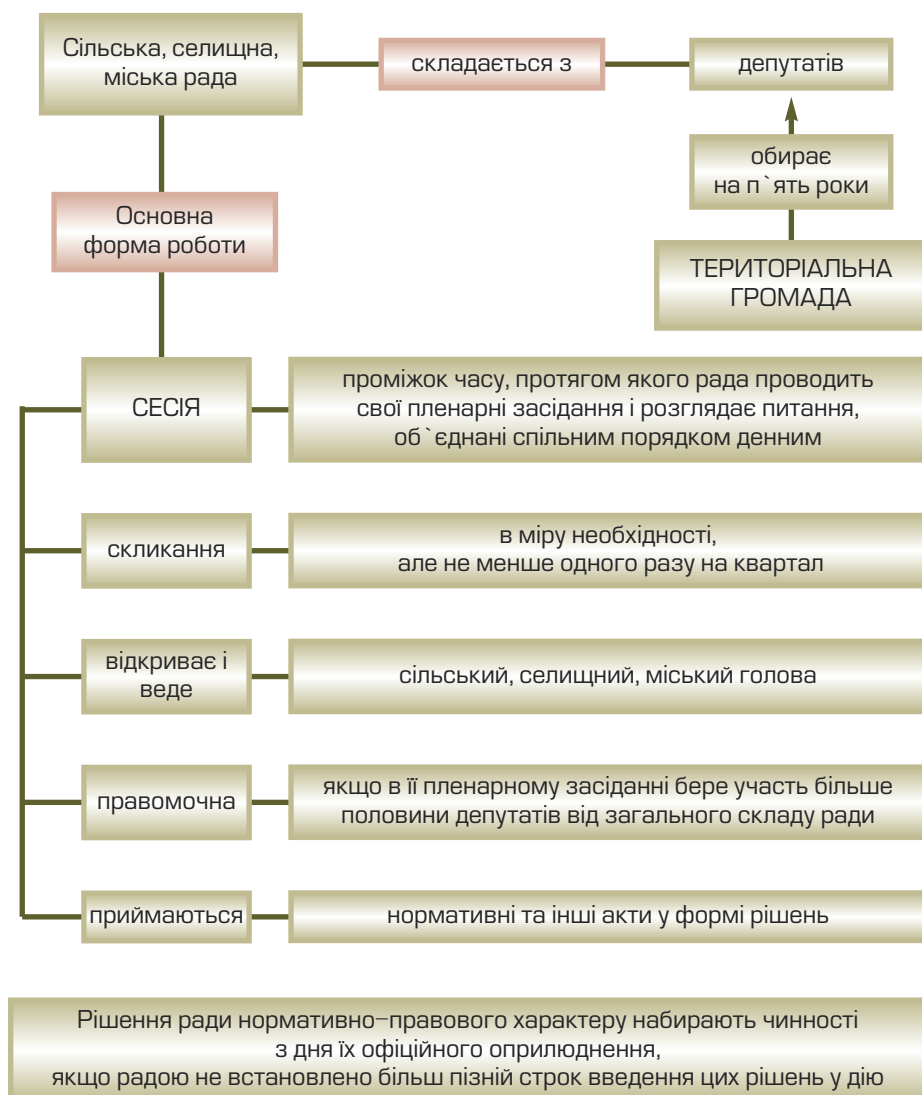
**Постійні комісії** у питаннях, які належать до їх компетенції, та в порядку, визначеному законом, мають право отримувати від керівників органів, підприємств, установ, організацій та їх філіалів і відділень необхідні матеріали і документи. За розпорядженням сільського, селищного голови кожній постійній комісії для проведення засідань надається приміщення, створюються необхідні умови для її діяльності.

**Організація роботи постійної комісії ради** покладається на голову комісії. Голова комісії скликає й веде засідання, дає доручення членам комісії, представляє комісію у відносинах з іншими органами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями, а також громадянами і організує роботу по реалізації висновків і рекомендацій комісії.

У разі відсутності голови або неможливості ним виконувати свої повноваження з інших причин його функції здійснює заступник або секретар комісії.

**Основною організаційною формою діяльності постійних комісій сільських, селищних рад** є засідання, які скликаються в міру необхідності і є правомочними, якщо в них бере участь не менш як 1/2 від загального складу комісії. Засідання проводяться, як правило, відкрито, але за своїм рішенням комісія має право провести закриті засідання. Засідання постійних комісій протоколюються, а протоколи підписуються головою й секретарем комісії.

За результатами вивчення й розгляду питань постійні комісії готують висновки й рекомендації, які приймаються більшістю голосів від загального складу і підписуються головою комісії, а в разі його відсутності – заступником голови або секретарем. Член комісії, не згодний з її рішенням, має право викласти свою точку зору на сесії ради в порядку виступу або повідомити про неї у письмовій формі головуючого на засіданні ради. Рекомендації постійних комісій підлягають обов'язковому розгляду органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами, яким вони адресовані. Про результати розгляду і вжиті заходи має бути повідомлено





комісіям у встановлений ними строк. Висновки, рекомендації та протоколи засідань комісії зберігаються протягом усього строку діяльності сільської, селищної ради відповідного скликання, а після обрання ради нового скликання – передаються до архіву. Діловодство комісії забезпечує її голова та секретар.

Постійна комісія для вивчення питань, розробки проектів рішень сільської, селищної ради може створювати підготовчі комісії і робочі групи із залученням представників громадськості, вчених і спеціалістів.

Питання, які належать до компетенції кількох постійних комісій, можуть за ініціативою комісій, а також за дорученням ради, її голови, секретаря сільської, селищної ради розглядатися постійними комісіями спільно. Висновки й рекомендації, прийняті постійними комісіями на їх спільних засіданнях, підписуються головами відповідних постійних комісій.

## У чому полягають основні особливості роботи тимчасових контрольних комісій

Сільська, селищна рада може утворити **тимчасові контрольні комісії ради**, які обираються з числа її депутатів для здійснення контролю з конкретно визначених радою питань, що належать до повноважень місцевого самоврядування. Контрольні комісії подають звіти і пропозиції на розгляд ради. Рішення про створення тимчасової контрольної комісії ради, її назву та завдання, персональний склад та голову вважається прийнятим, якщо за це проголосувало не менше однієї третини депутатів від загального складу ради. Повноваження тимчасової контрольної комісії сільської, селищної ради припиняється з моменту прийняття відповідною радою остаточного рішення щодо результатів роботи цієї комісії, а також у разі припинення повноважень ради, яка створила цю комісію.

## Основними завданнями тимчасової контрольної комісії сільської, селищної ради є:

- **встановлення** порушень чинного законодавства України, допущених органами місцевого самоврядування, органами самоорганізації населення, суб'єктами господарювання, що підконтрольні відповідній раді та перебувають у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, і їх усунення;
- **контроль та перевірка** стану виконання прийнятих сільською, селищною радою рішень відповідними органами місцевого самоврядування, органами самоорганізації населення, підприємствами, установами й організаціями.

## Контрольна діяльність тимчасових контрольних комісій сільських, селищних рад залежно від її цілей і спрямованості може охоплювати:

- контроль усіх сторін діяльності відповідного об'єкта;
- контроль окремих сторін діяльності відповідного об'єкта;
- контроль за здійсненням певних функцій чи виконанням окремого рішення відповідним об'єктом;
- контроль за виконанням певного рішення на окремій стадії його здійснення;
- перевірка використання за призначенням позабюджетних цільових коштів тощо.

Тимчасова контрольна комісія сільської, селищної ради при здійсненні контролю, визначеного радою питання, вправі залучати для участі в її роботі спеціалістів із цього питання, експертів та інших необхідних комісії осіб.

**Засідання** тимчасових контрольних комісій сільської, селищної ради проводяться, як правило, закриті. Члени комісії та залучені для участі в її роботі інші особи не повинні розголошувати інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з роботою комісії. Як правило, за дорученням сільського, селищного голови секретар відповідної ради координує діяльність тимчасових

комісій, сприяє виконанню їх рекомендацій. Тимчасова контрольна комісія сільської, селищної ради у визначений радою строк подає письмовий звіт про виконану роботу, а також підготовлені нею пропозиції на розгляд ради.

## Юридичним наслідком розгляду звіту тимчасової контрольної комісії на сесії ради може бути:

- **відміна** сільською, селищною радою актів підконтрольних об'єктів управління, що суперечать чинному законодавству України, або їх призупинення;
- **прийняття рішень** щодо усунення виявлених недоліків і порушень чинного законодавства керівниками виконавчих органів ради, органів самоорганізації населення, підприємств, установ, організацій, діяльність яких перевірялась, а також внесення подання органам, яким вони підпорядковані.

Сільська, селищна рада за підсумками роботи відповідної тимчасової контрольної комісії приймає остаточне рішення або доручає їй продовжити діяльність і визначає для цього новий термін. Робота тимчасової контрольної комісії без відповідного рішення сільської, селищної ради може припинитися лише у разі припинення повноважень ради, яка створила цю комісію. ■ VASSR

# СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ

## ПОЗИЦІЯ УРЯДУ

**21,5 тис. селян в Україні беруть участь у формуванні і розвитку сільськогосподарської кооперації. Станом на 1 вересня 2012 року в Україні налічується 851 сільськогосподарський обслуговуючий кооператив. З них найбільша кількість діє у Житомирській області – 104, Вінницькій – 84, Івано-Франківській – 67 і АР Крим – 64. Про це повідомив Міністр аграрної політики і продовольства Микола Присяжнюк.**



"Ми бачимо, що деякі регіони демонструють підвищену зацікавленість у розвитку кооперації на селі. Завдяки їм кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів постійно зростає. На сьогодні членами кооперативів є понад 21,5 тисячі селян, які за перше півріччя цього року надали послуг на 35 мільйонів гривень", – повідомив Микола Присяжнюк.

Також Міністр нагадав, що, згідно з бюджетною програмою "Про Державний бюджет на 2012 рік", за бюджетною програмою "Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі" для підтримки сільськогосподарських кооперативів м'ясо-молочного напрямку діяльності передбачено 5 млн. грн. За рахунок цих коштів відшкодовується вартість сільгосптехніки в розмірі 90%. Однак для більш ефективного розвитку сільськогосподарської кооперації, а отже, відродження села, недостатньо лише

зусиль центральних органів виконавчої влади.

"Місцевим органам влади слід звернути увагу на селян, що вимагають практичної допомоги з усвідомлення потреби у кооперуванні. Необхідно здійснити детальний аналіз існуючої інфраструктури аграрного ринку, вивчити потреби дрібних сільгоспвиробників у зміцненні матеріально-технічної бази з урахуванням особливостей розвитку регіонів, визначити напрямки діяльності сільгоспокооперативів. При розробці регіональних програм соціально-економічного розвитку та при формуванні бюджетів слід враховувати потреби селян і передбачати відповідні кошти. Держава активно залучає до цього процесу обласні дорадчі служби, профільні навчальні заклади, громадські організації і т.п. Сьогодні поставлені жорсткі завдання, і ми повинні докласти всіх зусиль для їх виконання", – зазначив Микола Присяжнюк.

# СТВОРЕННЯ

## МОЛОЧАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

**На початку жовтня 2012 року Проект USAID АгроІнвест провів ознайомчу поїздку/тренінг "Створення і розвиток молочарських сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на прикладі сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу "Кримекопродукт".**

Навчання було організовано у партнерстві з Проектом ЄС "Скорочення викидів парникових газів шляхом відновлення та сталого управління торф'яними болотами в Україні".

Тренінг проводився за участю малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, представників регіональних та місцевих органів влади Чернігівської та Рівненської областей, інших ключових осіб, зацікавлених у подальшому вдосконаленні ланцюгів доданої вартості молока. Метою ознайомчої поїздки/тренінгу був розгляд теоретичних основ формування молочарських маркетингових груп та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Також розглядали засади розвитку ланцюгів доданої вартості за рахунок охолодження та первинної переробки цільного молока,

ознайомилися з практичним досвідом організації та діяльності локального ринку молочарської продукції, в тому числі її переробки на кооперативних підприємствах, на прикладі СОК "Кримекопродукт". Передбачалося, що на основі отриманих знань виробники сільськогосподарської

продукції зможуть успішно формувати ланцюг збуту молочарської продукції: виробники – пункти збору та охолодження молока на базі сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу – продаж продукції молокозаводу або її переробка з подальшим продажем на ринках збуту.



## ДЕНЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ СІЛЬСЬКОЇ ЖІНКИ

**Наприкінці жовтня представниці сільських трудівниць з усієї України з'їхалися до столиці для участі в Дні захисту прав та економічних інтересів сільської жінки. Захід організований Спілкою сільських жінок України за сприяння проектів Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) "АгроІнвест" та "Програми сприяння парламенту України".**

Цей захід проходив у приміщенні Верховної Ради України з нагоди Всесвітнього дня сільської жінки, заснованого Організацією Об'єднаних Націй у 1995 році.

Завдяки зусиллям Спілки, підтриманим проектом USAID АгроІнвест, такі тематичні семінари проводяться нині по всій Україні, щоб якомога більше сільських жінок змогли отримати знання, які допоможуть їм вирішувати численні нагальні питання, пов'язані з захистом їхніх прав, а також підвищенням економічної активності на благо українського села.

Захід, що відбувся, – особливий, адже цього дня, завдяки підтримці Програми сприяння Парламенту, сільські жінки з усієї України взяли участь у спеціалізованому тренінгу "Інтегрування принципу рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у програми розвитку", на якому вони ознайомилися з положеннями Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", особливостями гендерного розподілу праці, гендерного бюджетування та можливостями для розвитку сільських

громад, які відкривають втілення принципів гендерної рівності.

Про те, що сільські жінки складають більше чверті населення земної кулі, говорять часто. Як і про те, що вони відіграють важливу роль у виробництві продуктів харчування, у зміцненні стабільності сільських територій. І зовсім рідко говорять про те, що сільські жінки часто не мають можливості захистити своє право на землю, дістати доступ до життєво важливих послуг, таких, як медичне обслуговування, кредити або навчання. Хоча б частково виправити ситуацію взялася Всеукраїнська громадська організація "Спілка сільських жінок України", яка проводить у різних регіонах країни навчальні семінари "День захисту прав та економічних інтересів сільських жінок". У цих семінарах беруть участь сільські жінки з різних районів, областей, де вони проводяться, а також представники органів влади та місцевого самоврядування, сільські голови, представники громадських організацій. Спілчани та експерти навчають жінок,



як організувати сімейне сільське господарство та підтримувати здоровий спосіб життя, як вирішувати конфлікти та уникати їх, як правильно обраховувати та сплачувати податки, залучати ресурси для розвитку власного господарства, обєрігати навколишнє середовище, захищати свої права і свободи в умовах сьогодення. Дні захисту прав та економічних інтересів сільських жінок пройшли вже у восьми областях України. Найближчим часом Спілка сільських жінок України планує провести такі заходи в решті областей.

## КООПЕРАТИВИ: ПЕРСПЕКТИВИ І РОЗВИТОК

**Круглий стіл "Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи: стан, проблеми, перспективи і роль міжнародної технічної допомоги в подальшому їх розвитку", м. Київ**

У жовтні працівники Проекту USAID АгроІнвест узяли участь у круглому столі "Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи: стан, проблеми, перспективи і роль міжнародної технічної допомоги в подальшому їх розвитку", який було організовано Посольством Канади. Метою круглого столу було узагальнення наявних аналітичних матеріалів, досліджень, законодавчих актів та обговорення найбільш нагальних заходів у цьому питанні з тим, щоб включити ці висновки в подальшу стратегію підтримки з боку CIDA розвитку аграрного сектору в Україні (зокрема через сприяння розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів).

У роботі круглого столу взяли участь: Президент Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України Іван Томич, Голова Асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України Роман Корінець, експерти та керівники організацій, що впроваджують проекти технічної допомоги за підтримки Канадського агентства з міжнародного розвитку.

## ПОЛІПШЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРОМОЖНОСТІ

**Угода із Сторожинецьким районним об'єднанням сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів "Господар Підгір'я", Чернівецька область**

22 жовтня 2012 р. була підписана Угода між Проектом USAID АгроІнвест і Сторожинецьким районним об'єднанням сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (СОК) "Господар Підгір'я" про надання міжнародної технічної допомоги. СОК став одним із переможців конкурсу на отримання грантової підтримки від Проекту.

Проект спрямований на поліпшення економічної спроможності молочарських кооперативів Сторожинецького районного об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів "Господар Підгір'я" на ринку молочних продуктів шляхом створення молокопереробного підприємства та покращення рівня життя сільських жителів завдяки створенню додаткової вартості при переробці молока.

Щиро вітаємо колег із "Господаря Підгір'я", бажаємо успіхів у роботі та процвітання!

# ЧОМУ В УКРАЇНІ ТРЕБА РОЗВИВАТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ

**Генеральна Асамблея ООН оголосила 2012 рік Міжнародним роком кооперативів. Як обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи розвиваються у світі і в якому стані перебувають в Україні? Про це в інтерв'ю з керівником напрямку "Розвиток ринкової інфраструктури" Проекту USAID "АгроІнвест" Миколою Гриценком**

Михайло Вернигора,  
Національний прес-клуб "Українська перспектива"



**– Чому ООН надає кооперації такого важливого значення?**

– Генеральна Асамблея ООН постійно відзначає роль кооперативів у зниженні рівня бідності, насамперед, серед сільського населення. Для незаможних об'єднання в кооперативи – це забезпечення зайнятості та соціальної інтеграції. На міжнародному рівні сільськогосподарські кооперативи також визначаються як елемент самодопомоги. Наприклад, в Україні в часи агресивних методів формування ринкової економіки селяни залишаються незахищеними. І якщо не об'єднуються, то не зможуть протистояти комерційним структурам, які є посередниками в ланцюгу виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Бідні прошарки виробників, об'єднуючись, задовольняють свої потреби у навчанні, розвитку соціального капіталу в тій місцевості, де проживають. Жодна організаційно-правова форма виробників, приватних структур не зацікавлена в такій мірі, як кооперативи, сприяти розвитку соціального капіталу на тих територіях, де розвивається ця структура.

У світі особливого значення набувають сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, ощадні каси, спілки взаємодопомоги. У сільській місцевості немає розвиненої сфери банківських, касових послуг. І тільки кооперативні структури можуть вирішити цю проблему. Така сама ситуація і в Україні.

**– Яке місце займає кооперація в економіці різних країн світу?**

– Кооперативи різних секторів економіки в усьому світі налічують майже 1 млрд. осіб. А це – сьома частина населення. Кооперативи активно розвиваються у понад 100 країнах. І, за оцінками експертів, вони створили понад 100 млн. робочих місць.

У країнах Західної Європи кооперативи виробляють до 50% продукції харчової промисловості. Наприклад, у Фінляндії – 40%. У Євросоюзі через кооперативи реалізується 60% товарної продукції аграрного сектору, у скандинавських країнах – 80%, в Японії та Китаї – 90%.

У Європі кооперація забезпечує основні канали збуту продукції. Зокрема, у Скандинавії – 70%, у Нідерландах – 65%, у Німеччині, Франції – 52-55%. У першу чергу, кооперуються дрібні виробники молока, овочів, фруктів.

**Жодна організаційно-правова форма виробників, приватних структур не зацікавлена в такій мірі, як кооперативи, сприяти розвитку соціального капіталу на тих територіях, де розвивається ця структура.**

У Канаді історично склалося так, що, насамперед, кооперуються виробники зерна. І, по суті, вся зернова продукція реалізується через кооперативи. Є досить потужна група сільськогосподарських кооперативів – "Саскачеванський пшеничний кооператив", "Пшеничний кооператив Альберти" і "Манітобський елеваторний кооператив", які об'єднують 100 тис. фермерів. Вони мають у своєму розпорядженні 800 елеваторів, 3 портових елеватори, свій флот для перевезення зерна, 200 млинів.

Водночас у Канаді досить потужно розвинені й кооперативи зі збуту молока. Головна їх мета, поряд зі збутом, – відстеження якості молока. Якщо член кооперативу здав неякісне молоко і воно потрапило до загальної ємкості (молоковозу у 60 тонн), він, по-перше, має відшкодувати всю вартість молока. По-друге, його виключають з кооперативу. А, виключений з кооперативу, він не може знайти ринок збуту.

Також у Канаді відпрацьований основний економічний механізм стимулювання фермерів об'єднуватися в кооперативи. Фермери, які стали докупити і сформували цивілізовані канали збуту продукції, організували контроль за її якістю, мають право на преференції з державного бюджету – на дотації тощо. Фермер, який не є членом організованого каналу збуту продукції, не є членом кооперативу, не має доступу до державних фінансових ресурсів.

Подібні механізми стимулювання розроблені і в Європейському Союзі. Якщо виробники об'єднуються в кооператив, то отримують 5 років для завершення та узгодження всіх процедур спільної діяльності. У цей час вони мають право продавати поза межами своєї кооперативної організації не більше 50%

власної продукції, і вже отримують певні преференції. По завершенні цього терміну фермери переходять на вищий рівень об'єднання. Вони отримують статус Організації виробників (ОВ), вищий рівень преференцій, дотацій, але не мають права жодного кілограма продукції продати поза межами свого збуту.

Поляки теж не пасуть задніх. Використовуючи законодавство Європейського Союзу, їхні підходи, вони встановили у себе ще одну норму ідентифікації Організацій виробників.

Міністерством сільського господарства Польщі затверджений цілий перелік продукції і мінімальних її обсягів, які мають реалізовуватися через обслуговуючі кооперативи. Якщо фермери, які об'єдналися в кооператив, реалізують менше цієї мінімальної норми продукції, вони не мають права називатися кооперативом, не мають права на преференції.

#### – А як на цьому тлі виглядає Україна?

– У нас часто можна почути думку, що Україну не можна порівнювати з Польщею, країнами Прибалтики, оскільки вони є членами ЄС, тож мають дотації з бюджету Євросоюзу. Та я хочу навести приклад Молдови, маленької за територією країни, яка не входить до ЄС. Там при Міністерстві сільського господарства створене спеціальне агентство, яке адаптувало до економічних умов Молдови правила ЄС щодо підтримки розвитку обслуговуючих кооперативів. Преференції для фермерів, які об'єдналися в кооперативи, фінансуються коштом державного бюджету. Для членів кооперативів – фізичних осіб, також встановили нульову ставку податку, за домовленістю з банками зробили нижчою на 10 пунктів відсоткову ставку за кредитами. І згадане агентство має щорічний субсидіарний фонд підтримки розвитку кооперативів у 35 млн. євро. А Україна сьогодні веде мову про виділення на такі цілі 5 млн. гривень з державного бюджету. Якщо порахувати, то виходить менше 1 гривні на одне селянське господарство. Та ще не відомо, чи ці гроші виділять і як вони дійдуть до тих кооперативів і чи не потраплять до кооперативів, які будуть створені за одну ніч. Одне слово, на цьому тлі ми вигля-

даємо досить скромно.

#### – Українська історія кооперативного руху дуже давня. Які сьогодні перспективи?

– Мої прогнози щодо розвитку кооперації досить сумні. Ми маємо 150-літню історію кооперативного руху. До революції в Україні в кооперативи було об'єднано понад 60% сільського населення. Нині, за моїми підрахунками, до кооперації долучено не більше 0,3% сільського населення. Відродження сільськогосподарської кооперації в нашій новітній історії розпочалося 1997 року з ухваленням Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію". Від того часу кооперативи поступово набирали злету і пік ми мали у 2004 році – тоді в Україні було понад 1100 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Але, починаючи з 2005 року, пішов різкий спад цього руху, і нині в Україні, за статистикою, нараховується близько 500 кооперативів, а в дійсності працює, можливо, 200-250. Тільки, починаючи з минулого року, Міністерство аграрної політики та продовольства більш активно почало обстоювати розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, шукати варіанти її підтримки.

#### – Чому, на вашу думку, виникає потреба відродити в Україні традиції кооперативного руху?

– Для нас дуже важливим є питання організації виробництва трудомісткої сільськогосподарської продукції дрібними виробниками в особистих селянських господарствах. За статистикою, в Україні в особистих селянських господарствах виробляється 97-99% картоплі, 80% овочів,

плодів і ягід, близько 80% молока і до 50% м'яса. Це значна частина сільськогосподарської продукції, і вона практично виробляється вручну за допомогою лопати і, найголовніше – не має цивілізованих каналів збуту. У світі формуються досить жорсткі тенденції щодо збуту продукції, і Україна не зможе їх уникнути, а це значить, що дрібні виробники без об'єднання, без створення власних потужностей для зберігання та передпродажної підготовки продукції не зможуть її самостійно збувати за вигідними цінами.

#### – Які це тенденції?

– Насамперед – збільшення кількості супермаркетів. Дрібний виробник не може потрапити до них без формування якісних товарних партій продукції. Торік в Україні вирощено 22-24 млн. тонн картоплі. Та маємо інформацію, що в Луганській області в супермаркети завозять імпортовану картоплю, а Росія закуповує 100 тис. тонн картоплі в Індії, а не у нас. У чому проблема? Наші селяни не можуть сформувати однорідні за якістю та за сортом партії картоплі для постачання у вітчизняні торгові мережі та на експорт. Така ж ситуація і з плодоовочевою продукцією.

Інша тенденція – формування такого продукту харчування, як напівфабрикати. Селяни не можуть у роздріб цього зробити.

Сьогодні у світі 4/5 сільськогосподарської продукції продається запакованою. У нас запакована лише 1/5 частина. Кожен селянин не зможе встановити у себе обладнання для фасування та пакування продукції – лише через об'єднання. І найголовніше – це бізнесова орієнтація,



глобалізація виробництва. Є міжнародна формула: виробництво сільськогосподарської продукції саме по собі – це не бізнес. Виробництво може бути прибутковим лише з передпродажною підготовкою та каналами збуту. Тому немає іншого шляху для наших дрібних сільгоспвиробників, ніж об'єднання.

**– Чи можуть обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи стати противагою агрохолдингам і посередницьким структурам, які вже фактично монополізували ринки збуту аграрної продукції?**

– В Україні великі структури і трейдери диктують умови на ринку сільськогосподарської продукції, бо не мають противаги: нема кооперативів – нема об'єднання виробників. Посередники за безцінь скуповують продукцію у сільського населення, яке не має доступу до ринків, і далі продають її, отримуючи прибутки. Але там, де люди об'єдналися і створили збутові кооперативи, посередники відступають. У Згурівському районі на Київщині був створений кооператив, який мав займатися питаннями реалізації худоби, вирощеної в селянських господарствах. Він уклав договір з Переяслав-Хмельницьким м'ясокомбінатом. Згідно з графіком, м'ясокомбінат надсилав по худобу свій транспорт. Представник кооперативу як маркетолог вів облік і регулював усі потоки. І вже за три місяці жодного посередника по селах району ніхто не бачив. Сьогодні таких прикладів є чимало.

**– Тобто, інтерес у селян до цієї справи є. Але чи стає на заваді розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів саме відсутність державної підтримки?**

– Складне питання. Я б сказав, що його слід розглядати з двох боків. З одного боку, створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів стримує недостатня поінформованість сільського населення про їх діяльність і переваги. Попередні десятиліття радянської історії підірвали довіру людей до інституту кооперації. До того ж, у незаможних селян відсутній стартовий капітал для об'єднання.

З іншого боку, це відсутність розуміння на рівні державних органів, зокрема районних, якою є економічна природа кооперації. В Україні немає єдиного кооперативного координаційного центру. У різних регіонах є різні підходи. І це серйозна проблема. У 2009 році в Україні була розроблена, на мою думку, досить вагома державна економічна цільова програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року з визначеним фінансуванням у 6,7 млрд. гривень. 2009-го року було виділено 90 млн. для підтримки кооперативів, у першу чергу, на формування їх матеріально-технічної бази. На жаль, 2011 року програма була скасована і фінансування призупинене. Цього року в державному бюджеті виділено 5 млн. гривень на підтримку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Передбачені й деякі інші фінансові механізми. Але водночас існують і серйозні фінансові перепони, які держава висуває обслуговуючим кооперативам і які фактично нівелюють її допомогу. Так, у новому Податковому кодексі закладена норма: якщо людина продає продукцію з поля нецивілізованими каналами за готівку – на ринку, то не платить податки від реалізації.

Якщо ж тільки люди об'єдналися в сільськогосподарський обслуговуючий кооператив з метою цивілізованого збуту продукції, то його члени мають сплачувати різного роду податки у 35% з обороту. У жодній галузі виробництва немає такого високого податку. Цими податками держава заганяє у тінь збут продукції. На подальших каналах її збуту не формується податкова база. Якби ми узгодили ці питання, то щорічно могли б виводити з тіні 10-15% цієї продукції і держава мала б більше зиску. Проект "Агроінвест" співпрацює з Міністерством аграрної політики і продовольства України у підготовці двох законопроектів, які мають врегулювати питання оподаткування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Якщо їх вдасться відстояти, це буде найкраща перемога у Міжнародний рік кооперативів. ■ **VASSR**



**USAID**  
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект Агроінвест

## USAID АГРОІНВЕСТ

**USAID Агроінвест – це проект технічної допомоги, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і впроваджується компанією Кімонік Інтернешнл. Проект працюватиме в Україні протягом 5 років (з 2011 по 2016 рр.).**

Метою проекту є сприяння відновленню економічного піднесення в сільськогосподарському секторі України на основі розвитку конкурентоспроможного агробізнесу різних організаційно-правових форм та масштабів.

Крім того, проект ставить за мету сприяти зміцненню експортного потенціалу України як учасниці глобальної ініціативи з забезпечення продовольчої безпеки.

Проект також покликаний допомогти українським селянам краще розуміти та захищати свої права на землю і продумано розпоряджатися своєю власністю для зміцнення добробуту своїх сімей та України в цілому.

**Проект USAID Агроінвест працює в трьох напрямках:**

### **1. Підтримка стабільного законодавчого середовища, що сприятиме розвитку ринкової економіки**

Проект USAID Агроінвест бере участь у розробці стратегії ринкових реформ, що відповідає вимогам СОТ, і працює над реалізацією цієї стратегії спільно з урядом України і громадськими організаціями. Проект підтримує розвиток галузевих асоціацій, які сприятимуть реалізації ключових реформ, з тим, щоб вони могли ефективно впливати на політику, а також здійснює програми підвищення правової обізнаності, щоб допомогти громадянам краще розуміти і захищати свої права на землю.

### **2. Стимулювання доступу аграріїв до фінансування**

Проект USAID Агроінвест допомагає малим і середнім виробникам (МСВ) отримати доступ до фінансових послуг. Він працює з фінансовими установами, постачальниками матеріально-технічних ресурсів, техніки та обладнання, переробниками, трейдерами та іншими учасниками ланцюжка доданої вартості, підтримуючи розширення лінійки доступніших фінансових продуктів, що враховують потреби сільгосптоваровиробників.

### **3. Сприяння розвитку ринкової інфраструктури для малих і середніх виробників**

Проект USAID Агроінвест сприяє зміцненню організацій виробників і кооперативів, а також створює й розвиває ефективні маркетингові канали для малих і середніх сільгосптоваровиробників. Проект надає допомогу підприємствам і некомерційним організаціям з метою розвитку оптових та/або регіональних ринків, а також розбудови ринку послуг й інфраструктури, включаючи створення потужностей для зберігання продукції в охолодженому стані, сортування й пакування.

# СТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРАТИВУ

## ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ

**Принципи створення і діяльності сільськогосподарських кооперативів, метою яких є надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам – членам кооперативу.**

### Що собою являє сільськогосподарський обслуговуючий кооператив(СОК)?

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив являє собою підприємство, створене для обслуговування переважно своїх членів на засадах взаємодопомоги й економічного співробітництва.

### СОК – прибуткова організація?

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи не ставлять за мету отримання прибутку!

Метою їх діяльності є надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам, які є членами кооперативу, для їх прибуткового господарювання. Комплекс послуг, які надає СОК, пов'язані з виробництвом, переробкою і збутом продукції рослинництва, тваринництва, лісництва, рибицтва.

### Яким законом регламентується діяльність підприємства?

Базовий документ для створення та діяльності кооперативу – ЗУ "Про кооперацію" від 10 липня 2003 року № 1087-IV. Для сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу титульним є Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію" від 17 липня 1997р. №469-97 ВР, зі змінами і доповненнями від 2.11.2000р, № 2090-III від 10.01.2002р., №2921-III від 07.02.2002р., №3047-III від 15.05.2003р., №762-IV від 11.12.2003р.

### Чи є інші законодавчі акти, які регламентують діяльність сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу?

- Господарський, Податковий, Бюджетний, Земельний Кодекси регулюють діяльність сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу як юридичної особи.
- Указ Президента №1348/2000 "Про заходи щодо розвитку кооперативного руху та посилення його ролі в реформуванні економіки України на ринкових засадах" від 19 грудня 2000 року.
- Указ Президента України N 774/2002 "Про додаткові заходи щодо підвищення рівня захисту майнових прав сільського населення" від 27 серпня 2002 року.

- Варто звернути увагу на документ Міжнародної організації праці "Про сприяння розвитку кооперативів", Рекомендація №193 від 20.06.2002р., та "Декларація про кооперативну ідентичність", яка прийнята на Генеральній асамблеї Міжнародного кооперативного альянсу в 1995 році.

### Що закладено у принципах створення і діяльності сільськогосподарського кооперативу?

1. членами кооперативу обов'язково мають бути сільськогосподарські товаровиробники, які виступають одночасно його клієнтами та власниками;
2. членство в кооперативі є відкритим та добровільним;
3. кооператив надає послуги своїм членам;
4. члени кооперативу мають зобов'язання щодо ведення спільної господарської діяльності, такі, як: зобов'язання реалізувати продукцію або закуповувати матеріально-технічні засоби через кооператив, зобов'язання використовувати його послуги тощо;
5. члени кооперативу повинні сплачувати пайові внески пропорційно до обсягів операцій, що вони провели з кооперативами;
6. результат річної економічної діяльності кооперативу, що не є прибутком, розподіляється серед членів переважно у вигляді кооперативних виплат

- пропорційно до участі в господарській діяльності кооперативу. Виплата нарахувань на паї обмежується;
- 7. кооперативом управляють його члени на демократичних засадах (за принципом: "один член кооперативу – один голос");
- 8. збереження політичного та релігійного нейтралітету;
- 9. піклування про освіту членів кооперативу.

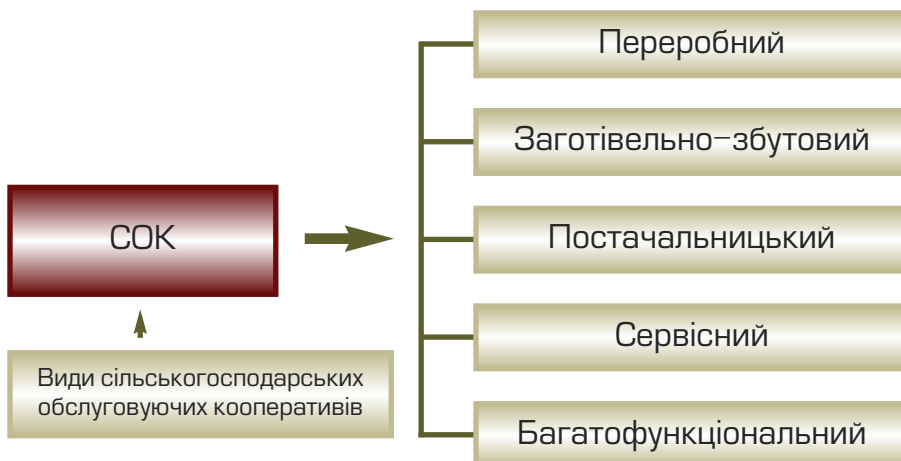
### Які кооперативи за видами доцільніше створювати у сільській місцевості?

**Переробний** – займається переробкою с/г сировини (виробництвом хлібобулочних, макаронних виробів, овочевих, плодово-ягідних, молочних, м'ясних, рибних виробів, напівфабрикатів з льону, конопель, лісо-пиломатеріалів.

**Заготівельно-збутовий** – здійснює заготівлю, зберігання, передпродажну обробку, продаж продукції та надає маркетингові послуги.

**Постачальницький** – створюється з метою закупівлі та постачання засобів виробництва, матеріально – технічних ресурсів для виробництва с/г продукції та продуктів її переробки.

**Сервісний** – здійснює технологічні, транспортні, міліоративні, ремонтні,



будівельні, еколого – відновні роботи, здійснює ветеринарне обслуговування тварин і племінну роботу. Займається телефонізацією, газифікацією, електрифікацією у сільській місцевості. Надає медичні, побутові, санітарно-курортні, науково – консультаційні послуги, послуги з ведення бухгалтерського обліку, аудиту та інше.

**Багатофункціональний** – об'єднує кілька видів кооперативів.

### Як правильно обрати напрямок діяльності СОК?

На початковому етапі створення обслуговуючого кооперативу потрібно вирішити питання: чи є реальна необхідність у цьому? Чи поліпшить кооператив існуючу ситуацію і що для цього потрібно? Досягається це шляхом вирішення наступних питань:

- визначається потенційний обсяг операцій з надання послуг;
- здійснюється пошук лідера, спроможного реалізувати задум про створення кооперативу;
- визначається обсяг необхідних фінансових і матеріальних ресурсів;
- оцінюються потенційні можливості майбутніх членів-клієнтів щодо здійснення ними відповідних внесків на створення матеріально-технічної бази кооперативу й участі в його діяльності.

### Обслуговуючі кооперативи можуть діяти за напрямками:

- зберігання і реалізація сільськогосподарської продукції;
- переробка сільськогосподарської продукції і лісової сировини;
- матеріально-технічне постачання;
- виробництво окремих видів сільськогосподарської продукції (виращування насіння деяких сільськогосподарських культур, молодняка птиці, свиней, племінної худоби тощо);
- ремонт сільськогосподарської техніки та її технічне обслуговування;
- транспортне обслуговування;
- газифікація, телефонізація, електронізація і комп'ютеризація сільського господарства;
- виконання окремих видів сільськогосподарських робіт (оранка, збирання врожаю, боротьба з шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур, штучне запліднення худоби, ветеринарне обслуговування);
- виконання будівельних робіт і замовлень на проектну документацію;
- виробництво окремих видів добрив, техніки й устаткування для потреб селян;
- консультаційне обслуговування (бухгалтерське, фінансове, аудиторське, агрономічне, зоотехнічне, економічне та ін.).

### З чого розпочати створення сільськогосподарського кооперативу?

Необхідно пробудити соціальну активність сільського населення.

Тільки дієва ініціативна команда (ядро) з членів кооперативу зможе генерувати та впроваджувати в життя проекти.

### Необхідно проаналізувати потребу в послугах сільських жителів певної території (організувати та провести анкетування або опитування).

### Визначити необхідні послуги для майбутніх членів кооперативу.

**Особливість обслуговуючого кооперативу** полягає в тому, що він належить сільськогосподарським товаровиробникам – своїм членам-клієнтам і керується ними на демократичних засадах.

Їм доведеться: провести організаційну роботу, установчі збори, забезпечити фінансові та матеріально – технічні ресурси, вирішити кадрові питання. Члени ініціативної групи повинні визначитися з напрямком діяльності кооперативу, розпочати розробку Статуту, підібрати кадровий потенціал (в першу чергу, менеджера і бухгалтера). Наступні кроки будуть такими:

1. розробка проекту кооперативу;
2. заснування кооперативу;
3. реєстрація;
4. робота кооперативу.

### Що таке проект створення кооперативу?

**Проект** – це фактично бізнес – план створення і діяльності СОК.

Він являє собою поглиблене бачення розвитку підприємства, містить детальний опис його діяльності, середовища, в якому воно діє, а також системи управління, необхідної для досягнення поставленої мети.

На I етапі проектується спрощений бізнес-план (концепцію), оскільки не всі дані відомі. Детальний бізнес-план буде створено на другому році діяльності кооперативу.

### Складові бізнес-плану:

- глобальна стратегія та цілі;
- аналіз ринку та маркетингова стратегія;
- технологічний опис процесу виробництва, планування, впровадження в дію;
- управління, організаційні структури та методи прийняття рішень;
- фінансові прогнози;
- аналіз ринків.

### Хто може бути членами СОК?

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, як і виробничі, можуть включати до свого складу, крім членів

кооперативу, асоційованих членів. Членами й асоційованими членами обслуговуючих кооперативів можуть бути як юридичні, так і фізичні особи.

Членами кооперативу повинні бути тільки сільськогосподарські товаровиробники. Ті підприємці, які не виробляють сільськогосподарську продукцію, не можуть бути членами обслуговуючих кооперативів. Інакше такі кооперативи перетворюються в комерційні структури.

До того часу, поки немає лідера, спроможного добре організувати роботу, важко розраховувати на успішну його діяльність. Керівник повинен уміти планувати, організовувати, керувати, контролювати діяльність кооперативу, знати основи підприємництва, вміти працювати з людьми, користуватися їх довірою.

### Як заснувати сільськогосподарський обслуговуючий кооператив?

Після вивчення всіх особливостей створення і діяльності конкретного кооперативу роблять висновок про доцільність його створення. Якщо приймається позитивне рішення, то створюється організаційний комітет, на який покладаються такі функції:

- підготовка пропозицій щодо організації кооперативу;
- визначення потенційних членів кооперативу, розмірів вступних внесків і внесків до пайового фонду кооперативу;
- розробка проектів установчого договору про створення кооперативу та його статуту;
- організація перших установчих зборів членів кооперативу.

Ініціативна група повинна визначитися з датою проведення Установчих зборів та підготувати Статут.

### Як написати Статут?

**Статут** – основний документ, що формулює мету та діяльність кооперативу, права та обов'язки членів, умови вступу й виходу з кооперативу, органи управління та правила прийняття рішень, порядок реорганізації та ліквідації кооперативу.

Щоб розробити **Статут**, потрібно спиратися на типові статuti. Окрім Статуту, потрібно розробити **Правила внутрішньої господарської діяльності**. В них будуть зазначені положення, які можуть уточнювати Статут, стосунки між кооперативом і його членами і можуть часто змінюватися. Ці документи та порядок денний Установчих зборів завчасно передається всім членам кооперативу.

**Установчий договір**, який констатує згоду засновників, що створили кооператив, та уточнює їх пайові внески. В решті питань установчий договір посилається на Статут.



### Яким може бути порядок денний Установчих зборів?

1. Про створення СОК та затвердження його Статуту.
2. Вибори засновників та голови кооперативу.
3. Призначення відповідального за державну реєстрацію кооперативу.
4. Визначення та затвердження юридичної адреси кооперативу.

\* Кооператив може бути зареєстрований за місцем проживання одного із засновників, а підтвердженням адреси буде ксерокопія його паспорта. Можна також укласти договір оренди приміщення, де буде розміщений кооператив.

### Як зареєструвати сільськогосподарський обслуговуючий кооператив?

Для проведення державної реєстрації уповноважений зборами засновник повинен особисто подати державному реєстраторові такі документи:

- реєстраційну картку на проведення державної реєстрації, яка заповнюється машинодруком або від руки друкованими літерами;
- копію рішення про створення кооперативу (копію протоколу установчих зборів, завірену нотаріально);
- два примірники статуту кооперативу (підписи засновників мають бути нотаріально засвідчені);
- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору для проведення державної реєстрації кооперативу (копія банківської квитанції або копія платіжного доручення з відміткою банку). Реєстраційний збір перераховується до місцевого бюджету, але його реквізити необхідно уточнити у державного реєстратора.

### Які документи повинні бути завірені нотаріально?

- для відкриття розрахункового рахунку та при постановці на облік у державну податкову інспекцію необхідно завірити 2 копії Статуту;
- для статуправління, отримання дозволу на виготовлення печатки, постановки на облік у соцфонди, відкриття р/р та ДПІ – 8 копій свідоцтв про державну реєстрацію.

В обслуговуючих кооперативах об'єднується тільки частина власності товаровиробників, необхідної для нормальної роботи кожного такого кооперативу, шляхом передання йому грошового або натурального (у вартісній оцінці) внеску на основі вироблених принципів, зафіксованих в установчій угоді про створення кооперативу.

### Чинниками, що спонукають сільськогосподарських товаровиробників до кооперування, можуть бути:

- вигода від участі у великих за обсягом господарських операціях;
- створення конкуренції комерційним посередницьким фірмам та уникнення конкуренції між собою;
- використання професійного менеджменту;
- можливість отримувати прибуток не тільки від виробництва, а й від подальших стадій руху виробленої ними продукції у межах маркетингового ланцюжка певного товару (виробництво – збирання та зберігання – переробка – транспортування – оптова торгівля – роздрібна торгівля – споживання);
- вихід на вигідні ринки збуту, постачання і послуги, у тому числі міжнародні;
- переваги від координації дій, розподілу ризику і отримання ринкової вигоди, тобто забезпечення контролю ситуації на ринку. ■ VASSR

## УВАГА, КОНКУРС!

**Рада Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування оголошує Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування 2013 року.**

**Метою конкурсу є** відбір проектів та програм розвитку місцевого самоврядування, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством, і спрямовані на розв'язання актуальних проблем розвитку місцевого самоврядування, поширення позитивного досвіду, набутого у процесі їх реалізації.

**Проведення конкурсу передбачено** Указом Президента України від 28 жовтня 2002 р. №952/2002

"Про Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування", постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. №64 "Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування" (із змінами згідно Постанови КМ №758 від 15.08.2012). Підставою для оголошення конкурсного відбору 2013 року є рішення ради Конкурсу від 13.09.2012 р.

**Учасниками конкурсу є** органи місцевого самоврядування, які в установленому порядку зареєстрували проект або програму розвитку адміністративно – територіальної одиниці. Органи місцевого самоврядування – претенденти на участь у Конкурсі – подають на адресу дирекції Конкурсу (Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, 01133, м. Київ, бульвар Лесі Українки, 26 оф.713):

- заяву на участь у Конкурсі;
- оригінал проекту (програми), дві його копії та електронну версію проекту (програми);
- копію рішення відповідної ради щодо затвердження проекту (програми).

**Реєстрація проектів та програм** – з 15 вересня 2012 р. щоденно, крім суботи, неділі та святкових днів, з 09-00 до 18-00, п'ятниця до 16-45. Останній термін подання проектних пропозицій 15 березня 2013 р. до 16-45.

**Контакти** Дирекції Конкурсу:  
Телефон: +38(044) 285-77-58,  
Email: Fond713@ukr.net

Детальна інформація щодо проведення Конкурсу у 2013 році розміщується на веб-сайті Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні [www.municipal.gov.ua](http://www.municipal.gov.ua) в розділі "Кращі практики", рубрика "Всеукраїнський Конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування".

# УРЕГУЛИРОВАНИЕ ВОПРОСА ПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫМ УЧАСТКОМ

**Комментарий Земельного союза Украины к Закону Украины "О внесении изменений к некоторым законодательным актам Украины относительно прекращения права пользования земельными участками при отводе их для общественных нужд"**

**Сергей Биленко,**  
член Совета Земельного союза Украины



Прежде всего, следует в общих чертах обрисовать проблему, на решение которой направлен принятый Закон.

Предоставление земельных участков в Украине, к сожалению, осуществлялось и зачастую продолжает осуществляться хаотично, без учета потребностей государства и территориальных общин в территориях для размещения общественно нужных объектов. Для решения указанных проблем в свое время Верховной Радой Украины был принят Закон Украины №1559-VI "Об отчуждении земельных участков, иных объектов недвижимого имущества, которые находятся в частной собственности, для общественных нужд или по мотивам общественной необходимости". Он предусматривал возможность отчуждения (в некоторых случаях и принудительного) земельных участков для определенных, перечисленных в законе, нужд, а именно для:

- обеспечения национальной безопасности и обороны;
- строительства, капитального ремонта, реконструкции и обслуживания линейных

- объектов и объектов транспортной и энергетической инфраструктуры (дорог, мостов, эстакад, нефте-, газо- и водопроводов, линий электропередачи, связи, аэропортов, нефтяных и газовых терминалов, электростанций) и объектов, необходимых для их эксплуатации;
- размещения иностранных дипломатических представительств и консульских учреждений, представительств международных организаций в Украине в соответствии с международными договорами Украины, согласие на обязательность которых предоставлена Верховной Радой Украины;
- размещение и обслуживание объектов, связанных с добычей полезных ископаемых;
- строительство защитных гидротехнических сооружений;
- строительство и обслуживание нефтяных и газовых скважин и производственных сооружений, необходимых для их эксплуатации, сооружений для подземного хранения нефти, газа и иных веществ и материалов, захоронения вредных веществ и отходов производства;
- создание городских парков, строительство учебных заведений, площадок для отдыха, стадионов и кладбищ;
- размещение объектов природно-заповедного фонда.

В то же время, предмет регулирования указанного Закона касался лишь земель частной собственности и оставлял неурегулированным вопрос о размещении этих же объектов на землях государственной и коммунальной собственности, которые уже находятся в пользовании физических и юридических лиц. Особенно актуальным этот вопрос стал при сооружении линейных объектов, которые проходят по территории нескольких районов, областей (дорог, линий электропередач). Земельные участки частной собственности, необходимые для их сооружения, выкупались государством в вышеуказанном порядке, однако для прекращения прав аренды государственной

земли для этих же нужд при отсутствии согласия арендатора законодательных оснований предусмотрено не было. Таким образом, фактически сложилась ситуация, когда право землепользования получила большую степень юридической защиты, чем право собственности на землю. Имея, по сути, одинаковые права в сфере использования земли в вопросах, связанных с использованием земли для общественных нужд, арендаторы находились в неравном, более привилегированном отношении к лицам, которые используют земли на правах собственности.

Комментируемым законом в земельное законодательство Украины вводится новое основание для прекращения прав аренды, суперфиция (представляет собой право возведения строения на чужом участке и право пользования этим строением – *пр. ред.*), емфитевзиса (право пользования земельным участком, возможность получать с него урожай, право закладывать его, отчуждать и передавать по наследству (*пр. ред.*) земельных участков государственной и коммунальной собственности – принятие решения об использовании таких участков для общественных нужд. Перечень случаев, когда такое решение может быть принято, аналогичен основаниям выкупа земельных участков для общественных нужд.

Решение о необходимости размещения таких объектов уполномочены принимать органы государственной власти, органы местного самоуправления, которые в соответствии со статьей 122 Земельного Кодекса Украины выступают распорядителями земель государственной и коммунальной собственности.

Закон предусматривает, что такое решение может быть принято в том случае, когда объекты, которые предполагается разместить на земельном участке, невозможно расположить на другом месте или последнее повлечет

## УРЯД СТВОРИВ ДЕРЖАВНИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК

**Кабінет Міністрів України постановою №609 від 2 липня цього року створив публічне акціонерне товариство "Державний земельний банк".**

за собой значительные материальные убытки или будет причиной негативных экологических последствий для государства, территориальной общины или государства в целом. Необходимо указать на то, что перечисленные критерии достаточно размыты и несут явно выраженный оценочный характер, что, несомненно, создаст определенные сложности в правоприменительной практике. Однако нельзя не согласиться с тем, что определить такие критерии четко чрезвычайно сложно с учетом многообразия возможных ситуаций. На практике вопрос соответствия принятого решения данным критериям будет иметь реальное значение лишь в случае отказа пользователя земельного участка от расторжения договора в добровольном порядке.

В таком случае указанный вопрос будет предметом судебного рассмотрения. В случае, если суд найдет основания достаточными, договор будет расторгнут.

Закон предусматривает необходимость возмещения пользователю земельного участка, а также третьим лицам всех убытков, причиненных расторжением договора.

Кроме указанных положений, закон содержит также интересные изменения к Закону Украины "Об отчуждении земельных участков, иных объектов недвижимого имущества, которые находятся в частной собственности, для общественных нужд или по мотивам общественной необходимости".

Так, если ранее Закон возлагал все расходы, связанные с выкупом объектов частной собственности, на государственный и местные бюджеты, то сейчас изменения к статьям 6,7 предусматривают возможность их финансирования за счет лиц, которые инициировали выкуп. Указанные положения, безусловно, несут позитивный характер, поскольку, как показывает практика, необходимые средства, в большинстве своем, в бюджетах отсутствуют. Следует, однако, заметить, что в Законе отсутствует механизм указанного финансирования, что создаст сложности при его реализации. На наш взгляд, основанием для проведения соответствующих выплат может стать договор между органом, который принял решение о выкупе, и лицом, которому будет передан выкупленный участок после перехода права собственности к государству или территориальной общине.

В то же время необходимо отметить, что законодатель не предусмотрел компенсационных механизмов для лиц, которые профинансировали соответствующие затраты. Так, в Законе отсутствуют положения, которые позволяют проинвестировать потраченные средства в счет арендной платы или выплаты цены земельного участка при ее последующей продаже.

Следующей новацией, введенной Законом, является урегулирование вопроса прекращения прав пользования земельным участком частной собственности, отчужденным для общественных нужд или по мотивам общественной необходимости. Закон устанавливает, что с момента перехода к государству или территориальной общине права собственности на земельный участок право аренды, эмфитевзиса, суперфиция относительно него прекращается.

Государственная регистрация прекращения такого права осуществляется на основании заявления органа исполнительной власти, органа местного самоуправления, которые приняли решение о выкупе соответствующего участка.

Убытки, нанесенные таким прекращением, на основании статьи 1 Закона №1559-VI входят в выкупную цену. ■ **VASSR**

Згідно з документом, банк матиме статутний капітал 120 млн. грн., сто відсотків якого належить державі. Для формування статутного капіталу банку буде випущено 120 млн. простих іменних акцій номінальною вартістю 1 гривня кожна. Для реєстрації та відкриття банку в Законі України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" передбачено 120 млн. гривень. Саме така сума, відповідно до статті 31 Закону України "Про банки і банківську діяльність", є достатньою для формування статутного капіталу нового банку.

Виділені державою кошти повністю передбачалися в бюджеті України на проведення реформ АПК, тому кошти на створення банку – не що інше, як перерозподіл ресурсів бюджету з точки зору оптимізації витрат на проведення державою реформ в агропромисловому комплексі. Концепція Державного земельного банку складається з двох частин. Перша – ефективне управління землями державної власності, консолідація земель, розвиток сільських територій. Друга – фінансово-кредитна установа, метою якої є розвиток малого і середнього бізнесу на селі за рахунок дешевих кредитів. Ставка, на яку розраховують фахівці, повинна бути в середньому 8-9 відсотків річних. Якщо брати ставку комерційних банків, то це мінімум удвічі більше.

До наглядової ради Земельного банку входить 15 осіб: представники Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента, Мінагропроду і Національного банку. За банківські операції відповідатиме Нацбанк, а за впровадження державної земельної політики – Кабінет Міністрів.

Державний земельний банк повинен стати універсальною фінансовою установою, яка працюватиме з усіма формами агропідприємств, використовуватиме різноманітні види застави за кредитами та забезпечить здешевлення вартості кредитних ресурсів для селян. Окрім того, банк має активно співпрацювати з комерційними банками України в частині рефінансування, надання та отримання гарантій, а також брати на себе частину ризиків, пов'язаних з кредитуванням аграріїв. Однею з основних цілей Земельного банку є консолідація земель, яка розглядається як основний двигун розвитку сільських територій та підняття рентабельності фермерських господарств за рахунок консолідованих масивів.

Управління та консолідація земель – досить дорогі процеси, які не може дозволити собі бюджет України. Тому Земельний банк в Україні повинен працювати на принципах самоокупності та самофінансування за рахунок ринкових операцій із землею. Таким чином, банк забезпечуватиме ефективне наповнення Державного бюджету. Крім того, Земельний банк забезпечить у державній власності сталі об'єми сільськогосподарських земель, що стане запорукою національної продовольчої безпеки. Отже, Державний земельний банк сприятиме підвищенню ефективності використання державних земель сільськогосподарського призначення, стане підставою для створення ефективного ринку землі у майбутньому, забезпечивши при цьому низку соціальних гарантій для власників розпайованої землі.

Джерело: Державне агентство земельних ресурсів

# ЗЕМЕЛЬНЫЙ СОЮЗ УКРАИНЫ ПРОКОММЕНТИРОВАЛ

**Недавно Президент Украины подписал Закон Украины "О внесении изменений в некоторые законодательные акты относительно проведения работ по землеустройству, связанных с установлением и изменением границ сел, поселков, городов, районов", принятый Верховной Радой Украины 21 июня 2012 р.**

**Сергей Беленко,  
член совета Земельного союза Украины**

Закон предоставляет районным советам полномочия по установлению и изменению границ сел и поселков. Фактически речь идет о возвращении райсоветам тех полномочий, которых они были лишены в соответствии с Земельным Кодексом Украины 2001 года в пользу областных советов и Верховной Рады Автономной Республики Крым.

Такие изменения можно оценить положительно, ведь в наших условиях, чем выше уровень органа, который уполномочен принимать управленческие решения, тем организационно сложнее процедура их принятия.

**Земельный союз Украины прокомментировал Закон "О внесении изменений в некоторые законодательные акты относительно проведения работ по землеустройству, связанных с установлением и изменением границ сел, поселков, городов, районов"**

Интересно, что едва ли не впервые на уровне законодательных актов Верховной Радой Украины был официально признан и урегулирован вопрос, связанный с существованием в пределах Украины реликта советских времен – так называемых "матрешек" – существование в рамках одних территориальных общин других. Например, это касается таких населенных пунктов, как Ворзель, Буча, Гостомель, Коцюбинское, которые не входят ни в один из районов Киевской области, а подчиняются" Ирпенскому городскому совету.

Кроме того, на Востоке Украины есть два района, районные советы и райгосадминистрации в которых не образованы, их функции фактически выполняют городские советы и их исполнительные органы. Такая ситуация не согласуется ни с Конституцией, ни с законодательством о местном самоуправлении, но она имела место в течение длительного времени и в наличии сегодня. Выход из нее был бы возможен путем принятия закона о территориальном устройстве Украины, однако ни этого закона, ни хотя бы его приемлемой концепции на сегодня нет. А жизнь не стоит на

месте, и решать вопрос необходимо сейчас. Именно поэтому принят закон, который, не внося кардинальных изменений в законодательство по вопросам административно-территориального устройства, определяет, что в случаях, когда село или поселок не входит в территорию района или районный совет не образован, установление или изменение их границ будет осуществляться областным советом, Верховной Радой Автономной Республики Крым.

Следующим нововведением Закона является определение в Законе Украины "О землеустройстве" исчерпывающего состава материалов, входящих проект

землеустройства по установлению (изменению) границ административно-территориальных единиц. При этом интересным является требование о включении в него материалов выноса в натуре проектных границ административно-территориальной единицы. Такая норма должна не допустить ситуацию, когда такие границы фактически могут меняться после их утверждения.

Все остальные материалы, присутствующие в составе проекта, являются теми же, традиционно входящими в этот вид документации по землеустройству уже много лет. В то же время определение их в Законе следует считать положительным шагом, ведь это "отобьет желание" у должностных лиц требовать предоставления дополнительных документов.

Значительной проблемой, связанной с установлением и изменением границ административно-территориальных единиц, был вопрос их фиксации в специальном государственном акте. Ни формы такого акта, ни порядок его выдачи установлены не были. Норма

Земельного Кодекса Украины, которая предусматривала существование этого документа, была отменена еще Законом Украины "О Государственном земельном кадастре". В продолжение этого, принятый Закон определяет, что сведения об установлении (изменении) границ административно-территориальных единиц вносятся в Государственный земельный кадастр, о чем из кадастра соответствующей сельской, поселковой, районной, областной рады бесплатно предоставляется выписка.

Еще одной новацией, которая присутствует в принятом Законе, является предоставление возможности осуществлять установление границ населенных пунктов, которые не установлены на момент вступления в силу, без разработки или изменения их генеральных планов. Норма вполне логична в сегодняшних условиях, учитывая то, что стоимость изготовления генеральных планов населенных пунктов в несколько раз превышает стоимость изготовления землеустроительной документации, необходимой для установления их границ. Но принятый Закон имеет несколько оговорок. Во-первых, упрощенный порядок не касается изменения границ населенных пунктов, а только их установок. Во-вторых, Закон определяет, что площадь сел, поселков, городов в таком случае должна согласовываться с упомянутой в схемах землеустройства и технико-экономических обоснованиях использования и охраны земель административно-территориальных образований, а в случае их отсутствия – в проектах формирования территорий сельских, поселковых советов.

В целом принятый Закон можно оценить положительно. Не внося кардинальных изменений в действующее законодательство, он, без сомнения, упрощает существующие процедуры установления границ населенных пунктов. ■ **VASSR**

# ДОПОМАГАЄМО В ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ

**Вміння працювати в команді, впевненість у собі, позитивний настрій, готовність до співпраці, емоційна стійкість, толерантність, відповідальність, здатність прийняти виклик, готовність до змін – ці особливості людей у сільській громаді одержали назву соціального капіталу села.**

**Наталія Ключник,**  
Заступник керівника виконавчої дирекції  
з питань внутрішньої політики, преси та інформації ВАССР



## Наталія Ключник

- Член Всеукраїнської Ліги PR.
- Член Спілки журналістів України.
- Працює в комісії обласної ради з питань свободи слова та захисту моралі.

Аналіз динаміки процесів, що визначають рівень життя сільського населення на сучасному етапі, вказує на незадовільний стан соціального розвитку сільських територій. Для них характерні глибока демографічна криза, брак мотивації до праці, безробіття, витік трудових ресурсів, занепад соціальної інфраструктури та "вимирання" населених пунктів. На сільських територіях проживає 31,9% населення України. Рівень життя сільського та міського населення дуже відрізняється. Через це активізується трудова міграція сільського населення до міста та за кордон. Щороку 20-30 сіл зникають з мапи України. Державна політика у питаннях розвитку села залишається заполітизованою та не послідовною. Більшість прийнятих програм носять декларативний характер, вони не

підкріплені фінансовою складовою, а законодавча база їх є суперечливою. В умовах депресивного стану переважної більшості сільських територій дотаційність сільських бюджетів, окремі сільські громади самоорганізуються і шукають альтернативні резерви покращення життя населення.

Практика показує, що, навіть поставлені у скрутні фінансові обставини, сільські громади проводять газифікацію, відбудовують занедбані об'єкти соціально-культурного призначення, застосовують енергозберігаючі технології, залучають інвестиції, впливають на стан екологічної безпеки території тощо. Ключову роль у цьому процесі відіграють лідери – сільські, селищні голови, асоціації, ініціативні групи, громадські організації тощо. Там, де лідери "просувають" реалізацію громадських ініціатив через співпрацю з органами влади, з інвесторами, спонсорами, фондами, меценатами, спостерігається поживлення розвитку громад. Лідери розпочинають формування соціального капіталу сільської громади, яка, реалізуючи проекти, поступово, крок за кроком розвивається і зміцнюється. Відтак, активізується і бере безпосередню участь у розвитку території. Інформація про методи впровадження успішних проектів сільських територій не достатньо оприлюднюється у місцевих ЗМІ та мережі Інтернет. Практично відсутній обмін досвідом між регіонами, так як центральні ЗМІ такого роду інформацію не публікують. У кращому випадку населення поінформоване лише про сам факт впровадження проекту, а не про механізм його реалізації, а тому скористатись для інсталяції на своїй території не може. Сформована база кращих практик з різних регіонів стане основою формування соціального капіталу сільської територіальної громади. Впровадження проектів економічного, соціального, культурного та інших напрямків будуть сприяти поліпшенню настроїв селян, вселять віру у майбутнє і активізують участь громадськості у самоврядуванні. ■ VASSR

## Соціальний капітал

Соціальний капітал є сукупністю реальних або потенційних ресурсів, пов'язаних із стійкими стосунками, тобто членством у групі. Остання (група) дає своїм членам опору у вигляді колективного капіталу, "репутації", що дозволяє їм отримувати кредити для всіх призначень.

Ці стосунки можуть існувати тільки в практичному стані, у формі матеріального і/або символічного обміну, який сприяє їх підтримці. Вони також можуть бути оформлені соціально і гарантовані загальним ім'ям (ім'ям сім'ї, класу, школи, партії).

Довідка

## Формування соціального капіталу

Створюють соціальний капітал ті види діяльності, які сприяють більш активному залученню та формуванню довіри до громад (налагодження стосунків, об'єднання зусиль, розвиток співпраці). Участь громадськості спрямована на посилення впевненості і спроможності людей та їх об'єднань (формальних і неформальних) бути залученими до діяльності, що покращує якість їх життя, і будувати стосунки взаємної підтримки, що сприяють розвитку добросусідських відносин і згуртованості громад.

Довідка

# КОНКУРС "КРАЩІ ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ" СТАРТУВАВ!

З метою активізації громадськості у питаннях розбудови сільських територій, популяризації співпраці влади і громади у вирішенні соціально-економічних проблем сіл та селищ, Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад (ВАССР) спільно зі Швейцарсько-українським проектом "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO", Українською конфедерацією журналістів (УКЖ) та всеукраїнською газетою "Рідне село Україна" проводить Всеукраїнський конкурс на найкраще висвітлення у засобах масової інформації ефективного досвіду з вирішення проблем села "Кращі практики розвитку сільських територій".

# DESPRO

**Умови відкритого Всеукраїнського конкурсу серед журналістів регіональних ЗМІ "Кращі практики розвитку сільських територій"**

1. У конкурсі беруть участь журналісти вітчизняних друкованих та електронних ЗМІ загальнодержавної, регіональної і місцевої сфер розповсюдження, які займаються висвітленням питань діяльності органів місцевого самоврядування, розвитку сільських територіальних громад, впровадження ефективних проектів, а також досліджують проблеми, стан забезпечення прав жителів сільських територій.

**2. До участі в конкурсі допускаються роботи, опубліковані впродовж 2012 року чи підготовлені до друку, за темами:**

- участь територіальної громади у стратегічному плануванні розвитку села;
- реалізація економічних програм органами місцевого самоврядування;
- створення нових робочих місць, соціальний захист населення;
- вдосконалення транспортного забезпечення;
- впровадження сучасних технологій енергозбереження;
- налагодження достойної медичної допомоги;
- здійснення заходів з підвищення екологічної безпеки;
- підтримка закладів освіти;
- розвиток творчих здібностей молоді;
- ефективне використання закладів культури для підтримки народних традицій, мистецького потенціалу громади;
- організація фізкультурно-оздоровчої роботи.

3. Запропоновані на конкурс роботи повинні розкривати зміст проекту з розвитку сільських територій (щодо інвестицій, розвитку і проблем базових галузей, підприємницької діяльності; соціального захисту населення, розвитку охорони здоров'я, сфер освіти, духовного і естетичного простору села; діяльності владних структур тощо), який було ініційовано громадою, органами самоорганізації населення, громадськими організаціями.

**Головними критеріями оцінювання роботи є:**

- творчий підхід, оперативність;
- достовірність викладених фактів, об'єктивність;
- висвітлення конкретних шляхів вирішення окресленої проблеми.

**Переможці будуть визначені у номінаціях:**

**"Сільська громада та влада"** – матеріали, в яких ідеться про співпрацю територіальної громади та органів місцевого самоврядування і виконавчої влади у провадженні проектів розвитку сільських територій;

**"Гордість нашого села"** – матеріали про людей, які зробили вагомий внесок у розвиток села, звернули увагу на проблему, згуртували навколо неї громаду, відповідні структури, досягли результату;

**"Здоров'я нації"** – матеріали про розвиток спорту в селі, досягнення спортсменів, які родом із села, та пропагування здорового способу життя;

**"Збережи себе для України"** – матеріали про проекти, спрямовані на вирішення проблем людей з обмеженими фізичними можливостями, роботу щодо подолання проблем алкоголізму, наркоманії, токсикоманії чи інших негативних явищ;

**"Вічні цінності"** – публіцистичні матеріали про проекти, що реалізовані у духовному, естетичному чи інтелектуальному середовищі, висвітлюють культурне життя села, розвиток творчого потенціалу сільських жителів, збереження духовної спадщини;

**"Суспільний резонанс"** – матеріали в жанрі журналістського розслідування або дослідження з найбільш актуальних для села проблем; а також актуальні, оперативні репортажі та повідомлення про важливі або резонансні події в селі;

**"Економічний простір"** – аналітичні матеріали про впровадження інвестиційних проектів, які сприяли наповненню сільських бюджетів, розвитку промисловості, бізнесу.

До уваги дописувачів! Редакційна комісія конкурсу залишає за собою право редагувати ті матеріали, які увійдуть до збірки найкращих журналістських робіт.

З цього номера журналу ми починаємо публікацію кращих робіт, присвячених тематиці конкурсу.

# ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ – ПРОЯВ МИЛОСЕРДЯ

**Волонтерський рух існував завжди, хоча б через те, що завжди були ті, хто потребував допомоги, і ті, хто готовий був її надати. І хоча називалися такі люди по-різному, але сенс зроблених ними справ залишався тим же. Про розвиток волонтерського руху в Кіровоградському районі ми запитали у в.о. директора Кіровоградського районного центру для сім'ї, дітей та молоді К.В. Браїлової.**

**Вікторія Семененко,  
газета "Зоря", Кіровоградська область**

– У районному центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді ще з 2008 року працює спеціалізоване формування "Школа волонтерів", куди входять дітки, що навчаються у загальноосвітніх школах району. Учнівська молодь – це одна з найактивніших верств населення, який завжди із ентузіазмом і словом, і ділом допомагає людям.

**– Головний напрямок діяльності "Школи волонтерів"?**

– Це вирішення соціальних проблем населення – боротьба з тютюнопалінням, алкоголем, наркоманією, захист прав дітей, пропаганда здорового способу життя і т.д.

**Останнім часом у нашій країні все більшого поширення набуває волонтерський рух. Зробити добру справу: допомогти у важкій ситуації, надати моральну підтримку і за це отримати слова вдячності – ось найвища винагорода для людей, покликаних займатися милосердям.**

**– Як стати волонтером вашої Школи?**

– Дуже просто! Якщо в людини є бажання добровільно допомагати іншим, цього для початку достатньо. Наступним кроком є укладання договору (але це лише формальність), у якому вказуються обов'язки та права сторін. Основна мета цього договору – це підготовка та залучення добровільних помічників для здійснення різних аспектів соціальної роботи з дітьми, молоддю та сім'ями, яка ґрунтується на засадах добровільності та доброчинності, законності, гуманності, соціальних інтересів, рівності прав її учасників. Потім відбувається посвята у волонтери, і вже далі вони проходять навчання у Школі.

**– Волонтери діють за власними бажаннями чи Ви скеровуєте напрям їх діяльності?**

– Ми регулярно відвідуємо осередки волонтерів. Під час цих зустрічей спеціалісти районного центру для сім'ї, дітей та молоді надають учням знання з психолого-педагогічних, правових, соціально-медичних питань, які необхідні для реалізації соціальних програм. Також ми розробляємо і разом з волонтерами проводимо благодійні акції, тренінгові заняття, різні просвітницькі заходи. Наприклад, у Катеринівській загальноосвітній школі пройшли лекції "Волонтерський рух", "Відповідальність дітей і підлітків перед законом", на які ми

запросили спеціалістів служби у справах дітей райдержадміністрації і кримінальної виконавчої інспекції. У Гаївській ЗОШ ми залучили волонтерів обласного фонду "Надія", які виступили з лекцією "Про небезпеку антисоціального способу життя, протидію СНІДу". У Великосервинівській школі діти-добровольці взяли участь у заходах, присвячених Міжнародному дню захисту дітей. Також у школах району постійно проводяться бесіди "Волонтерський рух", з метою залучення нових активістів, та бесіди "Ризики залежностей. Це поруч!" – для профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.

**– Які наймасштабніші заходи Ви проводили із залученням волонтерів протягом останнього часу?**

– Варто згадати Всеукраїнську благодійну акцію "Серце до серця", що пройшла навесні 2011 року, до якої долучилося чимало дітей-добровольців нашого району. Всіх об'єднала спільна мета – допомогти дітям, хворим на цукровий діабет, а саме: придбати для їх лікування спеціальне медичне обладнання для Кіровоградської обласної дитячої лікарні. Волонтери активно збирали благодійні внески, і в результаті акції сума зібраних коштів становила близько 4300 гривень. Найактивнішим волонтерам було вручено подяки за вагомий внесок у проведенні VI Всеукраїнської акції "Серце до серця". Хочу також відзначити, що ми брали участь і в проведенні районної благодійної акції "Подаруй турботу дітям", яка проходила у два етапи, що були присвячені Міжнародному дню інвалідів та Дню Святого Миколая.

До нашого районного центру люди приносили іграшки і книги, волонтери у своїх школах теж проводили агітаційно-просвітницьку роботу, а учні приносили речі для дітей, які цього потребують. На захід, присвячений Міжнародному дню інвалідів, навіть завітали волонтери з Америки та Канади, які привезли подарунки дітям з особливими потребами. Тож я вважаю, що спільними зусиллями можна поступово вирішити всі соціальні проблеми.

**– Чи кожен з бажаючих може бути волонтером, чи для цього потрібні особливі вміння?**

– У першу чергу потрібно орієнтуватися в проблемі, над якою працює волонтерська група, шукати можливі шляхи її вирішення. Майбутній волонтер також повинен уміти слухати, розуміти іншого, спостерігати, оцінювати та вміти розв'язати конфліктну ситуацію. Волонтерська діяльність, як прояв милосердя і доброчинності, буде існувати доти, доки існує потреба людей у тій чи іншій допомозі. ■ VASSR



# ИСТОРИЯ ОДНОГО ЧИСТОГО ЛЕСА, ПОСТРОЕННАЯ НА (НЕ)РЕАЛЬНЫХ СОБЫТИЯХ

**Она не баллотируется в парламент. Не поддерживает ни одну политическую силу.**

**Даже в "сельские головы" не идёт, хотя просят.**

**К ней, в небольшой посёлок под Харьковом, чуть ли не каждый день приезжают журналисты, включая собкоров национальных каналов. Почему?**

**Анна Гин,**  
журналист, агентство Медиа Порт, Харьков



Собственно, "Почему?" – это первый вопрос, который хочется задать Анне Геращенко. Точнее, "Зачем?".

**– Зачем ты всё это делаешь?**

– (Смеется) Не знаю, вот такая я дурочка.

В посёлок Терновая Чугуевского района Анины родители переехали из Харькова несколько лет назад. Надоела суета большого города, шум, смог. Захотелось чистого воздуха, звёздного неба, хвойного леса... Именно "хвойный лес"

Когда мы переехали, меня потрясла одна картина: дети раскладывают покрывала для пикника с бутербродами прямо посреди кучи мусора. Обломки какие-то, объедки, битые бутылки. А малышня среди всего этого спокойно играет. Это ужасное зрелище.

и послужил завязкой этой удивительной истории. О том, как обыкновенная женщина (так сама о себе скромничает героиня) перевернула с ног на голову одну маленькую, отдельно взятую деревушку. Пока одну.

Сегодня лес, на опушке которого стоит дом Геращенко, скажем так, не идеально чистый. Пару лет назад он напоминал мусорный полигон.

"Ужасное зрелище" впечатлило Аню, маму троих детей, настолько, что она тут же начала звонить по знакомым: "Караул, у нас тут мусор!".

**– Полиэтилен есть?** – поинтересовался один предприимчивый мужчина.

**– Есть,** – честно призналась женщина. Она провела бизнесмену (человек занимался вторсырьём) увлекательную экскурсию по хвойному лесу. И за каждое "месторождение" использованных пакетов получила по сто гривен. Неплохой вид заработка, на котором можно было б и остановиться. Однако в посёлке не оказалось ни единой детской площадки. И снова "караул".

На вырученные деньги Анна Геращенко решила побаловать сельскую детвору хотя бы одними качелями. Но чтобы

**– А что тебе с того?** – часто спрашивают.

**– А кому это выгодно?** – Вам. Вашим детям.

Не понимают. Ищут подвох. А я так считаю:

если ничего не отдавать, то ничего и не получишь никогда.





установить площадку, нужно, не поверите, опять же – убрать мусор.

Собрала школьников и объявила:

– **Площадку хотите?**

– Да-а-а!

– **Будет. Но! Нужно подготовить под неё место.**

Так в истории посёлка Терновая случился первый субботник. Не соврала. Площадку поставили. Песочница, горка, качели. Мамы и папы потом ещё долго смотрели на городскую женщину с подозрением. Что получает Аня? Детвору, которая не выводится из этого дома. Свои, чужие.

Для них это приключение.

Для нас это приключение.

Когда все вместе пошли убирать лес, у местных ребят глаза загорелись: "Ух ты, живые англичане!".

Дети постоянно пристают к ним с вопросами: а как будет "дерево" по-английски, а как "баклажка"?

Они язык учат с удовольствием.

Это – игра.

– Никогда нельзя посчитать, сколько точно тут гостей, – "жалуется" Анина мама, которая поминутно предлагает бегающей малышне водички, чайка, супчика горяченького.

К третьей площадке (за два года) взрослые скептики-односельчане "оттаяли". Большинство из них.

У Аниных проектов появилась поддержка.

Очистить лес от гор мусора и заработать на пресловутое "благоустройство" села оказалось реально.

За два года Аня с маленькими и большими волонтерами собрала шесть тонн стекла и 250 килограммов пластиковых бутылок. Всё, что удалось выручить, пошло "в село" – на площадки, детские праздники, мастер-классы народных умельцев.

Для того, чтобы получить прибыль, нужно не только собрать мусор, а перебрать и упаковать. Анна Геращенко задумала невиданное для села ноу-хау.

Сортировочные контейнеры. Жалуется, правда: идёт идея пока что вяло. Одна ёмкость "для пластика" наполняется несколько месяцев. Многие жители не то что сортировать отходы ленятся, а просто по старинке несут мусорные пакеты в лес.

Чтобы оживить процесс, Аня придумала позвать в гости друзей. Англичан. Из Лондона. Ребята с удовольствием отозвались. Сели в старенький автобус и через неделю были уже в Терновой.

В доме Геращенко сегодня живут тринадцать англичан. Они – волонтеры из общественной организации "Молодёжный проект будущего". Возили лекарства в Чер-

нобыль, путешествовали по африканским странам с надувным батутом для детворы. Теперь вот лес. В Чугуевском районе. Под Харьковом.

В первый раз, когда вышли с детворой в лес, собрали девять килограммов баклажек. Только баклажек!

Сдали их, получили аж 27 гривень.

На все купили мороженое.

Неплохая мотивация

для младших школьников.

В следующий раз на уборку уже пришло гораздо больше детей.

После обеда англичане, односельчане, Аня, дети, друзья, соседи отправляются убирать лес.

Маша присоединилась к уборке случайно, просто шла мимо, увидела людей, собирающих мусор, и спросила: "Можно с вами?". С такой же детской непосредственностью Маша ответила на вопрос, зачем ей это нужно.

– **Как, зачем?** – удивился ребёнок. – **Чтобы было красиво!** Через неделю британцы поедут в детский дом в Запорожье.

Аня останется. Тут ещё столько мусора... Я понимаю, это проблема не только нашего посёлка. Это проблема села в целом. ■ VASSR



Я понимаю, это проблема не только нашего посёлка. Это проблема села в целом. За вывоз мусора надо платить. Люди платить не хотят. Ну, так давайте совместим всё это.

Это же несложно! Собрали – отсортировали – сдали – купили контейнеры. Снова сдали, уже сортированный, – наняли мусоровоз вывозить остатки. Дальше сдали – поставили качели. Отремонтировали клуб. Школу, детский сад. **И так далее. Легко!**



# ГЛЯДАЧ ПОВИНЕН МАТИ ЯКІСНИЙ КУЛЬТУРНИЙ ПРОДУКТ!

Чарівна пісня, гарний танець, цікава театральна сценка, віртуозна гра на музичних інструментах... – саме це основні продукти культурної галузі, якими в усі часи насолоджувалися глядачі. Раніше село важко було уявити без пісні чи танцю, адже ці види мистецтва супроводжували людей завжди і в роботі, й на відпочинку. Бо ними жили в повному розумінні цього слова.

Вікторія Семененко,  
"Новини Кіровоградщини"



– Сьогодні не кожен житель села має нагоду побачити якісний культурний продукт. На твою думку, що потрібно змінити?

– Якщо раніше культурна галузь у селі була чи не рушійною силою, то зараз усе змінилося. У маленьких населених пунктах культура або ж взагалі занепала, або ж представлена одним, в кращому випадку двома колективами, до яких входять здебільшого люди похилого віку.

"Інший бік медалі – це пасивність керівників до свого покликання працювати на повну силу, бо саме бажання керувати можливостями", –

так стверджує директор Кіровоградського районного Будинку культури, учасник обласного проекту "Статський радник" Павло Федчишин.

У результаті глядачі не мають можливості по-справжньому відпочити душею і насолодитися якісними концертами. Звичайно ж, існує й інший варіант – поїхати в Кіровоград на виступи артистів, але таку можливість має не кожен.

Ми розуміємо ці проблеми, тож намагаємося шукати можливі шляхи їх вирішення і все ж подарувати людям свято, на яке вони заслуговують. Тому вирішили організувати виїзні концерти. У них візьмуть участь лише найкращі й найталановитіші творчі колективи і солісти сільських закладів культури та районного Будинку культури. На цей рік запланували побувати майже в кожній сільській раді району. Першими вже у квітні зможуть насолоджуватися майстерними виступами артистів жителі сіл Бережинка, Соколівське та Первозванівка. Ще в радянські часи подібні виїзні концерти користувалися неабияким авторитетом, думаю, що зараз настав час відродити цю прекрасну традицію. І наш район перший в області наважився на цей крок. Загальна кількість виїзних концертів, які планується провести в районі до кінця року – тридцять!

– Чим цьогорічні концерти на сцені РБК відрізнятимуться від попередніх?

– У нинішньому році ми почали більше орієнтуватися на театралізацію, а саме: робити підводки до художніх номерів. Таким чином, весь концерт проходить у вигляді театралізованої сценки, а значить – буде пронизаний однією ідеєю, зберігатиметься таємниця, яку глядач захоче додивитися до кінця, тому не покидатиме захід. Також цьогорічні концерти будуть наповнені більш професійними виступами. Ми намагаємося залучити до співпраці відомі кіровоградські колективи.

Для молоді спеціальними артистами будуть брейк-дансери, сучасні рок-групи, для старшого покоління – народні аматорські колективи, такі, як "Горлиця", а середньому поколінню ми запропонуємо музику 80-х і 90-х років у якісному живому

виконанні. Кожна вікова група повинна мати відповідний культурний продукт.

– Які інноваційні проекти вже запроваджено в районі?

– Перевага нашого Будинку культури над іншими районними закладами культури – це те, що в нас діє безкоштовна публічна wi-fi-зона, яка запущена в роботу восени 2011 року.

Справжнім досягненням у роботі вважаю відкриття студії звукозапису. Такої в області ще нема в жодному районному закладі культури! Знову ж таки ця ідея в мене в голові крутилася чотири роки, але тоді не було можливості її реалізувати. Уже в червні робота щодо цього активізувалася, і з вересня 2011 року повністю обладнано кімнату всім необхідним і перетворено на професійну студію звукозапису. Завдяки фінансовій підтримці районної державної адміністрації та районної ради встановлено шумоізоляційне обладнання.

Відтепер усі артисти нашого району можуть безкоштовно в ній записувати фонограми. Хочу додати, що відомий на Кіровоградщині виконавець "Sokolovsky" у нас записував свою останню пісню, а це хороший показник для нас.

– А які проекти зараз у роботі?

– По-перше, активно працюємо над ініціативою губернатора Сергія Ларіна "Відродимо культуру на селі" і намагаємося розвиватися в даному напрямку.

По-друге, значну увагу ми приділяємо енергозбереженню, а саме: в планах – перейти на сучасне освітлення, яке набагато вигідніше у користуванні. Загальна вартість проекту складає 20 тисяч гривень, але він себе виправдає вже за два роки. В рік ми тільки лампочок купуємо на тисячу гривень, а тут не треба нічого купувати, бо вони практично не згорають.

– Наскільки мені відомо, ти – один із організаторів минулорічного етнофолькфестивалю "Дика груша", що відбувся у селі Овсяниківка і був присвячений Дню незалежності України. В цьому році другий етап буде?

**Чого цікавого очікувати туристам?**

– Загалом головна ідея цього заходу належить Овсяниківському сільському голові Сергію Верку, а я із задоволенням допоміг її реалізувати, адже заходу такого рівня не тільки в нашому районі, а й, мабуть, в області ще не було.

Так, другий етап фестивалю буде! Але всі карти відкривати не хочеться, будемо тримати інтригу, тим більше пропозиції ще вносяться, розробляється програма. Скажу одне: цього разу майданчик розіб'ємо на два фестивальних поля, тому що одне не витримає потоку туристів.

Минулою року ми почали піар-кампанію за тиждень до фестивалю, і то було вісім туристичних автобусів, окрім того, багато людей добиралися своїм транспортом. Цього ж разу стартуватиме піар-кампанія набагато раніше, і, сподіваємося, гостей буде більше. Якщо торік програма була більш фестивально-просвітницькою, то цього разу ми розширимо концертну діяльність. Зараз головне, що в нас з'явилося більше знайомих у громадському активі, тому не буде проблем у пошуку волонтерів. У першому етапі етнофолькфесту нам дуже допомогло українське дитячо-юнацьке товариство "Січ" – (керівник – Роман Бойко. – Ред.), яке, до речі, нещодавно завдяки участі у фестивалі "Дика груша" було визнане кращим в Україні серед громадських організацій у співпраці з місцевими органами влади. Головна ж мета етнофолькфесту – відродження народних звичаїв, обрядів збережеться. Бо саме такі заходи дають можливість людям відчути справжній український дух, стати учасниками відродження традицій українського народу.

**– До речі, щодо відродження народних традицій. У цьому напрямку в районі будуть втілені ще якісь ноу-хау?**

– Насправді, ми з Овсяниківським сільським головою Сергієм Верком працюємо над одним досить цікавим і, на мою думку, повчальним проектом. Це розвиток автентичного туризму, а саме – створення козацького зимівника на території Овсяниківки. В принципі, на папері ця ідея існує вже близько року, а поки що ми думаємо над форматом і концепцією самого зимівника, сподіваюся, наступного року ми все ж таки зможемо це реалізувати. Його перевага полягає в тому, що учні й усі охочі в реальних умовах зможуть відчути дух козацтва, зрозуміти, в яких умовах воно жило. ■ VASSR

## І ТАКЕ БУВАЄ:

### ЗВИТИ ВЛАСНЕ ГНІЗДЕЧКО МОЛОДІЙ СІМ'І КРАЯН ДОПОМОГЛА ДЕРЖАВА

**Ставши на рушничок щастя, новостворене подружжя, як правило, воліло б замешкати окремо від своїх батьків, родичів. Утім не завжди є така змога. Тому часто в одній хаті проживають представники кількох поколінь, поміж яких вряди-годи проскакує чорна кішка.**

**Роман Смілка,**  
кореспондент газети "Народна думка" м. Городок, Львівської обл.

– Після одруження виникла необхідність мати власне помешкання, – розповідає голова сімейства, батько двох дітей Мар'ян Куц. – Відтак у 2006 р. звернувся до Львівського відділення Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву. Зібрав необхідні документи, зареєструвався. Основне, на що звертали увагу, – це платоспроможність сім'ї. Коли мінімальний дохід був менший від двох тисяч гривень, то не приєднували до програми. Також вимагалось принести довідку про перебування на квартирному обліку. Аби запустити будівництво, необхідно було співфінансування з районної скарбниці. Врешті кошти під це заклали, райрада проголосувала за виділення 30 тис. грн.

У 2006 р. будівництво стартувало. Та оскільки гроші від району не надходили, то на кілька років усе загальмувалося. Завдяки наполегливості Городоцької РДА передбачені кошти з місцевої казни таки виділили, а отже почали поступати гроші й з державного бюджету. Торік будівництво завершилось. І сьогодні моя сім'я живе у власному будинку. Своїми силами нам його не під силу було б спорудити, навіть роками заощаджуючи.

**– Скільки вклали власних грошей у будівництво?**

– Існують різні програми сприяння молодіжному будівництву. Моя передбачала не часткове, а повне фінансування. Офіційно, згідно програми, потрібно було вкласти лише три відсотки від загальної суми. Звісно, реально пішло дещо більше власних коштів.

**– Вам запропонували проект будинку чи можна було його самому обрати?**

– Звісно, самому. Однак існують обмеження щодо розміру будинку. Проводяться необхідні розрахунки у відповідності до кількості членів сім'ї. За надлишок площі доводиться платити власні гроші. Я намагався вкластись у запропоновану норму. Площа мого будинку становить близько 80 м. кв.

Він одноповерховий, але місця там достатньо. Будівництвом займалася визначена фірма. Перед його початком я пред'явив право власності на земельну ділянку, проект будівлі зі всіма погодженнями і кошторис, який згодом доводилося коригувати, щоб вкlastися у передбачену суму грошей.

Звести омріяний власний дім пересічній молодій сім'ї сьогодні не так уже й просто. А від держави допомоги не дочекаєшся... Хоча є певні винятки. Приміром, молода сім'я Куців із Городка – перша в нашому районі, що збудувала будинок завдяки підтримці від держави.

**– У нашому районі чимало молодих сімей, які теж хотіли б сприяння держави у вирішенні житлових питань. Чи можуть вони реально на щось розраховувати? Що їм порадите як першопроходець?**

– Насамперед, звернутися до обласного відділення Фонду сприяння молодіжному будівництву, здати документи. Якщо сім'я відповідає всім необхідним вимогам, її ставлять на облік. Два роки тому, я дізнавався, що по області своєї черги очікували дві тисячі сімей. А в рік видають 25-30 кредитів. Також потрібне співфінансування з району. Моїй сім'ї пощастило в тому, що коли виділяються гроші з райбюджету, то не враховується рейтинг по області; беруть до уваги рейтинги по району. А на той час ми були на Городоччині тільки одні. До речі, станом на 1 січня 2012 року в Україні 1 млн. 130 тис. сімей потребують покращення житлових умов. Від часу функціонування згаданого Фонду, з 1992 р., надано державну підтримку на будівництво або придбання житла шляхом різноманітних механізмів понад 28 тис. українських громадян. Це крапля в морі. А в Городку дехто вже майже 40 років перебуває на квартирному обліку. ■ VASSR

# ДОСВІД ПРОЄКТУ "ЗЕЛЕНИЙ ДІМ" - КРАЩИЙ ПРОЄКТ З СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Уже п'ятий рік проєкт "Зелений дім" впроваджується на Закарпатті центром "Терра Деї". Рік завершальний, тому можна підвести підсумки роботи. Сьогодні проєкт входить до п'ятірки кращих проєктів в Україні з соціального підприємництва і до десятки кращих з сільського господарства. Але має він і сильні, і слабкі сторони.

**О. Омельченко,**  
виконавчий директор БФ "Терра Деї"

Декілька слів з історії цього проєкту...

Зараз до нас часто приїжджають делегації з Голландії, які вважають, що цей проєкт започаткував агроном Клаас Плас. Деякі угорські фонди, які вже пробувають допомагати родинам, вважають, що цю ідею принесли голландці. Але це не так, тому що голландці принесли технологію, але не було бажання об'єднати голландські технології і благодійництво – той досвід, який був на Закарпатті за часів Австро-Угорщини. Тобто, цей проєкт є результатом сучасних технологій, недосконалого українського законодавства і історії Закарпаття.

Проєкт "Зелений дім" готувався у 2006 році і називався "Проєкт Роза". Чому саме троянди були в першому варіанті проєкту? Сам дорадчий центр "Терра Деї" був створений у лютому 2003 року для передачі досвіду від голландських радників до Закарпатської області. Вони навчили наших спеціалістів, як на невеликих ділянках землі можна отримувати прибуток і годувати родини. Але проєкт мав закінчитися в 2007 році, і це означало закриття нашого фонду. Була одна можливість продовжити проєкт, але голландці хотіли бачити не лише навчання, але і його результати. А кооператив, який мав би давати прибуток, не приносив його.

Щось треба було придумати нове, але ніхто не знав що. На 2006 рік кооператив "Авігаїл" робив теплиці для жителів області, і ці теплиці приносили гарний дохід. Тоді це було досить новим явищем на Закарпатті, і саме овочеві теплиці були прибутковими. Але не це служило прикладом для написання проєкту. Виробники не говорили про те, скільки дає така теплиця доходу на рік. За фахом я не агроном і не розумів тонкощів цієї справи. Але я знав, скільки може дати проста, непрофесійна, без опалення теплиця з трояндами. Мій батько посадив троянди в одну маленьку теплицю розміром 3,5 x 7 метрів, яка давала йому майже ще одну пенсію протягом сезону. І мені прийшла думка: якщо троянди дають такий дохід, то чому не дати ці теплиці багатодітним родинам, щоб вони отримували такий же прибуток. Саме ця теплиця почала великий проєкт, а зовсім не ті "професійні" теплиці, технології виготовлення яких приніс Клаас. Так сформувалася концепція "Проєкту роза", який я почав писати в 2006 році. Над першим питанням ми працюємо постійно і шукаємо кошти, де лише можливо, не шукаємо лише в бюджеті держави. На друге питання ми також дали відповідь. Допомагати треба або дітям, або пенсіонерам, або багатодітним родинам. Над третім питанням ми працювали найбільше. Були варіанти надання інкубатора, але там виникла проблема

**У рамках проєкту  
постали такі питання:**  
Від кого отримати допомогу?  
Кому надати цю допомогу?  
В якій формі дати цю допомогу?

з придбанням яєць. Тому було ухвалено рішення зробити теплицю для вирощування ранніх овочів. Тобто, надати допомогу у вигляді засобів для виробництва. Крім надання теплиці, за кожною сім'єю закріплюється спеціаліст, що буде допомагати виростити врожай і продати його. Це дуже важливий елемент, так як у процесі виробництва та збуту виникає тисячі питань. Під час роботи виникло питання – надавати безкоштовно допомогу і чи давати гроші? Виходячи з власного досвіду (за нами не один проєкт, до цього ми займалися розведенням кіз (фонд "Хайфер"), зробили висновок – дарувати не можна. Даровані труби будуть здані на металобрухт, і не буде мотивації для посадки, вирощування та збуту овочів. А теплиця окупається за один рік, якщо не враховувати працю самих членів. Оскільки дароване не цінується, ми розробили схему, за якою сім'я повертає кошти за побудову теплиці рівними частинами протягом трьох років. А от послуги



овочі. Тоді якраз відкривалися консервні заводи в Фанчиківі, Перехресті – тобто налагоджувався ринок збуту, а це – головне у сільському господарстві. Наші голландські партнери спочатку негативно прийняли наше рішення, вони навіть хотіли припинити фінансування. Але життя показало: ми були праві.

Аналогічний проект у Румунії з вирощування лілей не дав тих результатів, які показали ми.

### Результати роботи проекту

При плані встановлення 40 теплиць за 5 років ми встановили 70, і ще, можливо, встановимо 2-3 до кінця року. Було виділено близько 20 комп'ютерів для надання можливості вчитися через Інтернет. Ми плануємо, що вже через три роки в Україні буде три проекти такого типу.

Проект поділив усі сім'ї на три групи: заможні, які мали досвід роботи в сільському господарстві, інші джерела доходів (оскільки в перший рік ми боялися неповернення коштів, то вимушені були шукати різні родини, з цією категорією у нас практично немає проблем, і ми їм допомагаємо найменше); неможливі, але працюючі сім'ї (вони практично виконували всі поради наших спеціалістів і не мають проблеми збуту); неблагополучні сім'ї (з цими родинами найбільше проблем).

### У реалізації проекту допомагали:

1. Головний спонсор – Доркас;
2. Фонд "Відродження" (матеріали на 5 теплиць);
3. Фонд малих грантів при Посольстві Німеччини в Україні (кошти на 3 теплиці);
4. Szulofold фонд (зараз Bethelen Gabor) – кошти на навчання фермерів;
5. Уряд Угорщини (4 теплиці);
6. Міністерство розвитку територій (кошти на навчання робітників).

У 2011 році повернуто коштів за теплиці у розмірі 270 000 гривень. 70 теплиць (приблизно 105 робочих місць) створено нашими силами.

**У цьому році проект "Зелений дім" закінчується, і ми повідомляємо, що прийом заяв на теплиці фондом Терра Деї не буде здійснюватися. Це не закінчення роботи, а лише невелика перерва.**

**Нам треба розробити концепцію нового проекту, вивчити помилки і отримати рішення про фінансування на наступні п'ять років.**

Як це нам вдалося? Важкою роботою працівників фонду і родин, а також дякуючи коштам спонсорів. Ми заощадували на власних заробітних платах, щоб поставити більше теплиць. На жаль, часто не знаєш, що зробити: поставити 8 теплиць і дати насіння, капельницю, добрива чи поставити просто 10 теплиць. Тобто, іноді якість ми замінювали кількістю, а це не зовсім правильно. Але що

ми можемо зробити, якщо маємо стільки заяв, що не встигнемо виготовити ці теплиці за наступні три роки? На жаль, та робота, що має виконувати держава, не під силу фонду. У всьому світі село підтримує держава. Україна не дає таких дотацій, як Європейський Союз.

У цьому році проект "Зелений дім" закінчується, і ми повідомляємо, що прийом заяв на теплиці фондом Терра Деї не буде здійснюватися. Це не закінчення роботи, а лише невелика перерва. Нам треба розробити концепцію нового проекту, вивчити помилки і отримати рішення про фінансування на наступні п'ять років. Рішення отримуємо в кінці року. Можливо, будуть зміни. Зараз працюємо над тим, щоб розширити перелік того, що можемо дати.

Головне досягнення проекту – створення фондом великої родини з 70 сімей. Наші сім'ї навчають, допомагають одне одному. "Зелений дім" – це вже проект, що об'єднує всю область (Берегівський район – 15 родин, Мукачівський – 2, Виноградівський – 40, Ужгородський – 13).

Хоча проект розрахований на два райони – Берегівський та Виноградівський, зараз він працює ще в двох. Це була важка робота, але ми її зробили.

### Завершити хочу словами матері Терези Калькутської:

– Люди бувають нерозумними, нелогічними і егоїстичними – і все ж любіть їх!  
– Коли ти робиш добро, то люди звинувачуватимуть тебе у затаєній особистій користі і самолюбстві – і все ж виявляй доброту!  
– Якщо ти досягнув успіху, то може з'явитися багато фальшивих друзів і справжніх ворогів – і все ж досягай успіху!  
– Якщо ти чесний і відвертий, то люди обмануватимуть тебе – і все ж будь чесним і відвертим!  
– Те, що ти будував роками, може бути зруйнованим в одну мить – і все ж будуй!  
– Люди потребують допомоги, але вони згодом дорікатимуть тобі за неї – і все ж допомагай людям!

– Якщо ти досягнув безмежного щастя, тобі будуть заздрити – і все ж будь щасливим! Добро, яке ти зробив сьогодні, люди забудуть завтра – і все ж твори добро!  
– Ділись із людьми кращим, що в тебе є, цього ніколи не буде достатньо – і все ж ділись найкращим!  
– Зрештою, ти сам переконаєшся, що все це між тобою і Богом, і що це ніколи не було між ними і тобою! ■ VASSR

спеціалістів ми надаємо безкоштовно. Договір про повернення коштів змушує отримувати дохід і добре дисциплінує. І ще один важливий принцип – не давати кошти в руки готівкою. Треба насіння? Купимо насіння. Треба торф? Купимо торф! Але кошти в руки не даємо.

**Найважче змінити психологію: не проси – а заробляй.**

Коли ми розробили цей проект, голландський фонд Dorcas погодився профінансувати його, враховуючи його соціальне значення.

Третій етап – створення громадської організації чи кооперативу для багатодітних сімей. Вони можуть самі писати проекти і отримувати кошти без нас. Навіть замінити плівку чи купити добрива їм вигідніше разом. Так, в Доброні вже створено кооператив, куди входять багатодітні родини. Але про результати роботи говорити ще зарано. Ми надали в цей кооператив офісну техніку, профінансували заробітну плату бухгалтера, виділили кошти на навчання робітників. Саме так допомагає Польща своїм кооперативам. Зараз проект називається "Зелений дім". Коли почалося будівництво теплиць, виникло питання про надання професійних консультацій. У нас таких спеціалістів не було – ті, хто вирощує квіти, відмовилися давати родинам консультації.

Крім того, виникла проблема збуту. Після довгих консультацій вирішили вирощувати

## У МАЛОМУ ВИРОБНИЦТВІ ПОТРІБНЕ ЩОСЬ СВОЄ, ВЛАСНЕ, ВІДМІННЕ ВІД ЗВИЧНОГО І ЗАГАЛЬНОГО

**Відразу ж за доріжкою входу на територію Тиврівського ринку, де починаються "робочі" місця тих, хто щось продає, і тих, хто щось купує, серед переважної більшості жінок можна вгледіти моложавого чоловіка, що торгує молочними продуктами: молоком, сметаною, маслом, сиром, бринзою...**

Аполінарій Мокрицький,  
Вінницька область, Тиврівський район, смт Тиврів



Виділяється і впадає у вічі професіоналізм у продажу цього чоловіка, зокрема, дотримання санітарних та гігієнічних умов, порядку і чистоти, що само по собі, погодьтесь, відіграє певну рекламну роль. Тому до цього чоловіка завжди тягнуться люди, навіть якщо не купити щось, то бодай запитати про ціну або замовити товар на наступний день. У розмові з ним "тет-а-тет" з'ясувалося, що прізвище його – Селін Федір Григорович, проживає у Великій Вулизі, займається молочарством. Така "професія", як відомо, більше пасує жінкам, ніж чоловікам, бо чоловіки не всі, звичайно, а більшість з них, вважають, що тягнути за дійки корову – це не їх, а жіноча справа. Хоча співрозмовник заперечливо підкреслив: без Божої і жіночої допомоги ніяк не обійтись. Дружина, Любов Миколаївна, значну частину роботи взяла на свої плечі, якби не вона – сам він не справився б з обсягом задуманого.

Суть сказаного полягає в тому, що в сучасних умовах не так-то просто знайти надійну опору в житті, засіб існування.

Така опора для Федора – в утриманні худоби, виробництві молока і супутніх продуктів харчування. Нового тут нічого немає, зате є відома і стара, як світ, істина: без тваринництва в сільському госпо-

дарстві не обійтись, а для його розвитку потрібна земля. Земля і худоба – одвічний зв'язок, хто нехтує ним, залишається у програті. Та ще праця, якої недолюблюють ті, хто думає, що ковбаси самі по собі ростуть, як гриби у дощову погоду.

Життя примусило Федора Григоровича кілька років тому озирнутися навкруги і побачити та відчути, що ніхто тобі ні в чому не зарадить, якщо не візьмешся за справу сам. І вирішив: для початку спробувати реалізувати свою ж продукцію – сир і сметану. Вперше подався на ярмарок в Рахни Лісові, потім – у Гнівань. Зрозумів,

що в малому виробництві, як і у великому, потрібне щось своє, власне, відмінне від звичного і загального. Спробував виготовляти власноруч бринзу. Не ладилось спочатку. Взяв до уваги відомі способи, потім винайшов свій секрет виробництва, який давав найбільше "плюсів". І справа зрушила з місця. Як тепер зізнається, довелося навіть деяку частку молока зіпсувати у пошуку кращих варіантів. Зате прийшов і досвід, і знання.

Сьогодні стверджує, що вигідніше займатися виробництвом молочної продукції в домашніх умовах самому, ніж продавати молоко "на бочку". І що, наприклад, немає сенсу виготовляти сир з молока, пропущеного через сепаратор – він буде обезжиреним і не матиме товарних показників та попиту споживачів. А ще, за словами Федора, потрібен закон, який би не створював умов для ущербного виробництва, а був лояльним до виробників у питанні сплати податків. За умови моральної підтримки, у нас є можливості для розвитку тваринництва як необхідної складової всього сільськогосподарського комплексу. Потрібна земля, техніка, приміщення і, звичайно, в першу чергу –

**Нового тут нічого немає, зате є відома і стара, як світ, істина: без тваринництва в сільському господарстві не обійтись, а для його розвитку потрібна земля. Земля і худоба – одвічний зв'язок, хто нехтує цим зв'язком, залишається у програті.**

бажання. Зокрема, як вважає Федір Селін, можна виробляти сир (бринзу) за французькою технологією, навіть під час війни французи вживали такий сир і менше терпіли від різних негараздів.

А у нас таким видом виробництва, як виготовлення бринзи, по суті ніхто не займається або ж займається незначною мірою. Тут, як мовиться, непочатий край роботи, якби ж то взятися за таку справу! А вона ставить вимогу: побудувати цех, знайти свою марку, коротше кажучи, дати дорогу тим, хто не байдужий і хоче та вміє йти до успіху. ■ VASSR

## ПІДПИШІТЬСЯ НА «ВІСНИК ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД» ПРОТЯГОМ СІЧНЯ-ЛЮТОГО 2013 РОКУ – ОТРИМАЙТЕ ПОДАРУНОК!

Підпишіться на **3 номери** і ви гарантовано отримаєте у **Подарунок** ексклюзивне видання – збірку «Кращі практики розвитку сільських територій», у якій знайдете реальні приклади розбудови сільських територій.

Підпишіться на **6 номерів** і ви гарантовано отримаєте **2 Подарунки**:

✓ Збірку «Кращі практики розвитку сільських територій».

✓ Унікальну можливість розміщення публікації про ваше село, селище або містечко в одному із наступних номерів «Вісника Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад», газеті «Рідне село» або наступному випуску збірки «Кращі практики розвитку сільських територій».

Про ваш досвід у розвитку вашої територіальної громади стане відомо усій країні, а ваш особистий приклад надихне ваших колег. Завдяки цьому Ви знайдете як своїх послідовників, так і тих, хто допоможе вам подолати цей нелегкий шлях – відродження свого села, селища або містечка.

Підпишіться на **12 номерів** і ви гарантовано отримаєте **3 Подарунки**:

✓ Збірку «Кращі практики розвитку сільських територій».

✓ Унікальну можливість розміщення публікації про ваше село, селище або містечко в одному із наступних номерів «Вісника Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад», газеті «Рідне село» або наступному випуску збірки «Кращі практики розвитку сільських територій».

✓ Участь у розіграші безкоштовного навчання у «Літній школі місцевого самоврядування», організованого за сприяння міжнародних фондів та організацій.



## Підписуйтеся на журнал «Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад», та давайте розбудовувати нашу державу разом, адже тільки разом ми – сила!

**Як підписатися:**



**Крок 1.** У першому номері журналу ви знайдете підписний купон. Візьміть його, заповніть та перерахуйте суму підписки на розрахунковий рахунок, вказаний у підписному купоні. Це можна зробити у будь-якому відділенні банку.

**Крок 2.** Купон, разом з копією оплаченої квитанції, надішліть в редакцію за адресою: 04053 м. Київ, вул. Артема, 73, Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад. Або надішліть факсом: 044-585-90-23

**Увага!** Якщо ви з будь-яких причин загубили підписний купон або бажаєте підписатися на декілька екземплярів журналу, то ви можете отримати купон редакційної підписки, надіславши запит на електронну пошту [vassr.visnuk@mail.ru](mailto:vassr.visnuk@mail.ru)

Заява на переказ готівки	Сума:																												
	Платник:																												
	Адреса:																												
	Індекс:																												
	Отримувач:	Інформаційна агенція "Рідне село"																											
	Код ЗКПО:							Розрахунковий рахунок:							МФО банку:														
		3	8	4	5	5	1	8	4	2	6	0	0	2	0	5	2	7	1	4	3	6	9	3	0	0	7	1	1
	Призначення платежу:	Передплата на журнал "Вісник ВАССР"																											
	на:	1 номер 20,9 грн.			3 номера 62,7 грн.			6 номерів 125,4 грн.			12 номерів 250,8 грн.																		
	Дата: _____															Підпис: _____													
Квитанція	Сума:																												
	Платник:																												
	Адреса:																												
	Індекс:																												
	Отримувач:	Інформаційна агенція "Рідне село"																											
	Код ЗКПО:							Розрахунковий рахунок:							МФО банку:														
		3	8	4	5	5	1	8	4	2	6	0	0	2	0	5	2	7	1	4	3	6	9	3	0	0	7	1	1
	Призначення платежу:	Передплата на журнал "Вісник ВАССР"																											
	на:	1 номер 20,9 грн.			3 номера 62,7 грн.			6 номерів 125,4 грн.			12 номерів 250,8 грн.																		
	Дата: _____															Підпис: _____													

За підтримки:

Швейцарсько-українського проекту "Підтримка децентралізації в Україні" – DESPRO  
Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад - VASSR

www.starolysetc.if.ua



# Моє село

## Старий Лисець

№ 01 (42) січень-лютий 2012 року

Спеціальний випуск газети «Вперед»

### Небо і земля торжествують



Напрочуд тепла позада видалась цьогорічного Різдва. Численні зурти колядників вітали парафіян у церквах села, де на святанку розпочалися урочисті Богослужіння. Радісний, піднесений настрій, доброзичливість панували серед людей. Святкування Різдва у Старому Лисці відслідкувала знімальна група телеканалу «ІСТV».

п.к. Сергій Луцук, Тарас Турчин, Віктор Магоч, Олександр Волосянко, Ангела – Василь Феденко, царів – Віталій Гречун, Віталій Данилюк – Микола Волосянко, Іван Гуменик був – Ігором, а начальником Ігора – Василь Волосянко. Майстерню виконували роля актори у масках: Жид – Петро Оленюк, Сурі – Володимир Фе-



денко, Смерть – Ярослав Данилюк, Чорта – Володимир Надрийський. Іншу групу юних акторів організували Віталій Бандура та Наталя Грицук. Репетиції проводили в побутові Василь Бабичук. Роль Ангела виконував Микола Грицук, паселга виконував Микола Грицук, паселга – Андрій Волосянко та Андрій Гаврилів, Стрільця – Іван Скоробага-тій, Козака – Василь Говзан, Царів – Олександр Говзан, Ігора – Василь Олександр Говзан, Ігора – Василь Юдак, Жиди – Микола Грицук і Василь Бабичук – веселили людей веселами та артистизмом. Віталій Волосянко перевтілювався у Сурі, Назар Бабичук – у Циганку, Степан Дідук – у Цигана, Петро Шепельєв зграв роль Другий празник – Святого Василя Чорта, а Андрій Гуменик – Смерть.



Другий празник – Святого Василя Чорта, а Андрій Гуменик – Смерть. Другий празник – Святого Василя Чорта, а Андрій Гуменик – Смерть. Другий празник – Святого Василя Чорта, а Андрій Гуменик – Смерть. Другий празник – Святого Василя Чорта, а Андрій Гуменик – Смерть.

## КОНКУРС ПУБЛІКАЦІЙ КРАЦІ ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ



та десятич...  
ного хору, зорганізова-  
ного п. Тамією Ольгою  
Карабіанюк.  
Радіону заліску про  
народження Сина Божого  
розносили по селу  
вертепні групи. В годі  
вертепні групи органі-



переддуе другий Святий  
вала, радіна, діти щедо  
хрещення Сина Божого  
на у селі стало чарів-  
дівничок на урочі  
рому Лисцю, надан-  
ності і неповторно-  
Отці Василь К  
б'юк освітлени, во  
водрував папату  
ли один одного,  
у рчій. Це радіс-  
рим спогард  
його повторе  
ження Сина Б

фото Дмитра БОЙЧУКА.